

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์
ของ
พิทยพัฒน์ ลุนโน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กุมภาพันธ์ 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**BEST PRACTICES FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN
EDUCATIONAL MANAGEMENT OF SMALL PRIMARY
SCHOOLS, BURIRAM PROVINCE**

Pittayapat Loonno

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education Program in
Educational Administration**

February 2020

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์	
ผู้วิจัย	พิทยพัฒน์ ดุโน	
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.เทพพร โลมารักษ์	ที่ปรึกษาหลัก
	ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช	ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานที่ศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง วิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากเนื้อหา แปลผลในรูปการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เผื่อระวัง ดูแลรักษา พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และร่วมกันประเมิน โครงการและกิจกรรม
2. การบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้งบประมาณและการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการตรวจสอบงบประมาณและขยายผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบ

3. การบริหารงานบุคคล โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในเชิงของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากร และการสรรหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามที่โรงเรียนต้องการ และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน

4. การบริหารงานทั่วไป โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแล บำรุงรักษา พัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเหมาะสมกับในการจัดกิจกรรม โรงเรียนมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ให้กับเครือข่ายการศึกษา ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับทราบ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการนักเรียน ในรูปแบบของการระดมทรัพยากรเข้ามาช่วยเหลือและการเป็นผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมในโรงเรียน

TITLE	Best Practices for Community Participation in Educational Management of Small Primary Schools, Buriram Province		
AUTHOR	Pittayapat Loonno		
THESIS ADVISORS	Dr. Tepporn Lomarak	Major Advisors	
	Dr. Sripen Poldech	Co - advisor	
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2020

ABSTRACT

This research intends to study best practices for community participation in educational management of small primary schools in Buriram province. Basic Education Board from the Office of Buriram Primary Educational Service Area 2 and 3 which received the first prize in best practice for community participation of small size schools were purposively selected to be the target group. The instrument used to collect the data was semi-structured interview and the important issues from the collected data were analyzed and interpreted by using descriptive analysis.

The findings were as follows:

1. Academic Administration : Schools collaborated with local speakers to educate students about locality, precaution, security, and development of school learning resources. Moreover, school administrators had a wide vision to listen to community's opinions and provided a chance for the Basic Education Board to deliberate, decide and evaluate school projects and activities.

2. Budget Administration : The Basic Education Board received a chance to comment on school budget plans and fund raising for education by establishing the committee from the locals. Moreover, the Basic Education Board was assigned to examine the budget and publicize the school's budget plan to the community.

3. Personnel Administration : The Basic Education Board was allowed to show their opinions to select suitable teachers or local speakers and make a decision to promote school personnel based on their performance.

4. General Administration : Community involved as committee members to make a decision to maintain and develop school's bulidings and environment for learning. The role of the school was as a coordinator to communicate and publicize information to educational networks, local leaders, and the Basic Education Board. The community participated in student's activities through fund raising project and co - organized school's activities.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก นุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.เทพพร โลมารักษ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และอาจารย์ ดร.จิตาภรณ์ เวียงวิเศษ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิสามท่าน คือ นายเอกนิษฐ์ จันทร์สุขวงศ์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 นายทวีศักดิ์ ตระกูลรัมย์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคอนสมบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 และ นายประหัด เหมือนพร้อม ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลโนนสุวรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ช่วยตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ ในการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านกระสัง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านม่วงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ได้กรุณาให้ สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

ประโยชน์คุณค่าและความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้แก่บิดา มารดา และครู อาจารย์ทุกท่าน

พิทยพัฒน์ ลุนโน

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพประกอบ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การมีส่วนร่วม	8
การบริหารแบบมีส่วนร่วม	23
การจัดการศึกษา	36
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	74
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	77
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
ความมุ่งหมายของการวิจัย	92
วิธีดำเนินการวิจัย	92
สรุปผลการวิจัย	93
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	99
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	99
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	100
บรรณานุกรม	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	113
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ	114
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	115
หนังสือขออนุญาตแจกแบบสัมภาษณ์.....	118
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	120
ภาคผนวก ค ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	130
ประวัติย่อของผู้วิจัย	164

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการค้นหาปัญหา และสาเหตุ	79
4.2 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการตัดสินใจ	79
4.3 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการดำเนินงาน	80
4.4 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์	80
4.5 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการติดตามประเมินผล	81
4.6 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณขั้นตอนการค้นหาปัญหา และสาเหตุ	82
4.7 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณขั้นตอนการตัดสินใจ	83
4.8 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณขั้นตอนการดำเนินงาน	83
4.9 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณขั้นตอนการรักษา ผลประโยชน์	84
4.10 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณขั้นตอนการติดตาม ประเมินผล	84
4.11 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการค้นหาปัญหา และสาเหตุ	85
4.12 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการตัดสินใจ	86
4.13 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการดำเนินงาน	87
4.14 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์	87
4.15 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการติดตามประเมินผล...	88
4.16 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการค้นหาปัญหา และสาเหตุ	89
4.17 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการตัดสินใจ	89
4.18 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการดำเนินงาน	90
4.19 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์	90
4.20 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการติดตามประเมินผล...	91

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

2.1 การทำงานคนเดียวกับการทำงานแบบรวมกลุ่มกัน..... 25

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งในด้านประชากร สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการเมืองก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมคนไทยให้พร้อม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ต้องมีการพัฒนาคนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ว่าต้องพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์สังคม ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คน ได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิตและสามารถพัฒนาศักยภาพพร้อมทั้งขีดความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง สิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด ซึ่งการพัฒนาประเทศเป็นหน้าที่ของทุกคนในประเทศที่จะต้องเข้าใจหน้าที่ และแสดงบทบาทให้ถูกต้องเหมาะสม กลไกการพัฒนาประเทศมีหลายด้านที่คอยขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านการเมือง การปกครอง ด้านอุตสาหกรรม และด้านการค้าธุรกิจ (ฉลาด จันทรสุมบัติ. 2551 : 175)

เพื่อให้ตอบสนองต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่หลักทางด้านกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาให้กับประชาชนจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา และประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อการบริการและบริหารจัดการมากขึ้น หลักดังกล่าวได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งหลักธรรมาภิบาลอาจนำมาบูรณาการเข้ากับงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป เพื่อให้การจัด

การศึกษามีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1)

การปฏิรูประบบบริหารการศึกษามุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มากที่สุดซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารในลักษณะที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM) โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยอยู่บนพื้นฐานการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้มีการบริหารในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน โดยมีความเชื่อว่า การตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ. 2542 : 1 - 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกและกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่ท้องถิ่น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทาง ศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาให้เท่าเทียมและให้สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (วีรพร เชื้ออ้อ. 2553 : 1 - 2)

การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือ เชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัด โครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกัน ในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลังร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ (พิสิฐ เทพไกรวัล. 2554 : 29) การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยกระบวนการเครือข่ายความร่วมมือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้ เพราะหากชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้วก็จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการสถานศึกษา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2555 : 36)

จากสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าว การดำเนินงานบริหารโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้สอดคล้องตามแนวการปฏิรูปการศึกษา และจำเป็นที่ต้องได้รับการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อรวบรวมและค้นหาแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมตามสภาพการณ์ของสถานศึกษา

ทั้งนี้เพื่อผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการนำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอันส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยในปี 2559 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศ การคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) อันมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อยกย่องและประกาศเกียรติคุณโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่โรงเรียนขนาดเล็กที่ปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ 3) เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างยั่งยืน และเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนขนาดเล็กอื่น ๆ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่ชนะเลิศ ในเรื่องของผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 คือ โรงเรียนบ้านกระสัง และระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 คือ โรงเรียนบ้านม่วงงาม ผลการศึกษาที่ได้ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขอบข่ายของการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ผลที่ได้จากการศึกษาจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามการบริหารงานภายในโรงเรียน อันจะส่งผลให้บรรลุผลตามเป้าหมายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยจากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff. 1977 : 38 - 40) ได้แก่ การค้นหาปัญหาและสาเหตุ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรักษาผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล โดยมีส่วนร่วมตามขอบข่ายของการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ดังนี้

- 1.1 การบริหารงานวิชาการ
- 1.2 การบริหารงานงบประมาณ
- 1.3 การบริหารงานบุคคล
- 1.4 การบริหารงานทั่วไป

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคัดเลือกจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 2 แห่ง แห่งละ 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็น โรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 คือ โรงเรียนบ้านกระสัง และระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 คือ โรงเรียนบ้านม่วงงาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์
2. ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษา ในการส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียนและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **แนวปฏิบัติที่ดี** หมายถึง การดำเนินงานที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. **การบริหารจัดการศึกษา** หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการ กำกับ ดูแล กิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ให้สามารถบรรลุความมุ่งหมายที่วางไว้ โดยที่การบริหารจัดการศึกษานั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้ครอบคลุมภาระงาน ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับ การวางแผนวิชาการ ของสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนวิธีการดำเนินงานวิชาการ การมีบทบาทในระบบ ประกันคุณภาพ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบ หลักสูตรและการสอน การพัฒนาหลักสูตร โดยการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยใน สถานศึกษา การจัดและการวัดประเมินผลงานวิชาการ และติดตามผลการดำเนินงานวิชาการ

2.2 การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนด งบประมาณและจัดทำแผนการใช้งบประมาณ การตรวจสอบติดตาม ประเมินผลรายงานผลการใช้ งบประมาณและดำเนินงาน การระดมทรัพยากรเพื่อลงทุนทางการศึกษา

2.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนด โครงสร้างการบริหารบุคลากร จัดหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพบุคลากร ดำเนินงานส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากร กำหนดแนวทางการประเมินผลงานบุคลากร ติดตามผล การดำเนินงานด้านบุคลากร และส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2.4 การบริหารงานงานทั่วไป หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนด นโยบายแผนงาน โครงการของสถานศึกษา วางแผนการใช้อาคารสถานที่ สรรหางบประมาณ ซ่อมแซมอาคาร สถานที่ จัดแหล่งการเรียนรู้ จัดหาทุนสำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาจัดให้เรียนในสถานศึกษา จัดกิจกรรมวันสำคัญและกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ประชาสัมพันธ์งานทางการศึกษา และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบริหารงานบุคคล

3. **การมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการจัดการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ทุกขั้นตอนในการบริหารจัดการศึกษาภายในขอบข่ายงานทั้ง 4 กลุ่มงานของสถานศึกษาให้บรรลุตาม ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การค้นหาปัญหาและสาเหตุ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวิเคราะห์ค้นหาปัญหาและสาเหตุภายในโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานทั้ง 4 งานของโรงเรียน

3.2 การตัดสินใจ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การแสวงหาทางเลือก ประเมินทางเลือกเพื่อการตัดสินใจและตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานในขอบข่ายงานทั้ง 4 งานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

3.3 การดำเนินงาน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้ความสามารถ ทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน ในการเป็นคณะกรรมการดำเนินการ การดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานทั้ง 4 งานของโรงเรียน

3.4 การรักษาผลประโยชน์ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ ร่วมเป็นเจ้าของและรับผลประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานทั้ง 4 งานของสถานศึกษา บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

3.5 การติดตามประเมินผล หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การกำหนดเกณฑ์ และวิธีการประเมินผล การดำเนินกิจกรรม เพื่อนำผลไปปรับปรุง และพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามขอบข่ายงานทั้ง 4 งานของโรงเรียน

4. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 - 4

5. ชุมชน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม

- 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
- 1.2 แนวคิดและหลักการมีส่วนร่วม
- 1.3 ระดับการมีส่วนร่วม
- 1.4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
- 1.5 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม
- 1.6 ประโยชน์การมีส่วนร่วม
- 1.7 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

- 2.1 ปรัชญาการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 2.2 ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 2.5 รูปแบบและลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 2.6 ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3. การจัดการศึกษา

- 3.1 ความหมายของการจัดการศึกษา
- 3.2 ภารกิจของการจัดการศึกษา
- 3.3 แนวทางการจัดการศึกษา
- 3.4 การจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.5 ขอบข่ายของงานบริหารการศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 4.1 ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 4.2 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.3 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.4 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมกันวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผลในกิจกรรมใด ๆ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นดังต่อไปนี้ ได้แก่ ความหมายของการมีส่วนร่วม แนวคิดและหลักการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ประโยชน์การมีส่วนร่วม และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 3) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนิน โครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินโครงการนั้น ๆ ด้วย

อมรพรธม ประจันตวนิชย์ (2550 : 23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมงานวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล รวมทั้งร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมหรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งของกลุ่มคนหรือองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจอารมณ์ และสังคม

ณัฐนรี ศรีทอง (2552 : 191) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) ที่ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมในชุมชน นับตั้งแต่ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ร่วมระบุนสาเหตุของปัญหา ร่วมกำหนดวิธีการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม และร่วมรับผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ซึ่งประเด็นหลักของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ ประชาชนต้องเป็นผู้กระทำใน

แต่ละขั้นตอนของการมีส่วนร่วมด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ

เนตรรุ่ง อยู่เจริญ (2553 : 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือหรือสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือการร่วมกิจกรรมใด ๆ ในทุกระดับ อันอาจเป็นการมีส่วนร่วม ในกระบวนการตัดสินใจหรือการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารด้วยความสมัครใจ ความกระตือรือร้น ตั้งใจ จริงใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันให้เป้าหมายบรรลุสำเร็จตามที่ตั้งไว้

กิตติศักดิ์ เทียงมน (2553 : 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ด้วยความรับผิดชอบร่วมกัน มีการประสานร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเป็นผลก่อให้เกิดผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟัง และนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่าย และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด

สุพรรณ ศิลาธร (2556 : 17) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานที่บุคคลหรือคณะบุคคลปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกันในองค์กรหรือหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมสนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะในการบริหารการศึกษา

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา การตัดสินใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน ร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ กำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ปฏิบัติตามแผน ควบคุม ติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ

แนวคิดและหลักการการมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ

ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่ สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น แนวคิดของการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นวิธีการดำเนินงานที่ยอมรับกัน เมื่อกล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว จะต้องนึกถึงกระบวนการที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงหลักการการมีส่วนร่วม ดังนี้ (ภิรมย์ อ่อนเส็ง และคณะ . 2550 : 25 - 26)

1. การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิและเป็นเอกสิทธิ์ ในฐานะสิทธิจะต้องได้รับการเคารพและให้เกียรติในฐานะเอกสิทธิ์ จะต้องไม่บังคับ และครอบงำทั้งสองประการนี้จะต้องเกิดจากบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย

2. การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลจากข้อมูลจากคนแต่ละคนบนพื้นฐานที่ว่า โครงการ กิจกรรมเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา และโดยพวกเขาที่แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมร่วมรับประโยชน์ร่วม แต่ไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งหรือคนอื่น

3. การมีส่วนร่วมคือส่วนสำคัญของกระบวนการบริหารการพัฒนาชนบท นักบริหารการพัฒนาต้องให้ประชาชนรับรู้ ประชาชนต้องเข้าใจโครงการ รู้ถึงทรัพยากรที่จำเป็นและประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับโครงการ

4. การมีส่วนร่วม คือ เครื่องมือชี้วัดการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นฐานในการพัฒนาจะตกแก่ประชาชนมากขึ้นเท่านั้น การมีส่วนร่วมจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการพัฒนาชนบท ซึ่งจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมจริง ๆ เป็นเรื่องของการอาสาสมัคร เป็นผลของการเลือก ที่ประชาชนจะทำการต่าง ๆ เพื่อตัวพวกเขาเอง

ทวีศีลปี ฤกษ์ฤกษ์ (2550 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมควรให้กลุ่มองค์กรชุมชนเริ่มมีบทบาทตั้งแต่ได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและในที่สุดเข้าร่วมลงมือปฏิบัติ โดยบุคคลใดจะเข้าร่วมด้วย

จิตวิญญาณ บุคคลนั้นต้องมีความเข้าใจปัญหาตนเอง และตระหนักรู้สิทธิของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่ได้รับข้อมูลใหม่ที่จะช่วยเพิ่มอำนาจทางความคิด และมีโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

อรรถ กัทผล (2552 : 18 - 19) กล่าวว่า โดยหลักการ การมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้อง มีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาของชุมชน ควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่
2. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง
3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา
4. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง
5. ร่วมกันติดตามประเมินผลตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย
6. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบาย ความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

สุพรรณ ศิลาธร (2556 : 16) กล่าวว่า หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นเริ่มจากการปรับความฝันให้ตรงกัน สำรวจภาพที่เป็นจริงทุกด้าน ระบุนโยบายที่ชัดเจน ระบุนโยบายของปัญหา กำหนดคณะทำงานและรับผิดชอบ มอบหมายภารกิจและอำนาจหน้าที่ ติดตามและประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินงาน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่จะทำให้ชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันติดตามประเมินผล โดยชุมชนนั้นต้องมีความเข้าใจสภาพปัญหาชุมชน และตระหนักรู้สิทธิของชุมชนที่มีต่อสิ่งนั้น การมีส่วนร่วม จึงเป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับชุมชนได้เข้ามามีส่วนในทุก ๆ ด้านด้วยความเต็มใจ

ระดับการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

รมณี กลั่นบิดา (2551 : 12) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ระดับใหญ่ ได้แก่ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) และการมีส่วนร่วมแบบเทียม (Pseudo Participation)

ประยูร อัครบวร (2552 : 49 - 52) กล่าวว่า การจัดกระบวนการมีส่วนร่วมต้องมีความชัดเจนว่าจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในระดับใด การจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการช่วยภาครัฐได้รู้ถึงระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ทั้งให้ผู้รับผิดชอบในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้เห็นภาพ และสามารถกำหนดระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมของภารกิจภาครัฐเอง ก่อนมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรต้องสื่อสารให้ชัดเจนว่าผลของการมีส่วนร่วมคืออะไรและเป็นการมีส่วนร่วมในระดับใด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554 : 20) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับการแจ้งป็นข้อมูล (Inform) การปรึกษาหารือ (Consult) การเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) การร่วมมือ (Collaborate) และการเสริมพลังอำนาจ (Empower) การบันทึกข้อมูลและจัดทำทะเบียนวัตถุสิ่งของ การจัดแสดง การให้บริการการศึกษาและการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ การรักษาความปลอดภัย

อัจฉรณันท์ นิยมไทย (2556 : 18) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ แต่ในระดับพื้นฐานทั่วไป คือ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ การร่วมคิดริเริ่ม ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ปฏิบัติร่วมคิดตามผลตลอดจนการร่วมรับผลประโยชน์ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ครั้งนี้เน้นการมีส่วนร่วมในระดับดำเนินการปฏิบัติ ตามแผนการจัดการภารกิจหน้าที่พิพิธภัณฑ์ตามแบบมาตรฐานสากล ของสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร 6 ด้าน ได้แก่ การจัดหาเก็บรวบรวมวัตถุเพื่อการจัดแสดง การดูแลรักษาและอนุรักษ์วัตถุให้คงทน การบันทึกข้อมูลและจัดทำทะเบียนวัตถุสิ่งของ การจัดแสดง การให้บริการการศึกษาและการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ การรักษาความปลอดภัย

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ระดับของการมีส่วนร่วม เป็นการช่วยให้ได้รู้ถึงระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันที่มีความชัดเจนว่าจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในระดับใด มีการจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ของชุมชนที่แตกต่างกัน และต้องมีความชัดเจนว่าจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในระดับใด เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977 : 38 - 40) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

สมภพ อาจชนะศึก (2542 : 20) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาระบบ

สถาบันพระปกเกล้า (2544 : 4 - 5) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นพลวัตอาจแบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วม ในลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ การเข้าถึงเกี่ยวกับ การวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม
2. การปฏิบัติ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การที่เกี่ยวกับการดำเนินการ ในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ
3. การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น
4. การติดตามประเมินผล เกี่ยวข้องกับการพยายามที่จะประเมินประสิทธิผล ของกิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินกิจกรรม ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปกระบวนการมีส่วนร่วม ขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

มยุรี ตันติยะวงศ์ษา (2546 : 30) กล่าวว่า โดยสรุปแล้วกระบวนการในการมีส่วนร่วมมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. ร่วมคิดค้นหาปัญหา
2. ร่วมวางแผน
3. ร่วมตัดสินใจ
4. ร่วมปฏิบัติ
5. ร่วมประเมินผล

มะลิ กามาศ สีลาเดช (2551 : 21) กล่าวว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการของชุมชน ร่วมคิดในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการวางแผน การดำเนินงาน รวมทั้งการให้ข้อมูล
2. การมีส่วนร่วมดำเนินการ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่สถานศึกษาโดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมประเมินผล มีความสำคัญมากเพราะประชาชนควรมีส่วนร่วมรับรู้ในการประเมินผลเพื่อให้ชุมชนได้ทราบว่าผลการดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ งานที่ทำลงไปนั้นได้รับผลดีหรือได้ประโยชน์อย่างไร
4. ร่วมปรับปรุงพัฒนา ประชาชนควรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นปรับปรุง แก้ไขและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

วิชานา อับดุลเลาะ (2551 : 17) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน

ถวิล เกษสุพรรณ (2552 : 22 - 23) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนในการทำงาน
2. การปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้
3. การตรวจสอบและประเมินผลหลังจากปฏิบัติงาน

4. การนำผลการประเมินไปแก้ไข ปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ณรงค์ ศรีโสภ (2553 : 33) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมว่า จากการศึกษา ลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้น สามารถแบ่งลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล มีส่วนร่วมในการประชุม และมีส่วนร่วมจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประกอบด้วย มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุน

3. การมีส่วนร่วมติดตามผลและประเมินผล ประกอบด้วย มีส่วนร่วมในการประเมินผล งานจากแผน มีส่วนร่วมในการประเมินความพึงพอใจของชุมชน และมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงาน

สุภาพ อุดตะวิใจ (2553 : 19) กล่าวว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมในเชิงกระบวนการ โดยมีขั้นตอนในการร่วมกันปฏิบัติการกิจ ดังนี้

1. การวางแผน
2. การปฏิบัติงาน/ปฏิบัติตามแผน
3. การตรวจสอบการปฏิบัติงาน
4. การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

บุญรัตน์ ไชยศา (2555 : 36 - 37) กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา เข้าร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางในการดำเนินงานและพัฒนาระบบคุณภาพ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่บุคคลในสถานศึกษาเข้าไปร่วมในการนำแผนไปใช้ในการดำเนินงานหรือปฏิบัติตามระบบหรือแนวทางที่วางเอาไว้เพื่อบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการศึกษาความรู้เพื่อ พัฒนาการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน หมายถึง การที่บุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้เห็นว่าได้ดำเนินงาน ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

4. การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบ หมายถึง การที่บุคลากรในสถานศึกษา เข้าร่วมในการแก้ไขปรับปรุงระบบ อันเนื่องมาจากระบบนั้น ไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายหรือเป็น การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานต่อไป

ศิริอร กาคำ (2556 : 21 - 22) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนหลัก ๆ ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินการปฏิบัติงาน

ลินดา ชุมภูศรี (2557 : 13 - 14) ได้สรุปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงขั้นตอนสุดท้าย

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยอาจจะเข้าร่วมในการสนับสนุนหรือเข้าร่วมในการบริหาร เป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยอาจจะเป็นวัตถุประสงค์หรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ที่มีคุณค่าทางจิตใจก็ได้
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยอาจจะเข้าไปติดตาม และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วม จะกระทำได้ทุกขั้นตอนตาม นักการศึกษาหรือนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับสภาพที่แตกต่างกันขององค์กรนั้น ๆ แนวปฏิบัติตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้ การค้นหาปัญหาและสาเหตุ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรักษาผลประโยชน์ การติดตามประเมินผล

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ (2542 : 86) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานสาธารณสุขมูลฐานจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน เจ้าหน้าที่ในภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยชุมชนเอง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดแนวคิดและความเชื่อมั่นว่าตนเป็นผู้ให้ และประชาชนเป็นเพียงผู้รับ ทำให้เกิดความครอบงำทางความคิดของประชาชน การพัฒนา ก็จะเกิดความล้มเหลวและขาดความต่อเนื่อง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารในระบบราชการ การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ มุ่งเน้นจะให้เกิดผลในระยะอันสั้น การกำหนดนโยบายและอำนาจการตัดสินใจอยู่ส่วนกลาง การทำงานจึงมุ่งที่จะสั่งการมากกว่าให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรง

3. ปัจจัยทางด้านชุมชน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ จิตวิทยาสังคม การจัดระเบียบสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ในแต่ละชุมชนมีปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยแตกต่างกันออกไป ชุมชนที่ตั้ง รากฐาน เป็นเวลายาวนานจะมีการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่าย การรวมตัวของชุมชน การเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการจัดองค์กรของชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2544 : 183) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาโรงเรียน การบำเพ็ญประโยชน์ การลงแขก เป็นต้น
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง เป็นต้น
3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 20) กล่าวว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านบุคคลและด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ สถานที่ทำงาน ระยะเวลาในการประกอบอาชีพในชุมชน
2. ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย ความต้องการการยกย่องจากบุคคลอื่น การได้รับการชักจูงจากผู้นำ เพื่อนบ้าน และความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก หรือเคยทำกิจกรรมในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกันมาก่อน การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน และความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน

มุกดา ท้วมเสม (2554 : 15) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ดังนี้ คือ ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ อาชีพ รายได้ การรับรู้ข่าวสาร ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

ธวัชชัย กุลนรา (2555 : 9) กล่าวว่า ปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม เกิดจากลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่าง ๆ ปัจจัยที่สอง ได้แก่ ลักษณะทาง

เศรษฐกิจ เช่น อาชีพ รายได้ และปัจจัยที่สามคือการได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่าง ๆ 2) ปัจจัยด้านชุมชน คือ ชุมชนให้การสนับสนุน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และสนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยด้านองค์กร คือ บรรยากาศองค์กร การติดต่อสื่อสาร กฎระเบียบ การเอาใจใส่ กระจือหรืออื่นในการแก้ปัญหา และ 4) ปัจจัยด้านทัศนคติ คือ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

สุมาลี ตุ่มชัยสกุล (2543 : 11 - 12) ได้สรุปถึงประโยชน์การมีส่วนร่วมของพ่อ แม่ ผู้ปกครองที่มีต่อตัวเด็ก ผู้ปกครอง ครูและโรงเรียน ได้แก่

1. ตัวเด็ก จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาในระดับที่สูงขึ้นกว่าปกติ นอกจากนี้พัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ก็จะเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เพราะครูและผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ตัวเด็กรู้สึกถึงความสนใจ เอาใจใส่ จนทำให้มั่นใจ
2. ครูและโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกระตุ้นให้การดำเนินงานของครูและโรงเรียนเป็นไปโดยคำนึงถึงคุณภาพ ตามปรัชญา หลักการ ความคาดหวัง หลักสูตร ทั้งในส่วนของ การกำหนดนโยบาย แผนงาน และการตรวจสอบ ติดตามผล โดยผู้ปกครองที่มีศักยภาพหรือประสบการณ์ทางด้านการศึกษาปฐมวัย สามารถมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการหรือมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและคนอื่น ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียน หรือแม้แต่เป็นหลักการในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองที่รู้จักกันอยู่แล้ว มีความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครองที่ควรจะเป็น แล้วช่วยให้เกิดการขยายกลุ่มของผู้ปกครอง ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นได้
3. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความมั่นใจมากขึ้นในการแสดงบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ ยังมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนเอง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สกุล วงษ์กาฬสินธุ์ (2549 : 95) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
3. การดำเนินโครงการจะราบรื่น ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 63 - 64) กล่าวว่า ประโยชน์ของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ได้ทราบถึงความต้องการของท้องถิ่น
2. แบ่งเบาภาระหรือรับภาระแทนราชการในการจัดการศึกษาได้บางกรณี
3. เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือผู้ร่วมงาน
4. ลดความขัดแย้งในการบริหารงาน
5. เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
6. เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย
7. เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ซึ่งเท่ากับว่าลดต้นทุนในการผลิต เพราะทุกคนจะมีความรู้สึกร่วมกันว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงช่วยกันใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

ชาญภูมิกัก เพ็ชรประดับ (2556 : 41) กล่าวว่า ประโยชน์การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานของรัฐ ได้ทราบข้อมูลความต้องการของแต่ละฝ่าย ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

อัจฉรณันท์ นิยมไทย (2556 : 20) กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมก่อให้เกิด การพึ่งตนเองเนื่องจากชุมชนเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สนับสนุนให้ชุมชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจเป็นช่องทางที่สะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้องและตรงประเด็นเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันส่งผลให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พิพธิภรณ์ ได้้อย่างมีศักยภาพ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกันเป็นการสนับสนุนความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานร่วมกัน ช่วยให้

การดำเนินงานรายวันเพราะมีความรู้สึกผูกพัน ส่งผลให้การพัฒนามีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถาน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานของรัฐ ได้ทราบข้อมูลความต้องการของแต่ละฝ่าย สะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของทุกฝ่ายได้ถูกต้องและตรงประเด็น เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือผู้ร่วมงาน ลดความขัดแย้งในการบริหารงาน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยให้การดำเนินงานรายวันบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ธนสาร บัลลังก์ปีพมา (2551 : 45) ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา ไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระมัดระวังซึ่งมีหลัก 10 ประการ ดังนี้

- 2.1 สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน
- 2.2 ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ
- 2.3 ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางเฉย ทุกอย่างทำได้หากตั้งใจทำ
- 2.4 ต้องหมั่นสร้างและปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อนร่วมงาน
- 2.5 อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกเวลา
- 2.6 หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม
- 2.7 ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศสมิทธิภาพ
- 2.8 พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา
- 2.9 หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ

2.10 สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา

3.2 การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา

3.3 การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา

3.4 การตรวจสอบการจัดการศึกษา

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้

4.1 สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

4.2 การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา

4.3 การวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ

4.4 กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

4.5 การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ

4.6 การสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน

สรรค์ วรอินทร์ และทิพวรรณ คำคง (2545 : 26 - 28) กล่าวว่า วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การให้ชุมชนดำเนินการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ดังนี้

1.1 ชุมชนจัดทำโรงเรียนของชุมชน โดยกำหนดรูปแบบการบริหารหลักสูตร การดำเนินงานของชุมชนเอง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่รัฐกำหนด

1.2 ชุมชนเข้าไปรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นของตน โดยดูแลเป้าหมายงบประมาณและบุคลากรของโรงเรียน วิธีการนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและพระราชบัญญัติ กำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรท้องถิ่น

1.3 ชุมชนจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยอาจจัดตั้งเป็นศูนย์การศึกษา ศูนย์ฝึกอบรม พิพิธภัณฑ์ อุทยานและแหล่งเรียนรู้

1.4 ครอบครัวจัดการศึกษาในลักษณะของ โรงเรียนที่บ้าน (Home School) ครอบครัวที่มีความพร้อมอาจเสนอหลักสูตรการเรียนรู้และดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง

2. การให้ชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษา ชุมชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ดังนี้

2.1 การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและชุมชน สมาคมครูและ ผู้ปกครอง เป็นต้น

2.3 การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาและเยาวชน ในรูปแบบของสถานที่ศึกษา ศึกษานอกสถานที่ แหล่งฝึกงานและเป็นวิทยากร เป็นต้น

2.4 การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรของตนเอง เช่น การสอนเสริม การกวดขันดูแลความประพฤติ การอบรมสั่งสอน เป็นต้น

3. การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ชุมชนสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้ ดังนี้

3.1 การให้ทุนสนับสนุน เป็นการจัดหาเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยจัดหาทุน งบประมาณ หรือการเสี่ยภาษีส่งเสริมการจัดการศึกษา

3.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการสื่อสารข้อมูลระหว่างชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิถีดำเนินการ เช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รายการวิทยุ เวทีประชาคม เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้

4. การตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดให้องค์กรระดับราชการในส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรฐานการศึกษาและให้ท้องถิ่นรวมทั้งหน่วยงานด้านมาตรฐานทำหน้าที่กำกับตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้น ชุมชนจึงต้องมีบทบาทในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

4.1 การเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ

4.2 การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.3 การวิพากษ์วิจารณ์ให้ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ในการจัดการศึกษานับเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะใน โรงเรียนขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมไปถึงการการเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา เพื่อ

ช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษา ชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นดังต่อไปนี้ ได้แก่ ปรัชญาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม รูปแบบและลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ปรัชญาการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการพัฒนาของการศึกษาค้นคว้าศาสตร์การบริหารในยุคต่าง ๆ ของมนุษย์ ที่มีความเพียรพยายามที่จะคิดหาวิธีมาพัฒนายุทธศาสตร์ในการทำงาน วิทยาการต่าง ๆ จึงมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาและเกิดแนวคิดทฤษฎีใหม่ ๆ

หลักการสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ การสร้างบรรยากาศในการทำงานแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจในปัญหาของหน่วยงาน สำหรับการเพิ่มค่าจ้าง อาจมิใช่เป็นสิ่งจูงใจให้ทำงานได้อย่างเต็มที่เสมอไป แต่การให้รางวัลด้วย การชมเชย ยกย่องให้เกียรติ อาจเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดพลังต่าง ๆ ในการทำงาน เมื่อประสบความสำเร็จผู้ปฏิบัติยังมีความภาคภูมิใจแม้จะมีได้รับเป็นเงินหรือค่าจ้างเป็นการตอบแทนก็ตาม การทำงานที่ผู้บริหารคิดคำนึงถึงผลประโยชน์แต่ด้านเดียว ด้วยการทำงานตามตาราง ทำตามกรอบกำหนด มีการควบคุมทั้งเวลาและกฎระเบียบโดยมิให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในกิจการองค์กร ย่อมไม่สามารถเกิดการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้ดี เพราะสมาชิกในหน่วยงานไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และอาจไม่เห็นด้วยกับนโยบาย การยอมทำตามคำสั่งของผู้บริหาร (Consent) จึงเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องทำงานอย่างฝืนใจ ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงไม่ดีเท่าที่ควรเพราะ ไม่ได้เกิดจากความภาคภูมิใจในความสำเร็จ เนื่องจากความสำเร็จที่เกิดจากผลงานของผู้บริหาร ในที่สุดองค์กรก็จะมีพฤติกรรมการทำงานในลักษณะที่ต่างคนต่างทำไปตามหน้าที่ เป็นผลนำไปสู่การไม่แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใด ๆ

จากหลักการดังกล่าวประมวลเป็นปรัชญาการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานในแบบบรรยากาศแบบประชาธิปไตย มีการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกระบวนการบริหาร

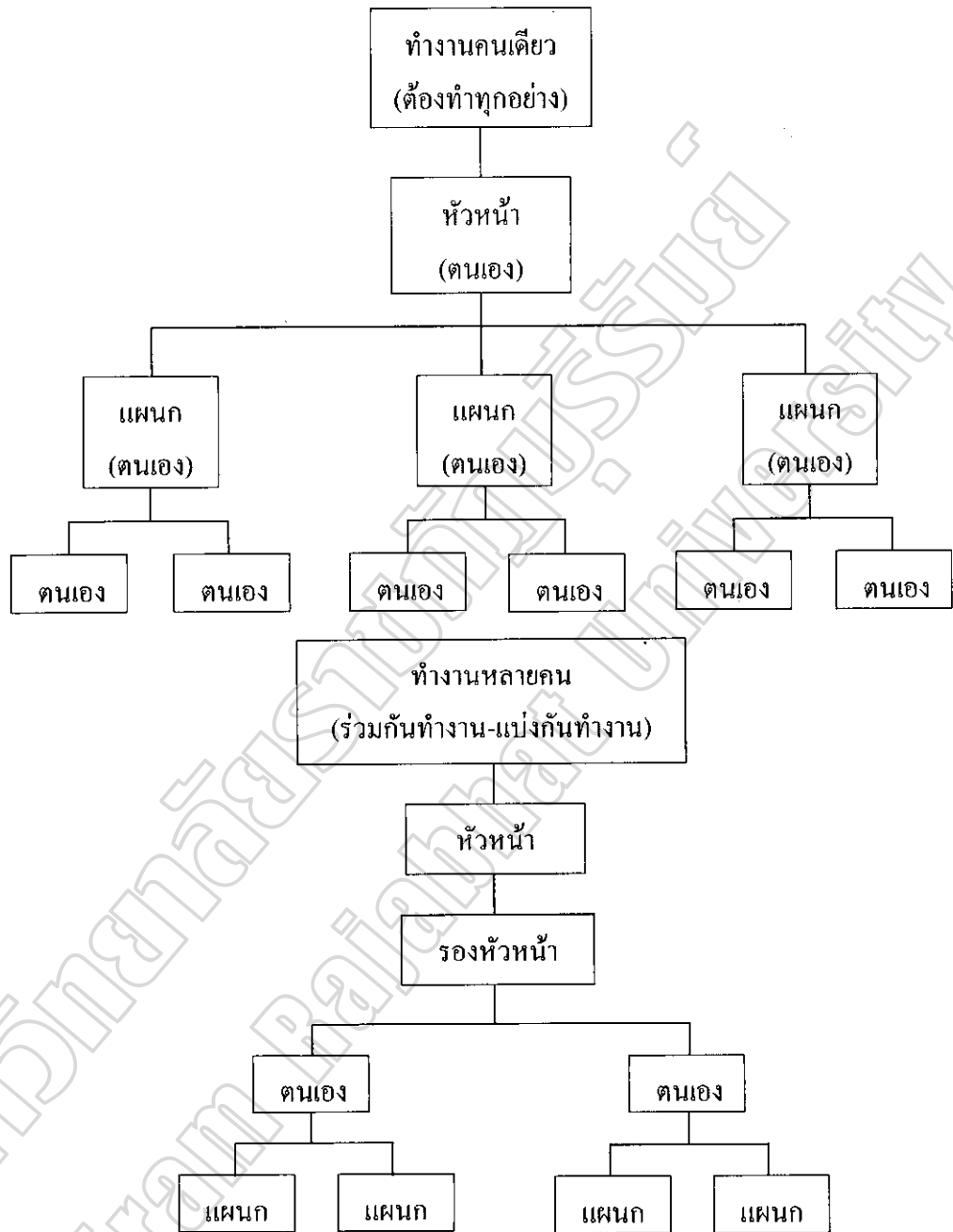
2. โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีข้อจำกัดด้านร่างกาย สติปัญญา ความสามารถ เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถกระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยคนเดียว จึงต้องมีการร่วมแรงร่วมใจกัน แก้ปัญหาในข้อจำกัดดังกล่าว

3. การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหาร จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยกระตุ้น ให้การทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความผูกพันทั้งทางด้าน จิตใจ อารมณ์ และสังคมที่มีต่อกิจกรรมนั้น ๆ

จากปรัชญาทั้งสามประการนี้ จึงเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่จะก่อให้เกิดผลดีในกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นกลวิธีประการหนึ่งในการบริหารงานในทำนองที่ว่า “หัวเดียวกระเทียมลีบ” หรือ “สองหัวดีกว่าหัวเดียว” หรือ “สองแรงแข็งแกร่ง” ดังนั้นมนุษย์จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ จึงต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ห้างหุ้นส่วน สหกรณ์ สมาคมชมรม การเมือง การศึกษา เป็นต้น ซึ่งการแตกต่างระหว่างการทำงานคนเดียวกับการทำงานแบบรวมกลุ่มกัน สามารถแสดงให้เห็นดังภาพประกอบที่ 2.1

แม้ว่าการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์จะทำลายคุณค่าประชาธิปไตย เพราะพนักงาน เจ้าหน้าที่ มีหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเดียวโดยไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว แนวคิดการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์มิได้มีแต่ในผลทางลบเท่านั้น มีบางประการที่ก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารจัดการเมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพ เช่น การจัดสรรงบประมาณ การควบคุมการเงิน การควบคุมบุคลากรที่เฉื่อยชาหรือหย่อนสมรรถภาพ เป็นต้น ดังนั้นการบูรณาการแนวคิดของทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์กับแนวคิดของทฤษฎีอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้กับการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารควรตระหนักและพึงสังวรเป็นอย่างยิ่ง (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553 : 10 - 12)

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ปรัชญาการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นศาสตร์ในการบริหารโดยที่ทุกภาคส่วนมีโอกาสได้ร่วมแรงร่วมใจกันแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกระบวนการบริหาร มีบรรยากาศที่ดีในการทำงานอันส่งผลให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพประกอบ 2.1 การทำงานคนเดียวกับการทำงานแบบรวมกลุ่มกัน

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) มีนักวิชาการและนักการศึกษาให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2553 : 14) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม นิยมเรียกย่อ ๆ ว่า PM หมายถึง การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Environment) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งจะนำสู่จุดมุ่งหมายของกลุ่ม ได้ให้สมการการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือ + การประสานงาน + การรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

ชนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551 : 30) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2550 : 16) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือกันในการพัฒนาปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

ชร สุทธราชูท (2550 : 540) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผลโดยทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

กมล ฉายาวิณะ (2549 : 135) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการบริหารที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงาน

สมเดช แดงสี (2547 : 229) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการภายในขอบเขตหน้าที่ของตน ถือว่าเป็นการบริหารที่ดีและเหมาะสมที่สุดกับคุณสมบัติของมนุษย์ในปัจจุบัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้เป็นหลักการสำคัญของการบริหารแบบใหม่ที่เรียกว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Control หรือ TQC)

จันทราณี สงวนนาม (2545 : 69) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล

ประกอบ กุลเกลี้ยง (2545 : 27) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ วิธีการบริหารหรือรูปแบบ การตัดสินใจ ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้องกับงานหรือการบริหารมีส่วนแสดงความคิดเห็น และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร

สมยศ นาวิการ (2545 : 1) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่ การบริหารให้เข้ากับผู้ที่บังคับบัญชาและต้องการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร ไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย

ธงชัย สันติวงษ์ (2543 : 138) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีที่ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนช่วยเหลือและข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและมีอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายไว้อย่างกว้าง ๆ

บราวน์ และ โมเบิร์ก (Brown & Moberg. 1980 : 483) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีอิทธิพลซึ่งกันและกันในการตัดสินใจที่จะส่งผลกระทบต่อพวกเขาใน อนาคตซึ่งอาจจะถูกกำหนดขึ้นมาอย่างเป็นทางการหรือได้รับการสนับสนุนอย่างไม่เป็นทางการได้

แวง (Whang. 1981 : 91 - 92) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของตนหรือเพื่อให้ การสนับสนุนทางด้านกำลังงาน ทรัพยากรต่อสถาบันหรือระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของ กลุ่มบุคคลเหล่านั้น

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้การจูงใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมตัดสินใจ การประสานงานซึ่งกันและกัน ร่วมรับผิดชอบในหน้าที่ของตนอันส่งผลไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 26 - 27) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามีแนวความคิดพื้นฐาน ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องธรรมชาติมนุษย์ (Assumption About Human Nature) ตามแนวคิดของ แมคเกรเกอร์ (McGregor. 1960 : 374) มี 2 แนวทาง คือ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ตามแนวคิดของทฤษฎี X เชื่อว่า มนุษย์ขี้เกียจและขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นต้องใช้วิธีการบังคับหรือควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด ส่วนทฤษฎี Y เชื่อว่ามนุษย์มีความขยันชอบทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสภาพการทำงานที่มีความเหมาะสมและคนมีส่วนร่วมในการทำงานโดยไม่ถูกบังคับก็จะมีควมรับผิดชอบมากขึ้น
2. ความคิดเกี่ยวกับความเป็นองค์การของ โรงเรียน (Concept of School Organization) แนวความคิดของการบริหารปัจจุบันเชื่อว่า องค์การมิใช่เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการบรรลุเป้าหมายหรือผลิตผลเชิงปริมาณเท่านั้น แต่องค์การเป็นสถานที่สำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาด้วย
3. ในด้านรูปแบบการตัดสินใจ (Decision Making Style) การตัดสินใจสั่งการในระดับสถานศึกษาควรมีลักษณะร่วมมือกันใช้อำนาจระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนศิษย์เก่า เพื่อสะท้อนสภาพการณ์ปัจจุบัน ความต้องการในอนาคตซึ่งจะต้องระดมสติปัญญาและแนวคิดให้ สมาชิกได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาให้บริหาร โรงเรียน ได้สำเร็จ อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียนด้วย
4. แบบภาวะผู้นำ (Leadership Style) ตามทฤษฎีของ เซอร์จีโอวานนี (Sergiovanni. 1990 : 23 - 27) ได้จัดระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 5 ระดับ คือ ภาวะผู้นำด้านเทคนิค ภาวะผู้นำด้านมนุษย ภาวะผู้นำทางการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสัญลักษณ์ และภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม
5. กลยุทธ์การใช้อำนาจ (Use of Power) ในการบริหาร โดยทั่วไปมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ แต่ตามทฤษฎีที่ว่าด้วยที่มาของอำนาจ (Source of Power) ของเฟรนช์และราเวน (French & Raven. 1986 : 256) ได้แบ่งที่มาของอำนาจพื้นฐานเป็น 5 แบบ ได้แก่ อำนาจจากการให้รางวัล อำนาจจากการบังคับ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจจากการอ้างอิง และอำนาจจากความรู้ความเชี่ยวชาญ
6. ทักษะเฉพาะในการบริหาร (Management Skills) ทักษะการบริหารแบบใหม่ ๆ ที่ได้รับการพัฒนาและนำมาใช้ในองค์การ เช่น การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจใช้ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง ใช้กลยุทธ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์การ เป็นต้น

7. การใช้ทรัพยากร (Use of Resources) สถาบันการศึกษามีอำนาจในการใช้และบริหาร ทรัพยากรด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้สถานศึกษาได้บริหารงานตามสถานการณ์ของตนเองอย่างมี ประสิทธิภาพ ไม่ต้องสิ้นเปลืองบุคลากร งบประมาณ เวลาในการควบคุมและตรวจสอบ

ไบร์แมน (Bryman, 1986 : 139) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่จะมีผลต่อ ทัศนคติการปฏิบัติงานและการกระตุ้นใจผู้ได้บังคับบัญชาไว้ 4 ประการ คือ

1. บรรยากาศของการมีส่วนร่วมควรจะต้องทำให้แนวทางที่จะไปสู่เป้าหมายมีความ ชัดเจนยิ่งขึ้นและบรรยากาศจะมีลักษณะของความไม่เป็นทางการมากกว่า
2. จะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถเลือกเป้าหมายที่มีคุณค่า ดังนั้นผู้บังคับบัญชาก็ควรเพิ่ม เป้าหมายส่วนบุคคล (Individual Goal) กับเป้าหมายขององค์กร (Organization Goal) ให้เท่าเทียมกัน
3. ผู้มีส่วนร่วมจะเพิ่มการควบคุมงานมากขึ้นถ้ามีแรงจูงใจและความเป็นอิสระเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชามีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้น
4. เมื่อบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเขาจะมีส่วนร่วมด้วยตนเอง (Ego - involved)

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีพื้นฐานแนวคิดมาจากความเชื่อในเรื่องของธรรมชาติของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ด้าน จิตใจและอารมณ์ที่มีผลต่อการทำงานภายในองค์กร ในรูปแบบของการตัดสินใจ แบบภาวะผู้นำ การสร้างแรงจูงใจ กลยุทธ์ในการใช้อำนาจ ทักษะเฉพาะในการบริหารตามทฤษฎีการบริหารต่าง ๆ และการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรอย่างอิสระ

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมาย ในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

จันทร์ธานี สงวนนาม (2551 : 71) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ซึ่งได้กล่าวถึงถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร
2. ลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร
6. ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม

7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

ธรร ศุนทรายุทธ (2551 : 555) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามี 8 ประการ คือ

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลมีส่วนในการเปลี่ยนแปลง เขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้รับบริการตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความราบรื่นมากขึ้น
3. ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานมีส่วนร่วมกระบวนการขององค์กรที่สำคัญ เช่น การตัดสินใจ โดยร่วมคิดร่วมทำมากขึ้น
4. ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้น พนักงานมีส่วนร่วม จะมีความรู้สึกเป็นที่ไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น
5. การบริหารผู้ใต้บังคับบัญชา มีความง่ายขึ้น ถ้าหากว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลง และไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การบริหารจะมีความง่ายขึ้น
6. การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินใจทางการบริหารมาจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันในการคิดแก้ปัญหา
7. การตัดสินใจโดยอาศัยการสื่อสารจากเบื้องสูงสู่เบื้องบนดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีสิ่งย้อนกลับจากพนักงาน ได้เป็นอย่างดี
8. การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยปรับปรุงทีมงานให้ดีขึ้น ซึ่งทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญกับองค์กรได้ดีขึ้น

กมล ฉายาวัดนะ (2549 : 135 - 136) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์หลายประการ คือ

1. ก่อให้เกิดความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น
2. ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน
3. ทำให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น
4. ทำให้รู้สึกไว้วางใจผู้บริหารมากขึ้น
5. ทำให้การบริหารพนักงานง่ายขึ้น
6. ทำให้การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น
7. ทำให้การติดต่อสื่อสารเบื้องสูงสู่เบื้องบนดีขึ้น
8. ทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 28) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เป็นการระดมผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เพื่อร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ครู เจ้าหน้าที่และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของโรงเรียน
2. ขวัญและกำลังใจของครูดีขึ้น
3. เป็นการระดมทรัพยากรด้านการเงินและด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
4. สร้างและสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ ๆ ในทุกระดับ
5. เพิ่มปริมาณและคุณภาพการติดต่อสื่อสาร
6. สร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำให้เกิดการริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น
7. การที่ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณจึงเกิดแนวทางที่จะต้องใช้งบประมาณโดยประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด
8. เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงการศึกษา
9. ชุมชนมีส่วนร่วมและมีสิทธิในการบริหารและจัดการศึกษา
10. การบริหารและการตัดสินใจด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
11. ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและโครงการใหม่ ๆ

จันทราณี สงวนนาม (2545 : 71) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร
2. ลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดีทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร
6. ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม
7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 9 - 10) กล่าวว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลงในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกันเกิดความมีน้ำใจและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงาน ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ที่เกิดกับองค์กร ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้บรรยากาศและการสื่อสารในองค์กรดีขึ้น ลดความขัดแย้ง ต้นทุนลดลง ในขณะที่ผลผลิตเพิ่มขึ้นและภายในองค์กรมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง ได้ดีขึ้น

2. ประโยชน์ที่เกิดกับผู้บริหาร ซึ่งฝ่ายบริหารสามารถบริหารพนักงานได้ง่ายขึ้น ในการตัดสินใจของฝ่ายบริหารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากได้ข้อมูลและความคิดจากทุกฝ่าย

3. ประโยชน์ที่เกิดกับพนักงาน โดยความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหารและระหว่างพนักงานด้วยกันดีขึ้น มีความไว้วางใจกันสูง มีความรับผิดชอบและผูกพันกับองค์กรมากขึ้น รวมทั้งมีความเข้าใจกฎระเบียบและข้อจำกัดต่าง ๆ ขององค์กร ได้ดีขึ้น

รูปแบบและลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม

รูปแบบและลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีนักวิชาการทางการบริหารได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันไปดังนี้

ถวิล เกษสุวรรณ (2552 : 20) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางตรง คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องมีการเสนอความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ ปฏิบัติ ด้วยตัวเองอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตัวแทน เช่น กรรมการของกลุ่มหรือตัวแทนกลุ่ม เข้าไปแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติ ตัดสินใจ แทนบุคคลที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

พิชานาถ เพชรนำชม (2554 : 24) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ

ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ
2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมงาน
4. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน

กมล ฉายาวิณะ (2549 : 138) กล่าวว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1. การบริหารแบบปรึกษาหารือ
2. การบริหารแบบประชาธิปไตย
3. การบริหารแบบคณะทำงาน
4. การบริหารแบบให้ข้อเสนอแนะ
5. การบริหารแบบคณะกรรมการบริหารระดับกลาง
6. การบริหารแบบร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร

อนันต์ชัย อุทัยพัฒนาชีพ (2544 : 36) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นกระบวนการของการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ
2. เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคล
3. ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร
4. การบริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับผู้บังคับบัญชา
5. ต้องการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่

สำคัญขององค์กรมิใช่เพียงแต่ห่วงใยหรือสัมผัสปัญหา

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 15 - 17) กล่าวว่า ระบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ระบบการปรึกษาหารือเป็นการบริหารแบบเปิด โอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการต่าง ๆ รูปแบบนี้เป็นการกระจายอำนาจบริหารและการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ
2. ระบบกลุ่มคุณภาพเป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในรูปแบบกลุ่มทำงานระบบคุณภาพแบบนี้เหมาะสำหรับใช้กับพนักงานระดับปฏิบัติหรือระดับหัวหน้างานเป็นการเปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาปัญหาวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุของปัญหาตลอดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
3. ระบบข้อเสนอแนะหลักการปฏิบัติทุกคนได้กรอกแบบแสดงความคิดเห็นตามที่กำหนด และมีคณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอแนะตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้หากมีข้อเสนอแนะใดที่ดีและนำไปปฏิบัติจะ ได้รับรางวัลแก่ผู้เสนอความคิดเห็น

4. ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการและรู้สึกผูกพันในการปฏิบัติงาน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีการปรึกษาหารือ เปิดรับข้อเสนอแนะ ร่วมกันตัดสินใจแบบประชาธิปไตยในบริหารงาน ซึ่งจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ทำการศึกษา ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในบริบทที่แตกต่างกัน ไว้หลายประการ ดังนี้

ชัยเสถฐ์ พรหมศรี (2551 : 1) กล่าวว่า การทำงานในองค์การจะไม่สามารถประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้ถ้าปราศจากการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมและประสานงานกันอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อมุ่งประโยชน์ให้แก่องค์การเพราะในความเป็นจริง องค์การส่วนมากมักประกอบด้วยบุคลากรที่มีความหลากหลายและแตกต่างเป็นจำนวนมาก และความแตกต่างเหล่านี้เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในองค์การอย่างชัดเจน

สุนทร โคตรบรรเทา (2551 : 119) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสานต่อหรือต่อยอดรูปแบบการบริหารแบบราชการความเข้มงวดมากเกินไปและความไม่ถือเป็นเรื่องส่วนตัวกระตุ้นให้เกิดรูปแบบการบริหาร โดยการมีส่วนร่วมทฤษฎีใหม่ ๆ ขององค์การเหล่านี้ เน้นความสำคัญของขวัญในการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงานของผู้ทำงานมากขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นความสำคัญในการจูงใจผู้ทำงาน และการสร้างองค์การไปสู่เป้าหมายนั้น องค์การจึงถูกสร้างขึ้นมาสอดคล้องความต้องการของผู้ทำงาน ซึ่งในทางกลับกันจะส่งผลให้ผลผลิตของผู้ปฏิบัติงาน

ศจี อนันต์นพคุณ (2542 : 74) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในงานจะก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในสังคม หรือ องค์การที่ทำงานอยู่ เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และขวัญกำลังใจกับผู้ปฏิบัติงาน ทำให้เขารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและมีความหมายต่อองค์กร

สมยศ นาวิการ (2545 : 22 - 23) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากกว่า ถ้าบุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางด้าน การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงจะผูกพันกับการเปลี่ยนแปลงมาก เนื่องจากมีผลได้ผลเสียกับความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บัญชาและผู้บริหารกับสภาพแรงงานมีความราบรื่นมากขึ้น การใช้การมีส่วนร่วมทำให้อภิปรายอย่างตรงไปตรงมาความไม่พอใจได้รับการแก้ไข อัตราร้องทุกข์จึงลดลง

3. ความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กรเพิ่มมากขึ้น เมื่อบุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการสำคัญขององค์กร เช่น การตัดสินใจ จะทำให้รู้สึกผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น เนื่องจากตนเองและคำแนะนำถูกให้คุณค่าโดยองค์กร ดังนั้นจึงเป็นการตอบสนองความต้องการความเชื่อถือตนเอง และความสมหวังของชีวิต

4. ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กรทำให้รู้แรงจูงใจและความต้องการของฝ่ายบริหาร ซึ่งทำให้บุคลากรไว้วางใจความตั้งใจของฝ่ายบริหารและความรู้สึกไว้วางใจเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นอย่างหนึ่งของการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การบริหารผู้ใต้บังคับบัญชามีความง่ายมากขึ้น การที่ผู้อยู่ใต้การบังคับบัญชาผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น ทำให้การบริหารมีความง่ายขึ้น สามารถลดจำนวนผู้บริหารน้อยลงได้ เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น การควบคุมอย่างใกล้ชิดจึงลดน้อยลง

6. การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น การรวมความรู้ความสามารถของบุคคลหลายคนเข้าด้วยกันในการแก้ปัญหา จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีกว่าการตัดสินใจของผู้บริหารเพียงคนเดียว

7. การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้องค์กรมีสิ่งย้อนกลับจากพนักงานได้เป็นอย่างดี

8. การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ และประสานงานระหว่างกันดีขึ้น

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีการร่วมมือร่วมใจกันในการตัดสินใจ ในเรื่องที่สำคัญภายในองค์กร มีการประสานงานระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกันดีขึ้น เพื่อมุ่งประโยชน์ให้แก่องค์กร อันอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด ความพึงพอใจในการทำงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ของตน อันมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลภายในและภายนอกองค์กรการศึกษา ในการร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็น ดังต่อไปนี้ ได้แก่ ความหมายของการจัดการศึกษา ภารกิจของการจัดการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และขอบข่ายของงานบริหารการศึกษา

ความหมายของการจัดการศึกษา

ความหมายของการจัดการศึกษา มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายใน บริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2553 : 56) กล่าวถึง โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามีความจำเป็นและ สำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นการศึกษาสำหรับประชาชนทุกคน โดยถ้วนหน้าและ ครอบคลุมการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งจะมีผลต่อความเจริญพัฒนาประเทศทุกด้าน

กิตติมา ปรีดีดิลก (2550 : 4) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่ จัดการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาอันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู อาจารย์ นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยให้มีผลผลิต คือ ผู้เรียนหรือ นักเรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

สมคิด บวงโม (2547 : 200) กล่าวว่า การบริหารหรือการจัดการเป็นศัพท์ที่ใช้แทนกันได้ คำว่าการบริหาร (Administration) นิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) ส่วนคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารกิจการธุรกิจเอกชน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา ได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียน ตำรา เรียนอาคารสถานที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้ได้ผลผลิต คือ นักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม

ภารกิจหลักของการจัดการศึกษา

ภารกิจหลักของการจัดการศึกษา มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายใน บริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กิตติมา ปรีดีดิลก (2550 : 47 - 48) ได้จัดจำแนกขอบข่ายของงานบริหารหรือจัดการศึกษา ไว้ 6 ด้านได้แก่

1. ด้านการบริหารงานวิชาการหรือการเรียนการสอน ถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของการบริหารหรือการจัดการศึกษา หรือการบริหารงานโรงเรียน เพราะวิชาการมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนโดยตรง จึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือในโรงเรียนเพื่อดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด แบ่งออกได้เป็นเรื่องใหญ่ ๆ ได้ 6 เรื่อง คือ

1.1 เรื่อง แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ

1.2 เรื่อง เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร โครงการศึกษา และบันทึกการสอน

1.3 เรื่อง การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย เรื่อง ของแผนการเรียน การจัดการตารางสอน การจัดการตารางเรียน การจัดการครูเข้าสอน การจัดการซ่อมเสริม การจัดแบบเรียน และการจัดห้องสมุด

1.4 เรื่อง การสอน

1.5 เรื่อง การปรับปรุงการเรียนการสอน ได้แก่ การนิเทศการสอน และการฝึกอบรม

1.6 เรื่อง การวัดผลและการประเมินผล

2. ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการวางนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร โดยให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ จุดหมายสำคัญของการบริหารงานบุคคลเริ่มเข้าทำงานในองค์กร ได้แก่ การบรรจุแต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติราชการ การจัดทำทะเบียนประวัติ การปฐมนิเทศ การโอนย้าย การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่งสวัสดิการหรือประโยชน์เกื้อกูล การประเมินผลการปฏิบัติงานมีการพัฒนามูลนิธิ ได้แก่ การฝึกอบรม การลาศึกษาต่อ การประชุม การเกษียณอายุ พุพพลภาพถึงแก่กรรม

3. ด้านการบริหารงานธุรการ ของโรงเรียนเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางมาก ซึ่งจะสามารถสรุปเป็นเรื่องใหญ่ ๆ 4 เรื่อง คือ

3.1 งานสารบัญญเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่าย ตลอดจนแนวการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเอกสารเป็นส่วนใหญ่ เช่น เกี่ยวกับการโต้ตอบ เก็บ รับ ส่งหนังสือราชการ เก็บเวลามาปฏิบัติราชการ แจ้งข่าวสารให้ทราบ เป็นต้น

3.2 งานการเงินและงบประมาณ เป็นงานการจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่าย ตลอดจนแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับและการเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาและนำส่งเงิน

3.3 งานพัสดุ ครุภัณฑ์โดยการซื้อ การจ้างการแลกเปลี่ยนและการเช่า รวมทั้งการควบคุมพัสดุ

3.4 งานเอกสารต่าง ๆ นอกเหนือจากหนังสือราชการ มีงานเกี่ยวกับ ทะเบียนประวัติ งานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน งานรักษาความปลอดภัยควบคุมดูแลคนงาน การโรง เป็นต้น

4. ด้านการบริหารกิจการนักเรียน เป็นเรื่องของการจัดดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับ นักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่าง อยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียน ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน ได้แก่ การจัดทำระเบียบ นักเรียน การจัดทำขตบริการ การปกครองนักเรียน การจัดทำบริการต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน และการบริการด้านความปลอดภัย นอกจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนควรที่จะได้จัดทำเพื่อกิจการ นักเรียน โรงเรียนยังจำเป็นต้องจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมในห้องเรียนให้มีคุณค่าและมี ประโยชน์มากขึ้นกิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ สถานักเรียน ชุมนุมต่าง ๆ วารสารสิ่งพิมพ์ กีฬา การแสดง ศิลปะและดนตรี ตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ฯลฯ เป็นต้น

5. ด้านการบริหารอาคารสถานที่ นอกเหนือจากงานในด้านอื่น ๆ อาคารสถานที่ถือเป็น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้จำเป็นต้องมีอาคารสถานที่น่าอยู่ใช้ ประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์การบริหารอาคารสถานที่ เริ่มตั้งแต่การวางแผนการหา สถานที่ตั้ง ขนาดพื้นที่และการจัดให้มีห้องต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียน ซึ่งมีห้องเรียนในวิชาต่าง ๆ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคหกรรมศิลป์ ห้องอุตสาหกรรมศิลป์ ห้องประกอบการ เป็นต้น ซึ่งเป็นห้องที่ ช่วยในการสนับสนุนในการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องประชุม ห้องพักรู ห้องพยาบาล ห้องธุรการ และห้องสุขา เป็นต้น นอกจากนี้ยังคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ได้แก่ แสงสว่าง สี เสียง การถ่ายเทอากาศ ตลอดจนเครื่องตกแต่งห้องให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องลักษณะ

6. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในสมัยปัจจุบันนี้โรงเรียนจะต้องอาศัย ทรัพยากร จากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่หรือการเรียนการสอนก็ตาม ใน การสร้างสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น โรงเรียนควรแสดงบทบาทนำการเปลี่ยนแปลงใหม่สู่ ชุมชน เป็นแหล่งวิทยากรให้ชุมชน เป็นศูนย์พัฒนาชุมชน เป็นแหล่งส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นสถานที่ฝึกอาชีพ และเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานของทางราชการ นอกจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชนควรจัดให้มีขึ้น เช่น มีการเชิญผู้ปกครองนักเรียน หรือ ประชาชนชุมชนมาโรงเรียน มีการรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ มีการจัดกิจกรรม ให้โรงเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนและโรงเรียนขอความช่วยเหลือและ ความร่วมมือจากชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวต่าง ๆ ของชุมชนตลอดจนเรื่องการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

วิจิตร ศรีสอาน (2550 : 32 - 34) กล่าวว่า การกิจในการจัดการศึกษามีขอบเขตกว้างขวาง มาก จากการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับภารกิจของการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางของสหรัฐอเมริกาได้

ทำให้เกิดแนวทางการจำแนกภารกิจของการจัดการศึกษาออกเป็น 3 แนวทาง กล่าวคือ

1. จำแนกภารกิจตามลักษณะและขอบข่ายของงาน จำแนกตามความรับผิดชอบ ได้เป็น 4 ภารกิจหลัก คือ
 - 1.1 ความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 1.2 การปรับปรุงส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา
 - 1.3 การสรรหาและการพัฒนาบุคลากร
 - 1.4 การจัดหาและดูแลเรื่องการเงิน อาคารสถานที่ และอุปกรณ์
2. จำแนกภารกิจตามบทบาท และพฤติกรรมกรรมการบริหาร แนวทางนี้จะจำแนกตาม บทบาท (Role) และพฤติกรรม (Behavior) ของผู้บริหารการศึกษาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ โครงการวิจัยของมหาลัยแห่งสหรัฐ โอไฮโอ พบว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารการศึกษา มี 9 ประการ ดังนี้
 - 2.1 กำหนดเป้าหมาย
 - 2.2 กำหนดนโยบาย
 - 2.3 กำหนดบทบาท
 - 2.4 การประสานงาน
 - 2.5 ประเมินประสิทธิภาพ
 - 2.6 ทำงานกับผู้นำชุมชนเพื่อการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา
 - 2.7 ใช้ทรัพยากรทางการศึกษาของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - 2.8 การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
 - 2.9 การติดต่อสื่อสาร
3. จำแนกกิจกรรมตามเกณฑ์สมรรถภาพของผู้บริหาร ตามภารกิจที่รับผิดชอบ (Competent Pattern) ทั้งนี้มักจะสนใจงานของผู้บริหาร และการพัฒนาศักยภาพ สมรรถภาพเพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติงาน ต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์พัฒนาการบริหารการศึกษาประจำภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา ได้จำแนกภารกิจ ด้านสำคัญต่าง ๆ ของการจัดการศึกษาออกเป็น 8 ภารกิจดังต่อไปนี้
 - 3.1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน
 - 3.2 กิจกรรมนักเรียน
 - 3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3.4 บุคคลของโรงเรียน
 - 3.5 อาคารสถานที่

3.6 ยานพาหนะ

3.7 การจัดระบบงาน

3.8 งานธุรการและการเงิน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า ภารกิจหลักของการจัดการศึกษานั้นมีขอบข่ายของงานค่อนข้างกว้างขวาง การจำแนกขอบข่ายของภารกิจหลักของการจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับแนวคิดที่ใช้ในการจำแนก ซึ่งสามารถสรุปโดยรวมได้ว่า ภารกิจหลักของการจัดการศึกษาจำแนกได้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนสอนให้แก่แก่นักเรียน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการ การบริหารงานด้านกิจการนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 7 - 9) ที่ได้ระบุแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 4 ดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2. การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และ สังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2 ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

3.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ สวนสัตว์สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

5. ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

6. ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนจนเพื่อการศึกษาคือ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์เพื่อ

เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

7. หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

8. ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

9. ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษา คือ รัฐบาลจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ตามแนวทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การจัดการหลักสูตรการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ การร่วมมือกันของทุกภาคส่วน โดยการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศจะต้องเป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 3 - 4) หมวดที่ 1 บททั่วไป ดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. การศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

3.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

3.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.3 การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4. การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

4.1 มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

4.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

4.3 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

4.4 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการ พัฒนาคู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

4.6 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน

สังคมอื่น

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งในประเทศ จะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนตามความมุ่งหมายและหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยยึดหลักสำคัญ คือ เป็นการศึกษา ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและ กระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ขอบข่ายงานการบริหารการศึกษา

การกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 39 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

ความหมายการบริหารงานวิชาการนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กึ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 28 - 29) กล่าวว่า ความหมายของการบริหารวิชาการเป็นการบริหารงานที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ประพนธ์ กระแสร์พันธ์ (2554 : 19) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

สุรียา วามู (2554 : 30) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบและแบบแผนที่วางไว้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพสูงสุดที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

ยัน แก้วบุญมา (2554 : 5) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อม การจัดบรรยากาศ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมทั้งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ลินดา ชุมภูศรี (2557 : 8) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามขอบข่ายวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้านที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนวิชาการของสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนวิธีการดำเนินงานวิชาการ การมีบทบาทในระบบประกันคุณภาพ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรและการสอน การพัฒนาหลักสูตร โดยการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

เข้ามาช่วยในสถานศึกษา การจัดและการวัดประเมินผลงานวิชาการ และติดตามผลการดำเนินงาน วิชาการ

ขอบข่ายของการบริหารวิชาการนั้น มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กำหนดขอบข่ายงานในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34 - 38 ; อ้างถึงใน ศิริอร กาคา. 2556 : 46 - 47) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารด้านวิชาการ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
6. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
8. ด้านการแนะแนวการศึกษา
9. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมความรู้วิชาการแก่ชุมชน
11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

กึ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 32 - 33) ได้สรุปขอบข่ายของการบริหารวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
6. ด้านการนิเทศการศึกษา
7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สุรียา วามู (2554 : 33) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารวิชาการออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
5. ด้านการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สุภัค โอพาพิริยกุล (2556 : 37) ได้สรุปขอบข่ายของการบริหารวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้
2. การเรียนการสอน
3. วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. การส่งเสริมการสอน
5. การวัดผลประเมินผล
6. การนิเทศภายใน
7. การอบรมทางวิชาการ

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการตามที่ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารวิชาการ ทั้งนี้ครอบคลุมภาระงานทั้ง 12 ด้าน พบว่า มีความมุ่งหมายเพื่อให้ สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้ โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการ ของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น มีมาตรฐานและคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ความหมายการบริหารงานงบประมาณนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ธวัช เสือทรงศีล (2550 : 9) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานทางการเงิน งบประมาณของโรงเรียน เพื่อมุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการในงานของงบประมาณ โดยจะต้องมีการบริหารอย่างไร้ประนีประนอม และสามารถตรวจสอบได้เช่นกัน

พิชานถ เพชรนาชม (2554 : 14 - 15) กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การบริหารการเงินของสถานศึกษา ภายใต้หลักแนวความคิดการกระจายอำนาจ เพื่อให้การเงินมีความ

คล่องตัว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังเป็นการควบคุมการใช้จ่ายที่ถูกต้อง รัศกุม และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ยัน แก้วบุญมา (2554 : 6) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การสรรหา งบประมาณ การจัดตั้งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ การบริหารการเงิน อุปกรณ์ การระดมทรัพยากรที่มีอยู่ การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ การจัดหารายได้เพื่อนำมาจัดการและบริหารการศึกษา รวมทั้งการประเมินการใช้งบประมาณของสถานศึกษา

สัมมา รณิษฐ์ (2556 : 100) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับรายรับรายจ่าย เพื่อมาใช้ในการดำเนินงาน โดยมีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินตามกฎหมายเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยตัวเลขที่แสดงรายรับว่ามาจากที่ใด และรายจ่ายที่ต้องจ่ายตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม และค่าใช้จ่ายทรัพยากรที่จำเป็น

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ การจัดหาเงิน การจัดซื้อจัดจ้างวัสดุ ครุภัณฑ์ การติดตามการใช้งบประมาณและจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา การจัดตั้งกองทุนให้แก่บุคลากรและนักเรียน และการประเมินผลการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กำหนดขอบข่ายงานในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39 ; อ้างถึงใน ประสาท เทียงอยู่, 2548 : 30) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ ดังนี้

1. การจัดทำเสนอของงบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้จ่ายเงินและผลการดำเนินงาน
4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

กึ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 36 - 37) ได้สรุปขอบข่ายของการบริหารงบประมาณไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ โดยการศึกษาวเคราะห์การจัดและพัฒนากิจการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและตามความต้องการของสถานศึกษาเอง การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา การกำหนดกลยุทธ์และแผนกลยุทธ์

ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา การกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารงบประมาณ โดยจัดทำเป็นสารสนเทศ

2. การจัดสรรงบประมาณ โดยการจัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส ซึ่งต้องกำหนดปฏิทินงานรายเดือนให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ แล้วสรุปแยกเป็นรายไตรมาส อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

3. การตรวจสอบ การติดตาม การประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน โดยการจัดทำแผนการกำกับตรวจสอบ ติดตามและป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการประเมินแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และจัดทำรายงานประจำปีการศึกษาด้วยเช่นกัน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยการประชุมสัมมนาให้หน่วยงานทราบรายการสินทรัพย์ของสถานศึกษา เพื่อให้ทรัพยากรร่วมกัน และการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการรายได้และสินทรัพย์ รวมไปถึงการจัดทำทะเบียนข้อมูลด้วย

5. การบริหารพัสดุและการบริหารสินทรัพย์ โดยการจัดทำระเบียบการใช้สินทรัพย์ที่เกิดจากการจัดหาของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สัมมา รชนีชัย (2556 : 100) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงบประมาณ ไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งงบประมาณ
2. การบริหารงานงบประมาณ
3. การบริหารพัสดุ
4. การระดมทรัพยากรและการจัดการสินทรัพย์
5. การตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

ปิติพร อาธิเวช (2557 : 34 - 43) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ สามารถแบ่งออกได้ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. ด้านการจัดสรรงบประมาณ และตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล
3. ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
4. ด้านการบริหารการเงินและบัญชี
5. ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณ ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการบริหารงานงบประมาณ ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ครอบคลุมภาระงานทั้ง 7 ด้าน มีความมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการด้านงบประมาณ มีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส

ตรวจสอบได้ ให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้ อย่าง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

ความหมายการบริหารงานบุคคลนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กิ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 39) กล่าวว่า การบริหารบุคคลว่า การบริหารงานบุคคลเป็นการปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับงานบุคคลตามแผนงานที่วางไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างสมบูรณ์

ประพนธ์ กระแสร์พันธ์ (2554 : 32) กล่าวว่า การบริหารบุคคล หมายถึง การวางแผนการใช้อัตราากำลัง การสรรหาบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ บรรจุ และแต่งตั้งเป็นบุคลากร เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ยัน แก้วบุญมา (2554 : 6) กล่าวว่า การบริหารบุคคล หมายถึง การวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากร การสรรหาบุคลากร การบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรเข้าทำงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่วางไว้ อย่างชัดเจน และที่สำคัญ คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

พิชิต สุตโต (2555 : 27) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบุคคล ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การคัดเลือก การจัดสรร การพัฒนาอบรมบุคลากร การควบคุม ติดตาม ประเมินบุคลากร และการให้พ้นจากตำแหน่งของบุคลากร

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนด โครงสร้างการบริหารบุคลากร จัดหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพบุคลากร ดำเนินงานส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากร กำหนดแนวทางการประเมินผลงานบุคลากร ติดตามผลการดำเนินงานด้านบุคลากร และส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

ขอบข่ายของการบริหารงานบุคคลนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กำหนดขอบข่ายงานในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 51 ; อ้างถึงใน บุญโฮม งามเลิศ. 2550 : 61) ได้แบ่งขอบข่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

กึ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 40) ได้กล่าวเกี่ยวกับขอบข่ายของงานด้านการบริหาร
ด้านบุคคล สามารถแบ่งขอบข่ายของงานได้ ดังนี้

1. ด้านอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

พิชิต สุตโต (2555 : 44) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารบุคคลออกเป็น 8 ด้าน
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผนงาน
2. การบรรจุแต่งตั้ง
3. การปฐมนิเทศ
4. การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล
5. งานด้านวินัยและขวัญกำลังใจ
6. สวัสดิการและการเงิน
7. งานธุรการ
8. การออกจากราชการ

สัมพันธ์ ธรนิษฐ์ (2556 : 99 - 100) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารด้านบุคคลออกเป็น
5 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนอัตรานุคลากร
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. การบำรุงรักษาบุคลากร
4. การพัฒนาบุคลากร
5. การประเมินบุคลากร

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล ผู้วิจัยได้ยึดแนวทาง
การบริหารงานบุคคล ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมภาระงานทั้ง 5 ด้าน มีความมุ่งหมายเพื่อ
การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ

และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดความสำเร็จ ปฏิบัติงานเต็มตาม ศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัยจรรยาบรรณและปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ด้านการบริหารงานทั่วไป

ความหมายการบริหารงานทั่วไปนั้น มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายใน บริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กิ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 40 - 41) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง การบริหารงาน อื่น ๆ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริหารงานด้านวิชาการ งานด้าน งบประมาณ และการบริหารงานงานด้านบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่กำหนดไว้

ธวัช เสือทรงศีล (2550 : 9) กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัด ระบบบริหารองค์กร ให้บริการงานอื่น ๆ หรือช่วยสนับสนุนงานอื่น ๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุน และ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ พัฒนาสถานศึกษาให้ใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า อีกทั้งช่วยส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ตลอดจนต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีที่สุดด้วย

ประพนธ์ กระจ่างพันธุ์ (2554 : 33) กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่ไม่ใช่ภารกิจ หลักของสถานศึกษา แต่ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันกับงานอื่น ๆ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานของ โรงเรียนในการบริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนิน ไปตามจุดมุ่งหมายที่ วางไว้

พิชานถ เพชรนาชม (2554 : 18) กล่าวว่า การบริหารทั่วไปเป็นการดำเนินงานด้านธุรการ งานด้านเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานด้านพัฒนาระบบข้อมูลและเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ งานด้านประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานด้านจัดระบบการบริหารและ พัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ งานด้านส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ งานด้าน งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป งานด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม งานด้านการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษา งานด้านการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน งานด้านบริการสาธารณะ และงานประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงงานด้านการศึกษาด้วย

ยัน แก้วบุญมา (2554 : 5) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง การจัดทำแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การจัดหาแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา การปฏิบัติการกิจตามแผนที่กำหนดไว้ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ การพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ

พัชราภรณ์ เย็นมนัส (2558 : 53) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินการบริหารหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนหน่วยงานอื่น ๆ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย และคุณภาพที่วางไว้

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแผนงาน โครงการของสถานศึกษา วางแผนการใช้อาคารสถานที่ สรรหางบประมาณซ่อมแซมอาคาร สถานที่ จัดแหล่งการเรียนรู้ จัดหาทุนสำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดให้เรียนในสถานศึกษา จัดกิจกรรมวันสำคัญและกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ รวมทั้งเผยแพร่ผลงานของ สถานศึกษา และติดตามดูแลงานบริหารทั่วไปในสถานศึกษา

ขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไปนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กำหนดขอบข่ายงานในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 64 - 65 ; อ้างถึงใน บุญโฮม งามเลิศ. 2556 : 76 - 77) ได้กำหนดขอบข่ายของงานบริหารทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
8. การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

15. การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

18. งานบริการสาธารณะ

19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

กึ่งกาญจน์ ชมอินทร์ (2549 : 44 - 45) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารทั่วไปไว้ 10 ด้าน ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ มีการวิเคราะห์สภาพของงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบกฎหมาย ตลอดจนแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนออกแบบงานธุรการ การลดขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดบุคลากรที่รับผิดชอบงานธุรการและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานธุรการตามที่ระบบได้กำหนดไว้ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงงานธุรการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. งานด้านเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการดำเนินงานทางด้านธุรการในการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. งานด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา

4. งานด้านการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการสำรวจระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการ และการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาแก่สาธารณชน มีการจัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่นกับเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง

5. งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการติดตามผลการประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาแล้วนำผลที่ได้รับไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้เหมาะสม

6. งานด้านการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร มีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ถึงสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษา

7. งานด้านการจัดระบบควบคุมภายใน มีการวางแผนการจัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษาและปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นระบบ

8. งานด้านบริการสาธารณะ มีการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการสาธารณะ มีการประเมินความพึงพอใจต่องานบริการสาธารณะจากผู้มาขอรับบริการ

9. งานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการระดมจัดหาเทคโนโลยีเพื่อให้บริการงานด้านการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีการติดตามผลและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้อย่างคุ้มค่า และเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้

10. งานด้านการส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป มีการจัดระบบส่งเสริมและสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป

สมาน อิศวภูมิ (2549 : 319 ; อ้างถึงใน พัชราภรณ์ เย็นมนัส. 2558 : 54) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 6 งาน ดังนี้

1. งานสารบรรณ
2. งานเอกสาร
3. งานพัสดุและการเงิน
4. งานกิจการนักเรียน
5. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
6. งานโครงการและกิจกรรมพิเศษ

ประพนธ์ กระแสร์พันธุ์ (2554 : 34 - 35) ได้กำหนดขอบข่ายของงานด้านการบริหารทั่วไป สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. งานธุรการและสารบรรณ
2. งานทะเบียน สถิติและรายงาน
3. งานอาคารสถานที่
4. งานกิจการนักเรียนและบริการต่าง ๆ
5. งานด้านชุมชนสัมพันธ์

สัมมา ธรนิษฐ์ (2556 : 101 - 102) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารทั่วไป ดังนี้

1. งานธุรการและสารบรรณ
2. งานทะเบียน สถิติและรายงาน
3. งานกิจกรรมนักเรียนและบริการต่าง ๆ
4. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. งานอาคารสถานที่
6. การวางแผนอำนวยการและประสานงาน

พัชรภรณ์ เข็มมนัส (2558 : 55) ได้แบ่งขอบข่ายของงานบริหารทั่วไป ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นงานหลัก ๆ ได้ ดังนี้

1. งานอาคารสถานที่
2. งานประชาสัมพันธ์
3. งานกิจการนักเรียน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าขอบข่ายของงานบริหารงานบริหารทั่วไป ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมภาระงานทั้ง 19 ด้าน มีมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขอบข่ายงานการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วยส่วนที่เป็นงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป จะเห็นว่า การระดมสรรพกำลังทุกด้านเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยใช้กระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบอย่างเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัยจรรยาบรรณและปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญที่ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นดังต่อไปนี้ ได้แก่ ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ทำการศึกษาความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

โกวิท วรพิพัฒน์ (2554 : 5) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ธีระ รุญเจริญ (2554 : 14) กล่าวว่า ประมวลแนวคิดหลักการและแนวคิดในการดำเนินการ เพื่อให้กิจการของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลจะต้องสอดคล้องกับ ความต้องการของ ชุมชนและตอบสนองนโยบายของรัฐ ดังนั้นจึงต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของ ชุมชนทุกชั้นตอน เพราะถือว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดคุณลักษณะของสถานศึกษาที่ พึงประสงค์เพื่อเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการศึกษาและการปรับปรุง การเรียนการสอน

มังกร ทองสุชาติ (2554 : 2) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ตัวแทนประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547 : 177) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่สถานศึกษาในชุมชนคัดเลือก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับเกียรติและมีความตั้งใจอุทิศตนเพื่อ เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา โดยมีบทบาทใน 2 ลักษณะ ดังนี้ บทบาทหน้าที่ตามที่ราชการ กำหนด และบทบาทหน้าที่โดยทั่วไป (นอกเหนือจากที่ราชการกำหนด)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 2) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นคณะกรรมการโรงเรียน (School Board) ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 8) กล่าวว่า คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญที่ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของ สถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์การอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา ให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กลุ่มบุคคล ซึ่งทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์การอย่างเป็นทางการ ที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตาม เป้าหมายของสถานศึกษา

ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ ทำการศึกษาความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลาย ประการ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 21) กล่าวว่า จากความสำคัญของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพการณ์มีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

จากอดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบองค์คณะบุคคลในระดับ สถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ว่า ตนเองจะทำอะไร ทำอย่างไร และเพื่ออะไร
2. บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้รับการร้องขอจากสถานศึกษา มากกว่าได้รับการคัดสรรจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการ ทำหน้าที่ของคณะกรรมการ
3. วิธีการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการยังขาดทักษะและประสบการณ์ เช่น ทักษะร่วมประชุมตัดสินใจ เป็นต้น
4. สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงผู้สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินงานร่วมรับผลที่เกิดขึ้น
5. กรรมการสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามการร้องขอของสถานศึกษา
6. กรรมการสถานศึกษาแต่ละคนมีภาระงานมากการประชุมจึงขาดความต่อเนื่องและความพร้อมเพียง
7. ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขาดคุณภาพจึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหารจัดการการนำข้อมูล ไปใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อการตัดสินใจการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานการศึกษาส่วนใหญ่จึงอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกและประสบการณ์เดิม
8. ในอดีตสถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการบริหารปัจจุบันสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีคล่องตัวสูงสามารถบริหารกิจการได้ด้วยตนเองแต่กรรมการสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ที่จะต้องมีการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนจากคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างใกล้ชิด

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา คือ เป็นคณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เป็นผู้ประสานงานที่ีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น

คณะกรรมการจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด

องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ ทำการศึกษาองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทที่แตกต่างกันไว้ หลายประการ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 9) กล่าวว่า ในปัจจุบันกระทรวง ศึกษาธิการได้กำหนดจำนวนคณะกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธาน กรรมการ และกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ 30 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2546 โดยกำหนด จำนวนกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 9 คน และ กำหนดจำนวนกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการ
2. กรรมการที่เป็นผู้ปกครอง จำนวน 1 คน
3. กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน
4. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
5. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน
6. กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน
7. กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวน 1 รูป หรือ 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 2 รูปหรือ 2 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
8. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 6 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
9. ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นกรรมการและเลขานุการ

คุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
2. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
3. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
4. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้

กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

5. ไม่เป็นผู้สัญญาฉบับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่ศึกษานั้น ประธานกรรมการและกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่อีกก็ได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ทำให้เสื่อมเสียต่อสถานศึกษาหรือหย่อนความสามารถ
4. ขาดคุณสมบัติตามข้อ 3 หรือ 4 พ้นจากการเป็นภิกษุ เฉพาะกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์

ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการ พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการสรรหาเลือกและแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการแทนภายใน 90 วัน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึง 180 วัน จะไม่ดำเนินการก็ได้ ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งแทนตน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 20) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับ สถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นคณะกรรมการจึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนที่คาดหวังและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและร่วมมือกับครูบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้แทน ครูเป็นผู้มีความชำนาญในสายงานอาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ปัญหาและความต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือรวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา

ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชนและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งในการขอรับ

การสนับสนุนด้านงบประมาณทรัพยากรทางการศึกษาและเชื่อมโยงแผนการศึกษา กับแผนพัฒนา
ท้องถิ่น

ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้สะท้อนภาพความรักความศรัทธาความภาคภูมิใจต่อ
สถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษาช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบัน ไปสู่ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบ
ความสำเร็จในการศึกษา

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็ม
ข้อมูลด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้
นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริม
ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิผลทำให้
สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษา
เป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษาสร้างแรงจูงใจ
กระตุ้นการทำงานทบทวนรายงานสะท้อนความคิดเปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาท
อย่างเต็มที่จัดเตรียมการประชุมบันทึกการประชุมรายงานผลการประชุมและสนับสนุนด้านอุปกรณ์
ห้องประชุมวัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณานำมติข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุม
ไปสู่การปฏิบัติ

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
หมายถึง คณะกรรมการที่ร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา
โดยกำหนดจำนวนกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก
จำนวน 9 คน และกำหนดจำนวนกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา
ขนาดใหญ่ จำนวน 15 คน ซึ่งโรงเรียนจะต้องดำเนินการสรรหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ อาจจะเป็น
ผู้นำในชุมชน เป็นคนในชุมชน หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน อันเป็นไปตาม
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยให้อำนาจการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้แต่งตั้ง

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้
ทำการศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลาย
ประการ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 42) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
2. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแล ซ่อมแซม และปรับปรุงโรงเรียนให้มีความปลอดภัยอยู่เสมอ

3. ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและอัยาศัย
4. สนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีและระบบคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการจัดการศึกษา
5. ร่วมวางแผนอัตรากำลังและบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมและเพียงพอกับ

นักเรียน

6. ร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียนการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร
7. ร่วมตรวจสอบการจัดทำบันทึก รายรับ รายจ่าย ของ โรงเรียนให้เป็นปัจจุบันมีความโปร่งใส

8. ร่วมกันกับโรงเรียนในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน

9. ร่วมกับโรงเรียนในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนและให้ความเห็นชอบ

10. สนับสนุนโรงเรียนให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
11. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนด้านวิชาการงบประมาณ บุคคล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2551 : 125) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจหน้าที่กำกับ และสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเรื่อง ดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน
3. ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปและเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา
4. ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นของสถานศึกษา
5. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและส่งเสริมให้มีการบำรุงดูแลรักษา พัฒนาการใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น
6. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และประเมินคุณภาพจากการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกของสถานศึกษา

7. ประสานและส่งเสริมความสัมพันธ์ในสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษาชุมชนและท้องถิ่น

8. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในกิจการที่เกี่ยวกับสถานศึกษา

9. มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

10. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่ได้รับมอบหมายจาก ปลัดกระทรวงเลขาธิการสภาการศึกษาและวัฒนธรรมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

11. แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานใด ๆ ตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 13 - 16) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน ไว้ในคู่มือการปฏิบัติคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น

1.2 ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ฯลฯ

2. ด้านงบประมาณ

2.1 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

2.2 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการออกระเบียบข้อบังคับประกาศและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่กฎหมายระเบียบประกาศกำหนด ฯลฯ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 กำกับดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

3.2 เสนอความต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

3.3 ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา

3.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามอบหมาย

4. ด้านการบริหารทั่วไป

4.1 ให้ความเห็นเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.2 รับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นและรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.3 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะประสานส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับการระดม ทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษาใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

4.4 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการออกระเบียบข้อบังคับประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด ฯลฯ

4.5 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น

4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2551 : 21) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนการปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
2. สนับสนุนและมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียน
3. ระดมทรัพยากรที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อสนับสนุนโรงเรียนให้มีการพัฒนา และก้าวหน้ายิ่งขึ้น
4. มีส่วนร่วมและให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
5. ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่โรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา
6. ให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 4) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้
 1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
 2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
 3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
 4. กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
 5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็กดูแลเด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
 8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของทั้งท้องถิ่นและของชาติ
 9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อ
สาธารณชน

11. แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่
เห็นสมควร ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ด้านบริหารงานวิชาการ

1.1 เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน
และท้องถิ่น

1.2 ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
สนับสนุนให้โรงเรียนมีการวัดผลประเมินผลของนักเรียนตามสภาพจริง สนับสนุนให้ความร่วมมือ
กับครูในการผลิตสื่อพัฒนาสื่อ และจัดหาสื่อที่มีในชุมชน เพื่อสนับสนุนการศึกษา

1.3 ร่วมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและ
เรียนรู้

1.4 ร่วมกับโรงเรียนส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียนและชุมชน ร่วมแลกเปลี่ยน
ความรู้ประสบการณ์กับครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านการบริหารงานการเงินและงบประมาณ

2.1 ร่วมมือกับโรงเรียนในการให้ความเห็นชอบจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อหา
ความเหมาะสมในการเสนอของบประมาณ

2.2 ร่วมระดมทรัพยากร และแหล่งกองทุนจากชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของ
โรงเรียน

2.3 ร่วมตรวจสอบการจัดทำบันทึกรายรับ รายจ่าย ให้เป็นปัจจุบัน

2.4 ให้ความเห็นชอบกับโรงเรียนในการจัดทำระบบการบริหารจัดการพัสดุและ
สินทรัพย์เพื่อให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 ร่วมมือกับโรงเรียนดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนา
การศึกษา

3.2 ร่วมมือกับโรงเรียนในการสร้างขวัญ และกำลังใจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ ใน
การปฏิบัติงานของบุคลากร

3.3 สนับสนุนให้มีการรักษาวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่
นักเรียนและชุมชน

3.4 ร่วมวางแผนอัตรากำลังคน และบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมและเพียงพอ
ต่อนักเรียน

4. ด้านบริหารงานทั่วไป

4.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำระบบการบริหารงานธุรการ ที่ทันสมัยโดยยึด
หลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า

4.2 ร่วมการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ความเห็นชอบ
แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

4.3 ประสานงานกับชุมชน เพื่อขอความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนงานการศึกษา

4.4 สนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยี และระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนาการจัด
การศึกษา

4.5 ร่วมมือกับโรงเรียนในการสนับสนุนงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและ
บริหารทั่วไป ให้มีความสะดวกคล่องตัว

4.6 ร่วมจัดทำระบบบริหารอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสม และ
เอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนและชุมชน

4.7 ร่วมจัดทำข้อมูลนักเรียน และระบบข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียน เพื่อให้
สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.8 ร่วมกันกำหนดแผนการรับนักเรียน และดำเนินการตามแผน

4.9 ร่วมมือ และสนับสนุนโรงเรียนให้มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และ
ตามอัธยาศัย

4.10 สนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดดำเนินกิจกรรม
อย่างหลากหลายตามความสนใจ และความถนัดของนักเรียน

4.11 มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน จัดหาบุคลากรที่มี
ความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนงานด้านการศึกษา

4.12 ร่วมกับโรงเรียนให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาระบบการให้บริการสาธารณะแก่
ผู้ประกอบการและชุมชน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ
จากข้อความที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี
ความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่ง เพราะเป็นคณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อช่วย
เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีบทบาท
หน้าที่ในการร่วมปฏิบัติงานกับสถานศึกษา โดยการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมของ
สถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนิน

กิจกรรมของสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานงานระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในสถานศึกษาอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุจิตรา จรทะผา (2553 : 95 - 97) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามากดังนี้ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ และได้มีข้อสรุปร่วมกันคือ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้ และควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของตน รวมทั้งการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ของโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งจะเป็นผลทำให้คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนเนินลาดวิทยา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสิทธิภาพ ทำให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับ ศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

สมศักดิ์ ขันดี (2555 : 159 - 160) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบริหารงานบุคคล และรายการที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ ด้านบริหารวิชาการเรื่องการกำกับ ติดตาม ดูแล การดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ เรื่อง การประเมินประสิทธิภาพของการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลเรื่องการวางแผนอัตรากำลัง ด้านบริหารทั่วไปเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

พัชรียากรณ์ พิมพาเรือ (2556 : 117 - 118) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษaxonแก่น เขต 5 พบว่า 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากในด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ ตามลำดับ

ส่วนการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง 2) การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ควรสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาหลักสูตร ร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้และจัดการเรียนรู้ร่วมกับคณะครู ร่วมวางแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาทั้งส่วนที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียน และทรัพยากรบุคคล ร่วมเป็นกรรมการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ประชุมวางแผนพัฒนา อาคาร สถานที่ ร่วมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ดูแลพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียน และร่วมใช้สาธารณะประโยชน์จากทางโรงเรียน

เจตน์จรัส สอนสิทธิ์ (2557 : 165) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า คณะกรรมการ ผู้อำนวยการและตัวแทนครู มีความตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และมีการเข้าร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเกิดความเสมอภาค มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอิสระมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการตนเอง สามารถวางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรูปแบบที่เรียกว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ส่งผลต่อการบริหารงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

นิตยา แก้วแสนชัย (2557 : 222 - 223) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 : พหุกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนทั้งสองขนาดมีการบริหารแบบชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามโครงสร้างงาน 4 กลุ่มงาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยชุมชนมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจในโรงเรียนขนาดเล็กสูงมากในงานวิชาการ ซึ่งมีความเหมือนกับโรงเรียนขนาดกลาง โดยผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนให้อำนาจตัดสินใจของชุมชนในการมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่การประชุมวางแผนงานการดำเนินงานวิชาการ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าร่วมประชุมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษากับบุคลากรของโรงเรียนเพื่อที่จะนำไปสู่ข้อสรุปในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กชุมชนมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการในงานบริหารทั่วไปสูง รองลงมาคืองานบริหารงบประมาณ เนื่องจากโรงเรียนมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทั้งเงินและคนต้อง

อาศัยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จะเน้นไปทำงานบริหารงบประมาณและงานบริหารทั่วไป แต่จะไม่เด่นชัดเหมือนโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากความพร้อมทางด้านบุคลากรของโรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีบุคลากรจำนวนมากกว่า ชุมชนจึงมีบทบาทเด่นชัดในด้านการตัดสินใจ

3) การมีส่วนร่วมด้านรักษาผลประโยชน์ พบว่า โรงเรียนทั้งสองขนาดชุมชนมีส่วนร่วมด้านการรักษาผลประโยชน์ในงานทั้ง 4 กลุ่มงาน โดยร่วมเป็นเจ้าของและรับผลประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ และรักษามาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล พบว่า โรงเรียนทั้งสองขนาดนั้นมีความสอดคล้องกัน โดยชุมชนมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลมากที่สุดในงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานสำคัญและเป็นผลสะท้อนการจัดการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียน

อามील รักษาคติ (2557 : 86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในอำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า โดยรวมในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในอำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการจัดการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น และเอกชนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมสนับสนุนประสานงานในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนและท้องถิ่น

จิรภัทร วงที (2558 : 48 - 49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าดอน ศูนย์ที่ 1 ตำบลท่าดอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นอย่างดี รองลงมา คือ ได้จัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ได้ร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงบประมาณ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ได้ร่วมจัดหาสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียนและรองลงมา คือ ได้ร่วมวางแผนจัดหาสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ได้ร่วมวางแผนจัดทำค่างบประมาณของโรงเรียน 3) การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคล ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ได้ร่วมรับฟัง ร่วมให้ข้อคิดข้อมูล ในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน รองลงมา คือ ได้ร่วมระดมทรัพยากร ด้านบุคคลในชุมชนให้มี

ส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและข้อที่มีส่วนร่วม น้อยที่สุด คือ ท่านได้ร่วมวางแผนจัดทำ
ครูจ้างสอน 4) การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ได้ให้ความ
ช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน รองลงมา คือ ได้เข้าร่วมในกิจกรรม
บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์กับโรงเรียนและข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ได้ร่วมวางแผนจัดทำ
ธรรมนูญโรงเรียน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน

ทิพวรรณ สร้างตนเอง (2558 : 97 - 100) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วม
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี
ส่วนร่วม 1) ด้านงานวิชาการ ได้แก่ ร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตร ร่วมส่งเสริม สนับสนุนให้
สถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ร่วมส่งเสริม สนับสนุนใน การจัดการเรียนรู้
ของสถานศึกษา ร่วมดูแลสนับสนุนด้านวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งประกอบการฝึก
ประสบการณ์สำหรับนักเรียน ร่วมพัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา
ร่วมระดมส่งเสริม สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ร่วมจัดหาทุน และสนับสนุนทุนการศึกษา
สำหรับนักเรียน ร่วมเป็นวิทยากรและเสนอแนะจัดหานักวิชาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยจัด
การเรียนรู้ให้กับนักเรียน 2) ด้านงานงบประมาณ ได้แก่ ร่วมวางแผน จัดทำแผน ร่วมประเมิน
ตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ร่วมพิจารณาเสนอแนะการบริหารงานการเงินและพัสดุ
ของสถานศึกษา ร่วมเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณ โครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา
3) ด้านงานบุคคล ได้แก่ ร่วมกำหนดนโยบายวางแผนอัตรากำลังของครู และบุคลากรทางการศึกษา
สรรหาครู และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมจัดทำแผนกิจกรรมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา
ร่วมติดตามและร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และบุคลากร ร่วมดูแลสร้างขวัญกำลังใจ
ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรใน 4) ด้านงานบุคคล ได้แก่ ร่วมกำหนดนโยบายการวางแผน
การบริหารงานการศึกษา ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดอาคารสถานที่ให้มีความปลอดภัย และมี
สิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับสถานศึกษา ดูแลประสานงาน และร่วมประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนเข้าเรียน
ในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ประชาสัมพันธ์งาน
การศึกษาของสถานศึกษาต่อชุมชน

พิสิษฐ ภู่ออด (2559 : 164) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของ
โรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ โรงเรียนบ้านแขวงกลิ่น (จี๊ด น้อยใจบุญบารุง 2) จังหวัดฉะเชิงเทรา
พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก่อให้เกิดการระดมทุน เกิดความสัมพันธ์
ในลักษณะความเป็นหนึ่งเดียวของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ความเป็นหนึ่งเดียวของทุกฝ่ายส่งผลต่อ
การมีส่วนร่วมเกิดแนวทางในการช่วยกันระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในเรื่องของการแบ่งเบา

การระบบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ โดยการอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่าย อีกทั้งยังกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการระดมทรัพยากรทางการศึกษามีตั้งแต่ระดับปฏิบัติไปจนถึงระดับนโยบาย เป็นโรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีศักยภาพสูงในการดึงทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งยังมีความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ และภาวะผู้นำแบบเพื่อนแท้ในทุก ๆ เรื่องที่สำคัญ มีกระบวนการทัศนคติความเข้าใจของคำว่า “ความเป็นหนึ่งเดียว (One Team)” เป็นแนวทางของการประสานความร่วมมือตั้งแต่โรงเรียน บ้าน ชุมชน

แสงเดือน อางหาญ (2559 : 118) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสามอันดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ

กนกวรรณ บุราณสาร (2560 : 93) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 บริหารจัดการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 39 หมวดที่ 5 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาไว้ 4 งาน และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทำให้การบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 งาน ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีความขัดแย้งน้อยที่สุด

พิกรี แก้วนวล (2560 : 83) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ มีส่วนร่วมในการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาน นีเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของท้องถิ่น 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ

มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ การทำบัญชีการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ร่วมวางแผนเพื่อตัดสินใจจัดลำดับ ความสำคัญในการบริหารงานด้านงบประมาณการจัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมให้มีการระดม ทรัพยากรเพื่อมาสนับสนุนสถานศึกษา และเสนอแนวทางส่งเสริม 3) ด้านการบริหารงานบุคคล มีส่วนร่วมพิจารณาแผนอัตรากำลังข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สรรหาและ บรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อปฏิบัติงานในสถานศึกษา ส่งเสริมให้มี วิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน จัดกิจกรรมและ สวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจต่อบุคลากรทางการศึกษา 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป มีส่วนร่วมให้ ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติในการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้โรงเรียนร่วมจัดกิจกรรมและร่วมพัฒนากับชุมชนและท้องถิ่น สนับสนุนงานบริการต่าง ๆ ระดมทรัพยากรทุนการศึกษา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน และประเมินผลการใช้อาคาร สถานที่ เพื่อพัฒนาและ ปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ

งานวิจัยต่างประเทศ

เอลเลียท (Elliott. 1994 : 125) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับการกระจายอำนาจ ในโรงเรียนเพื่อกำหนดคุณภาพของโรงเรียนจุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ปกครอง ครู และอาจารย์กับการรับรู้ของครูใหญ่เกี่ยวกับความร่วมมือกันและการตัดสินใจ ร่วมกันในการ ปฏิบัติงาน เพื่อคุณภาพของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า การเพิ่มความร่วมมือและ การตัดสินใจ ร่วมกันในการปฏิบัติงาน เพื่อคุณภาพของโรงเรียนและได้เสนอแนะองค์ประกอบใน การจัดโครงสร้าง และการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วย การวางแผนล่วงหน้า การวัดผล การได้รับ ความสนับสนุนช่วยเหลือ การนำความร่วมมือและการกระจายอำนาจใน โรงเรียน

บรูซ (Bruce. 1999 : 28 - 32) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่โรงเรียน ประถมศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ความคาดหวังของโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน สำหรับความคาดหวังของ ครูโรงเรียนประถมศึกษานั้น ผลการวิจัย พบว่า ครูใหญ่คาดหวังที่จะให้ผู้ปกครองของนักเรียน มี ส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจการหรืองานวางแผนของโรงเรียน ในห้องเรียนและสถาบันอื่น ๆ ในสังคม ได้หันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียน การอบรมสั่งสอนเด็กให้มากขึ้น ในการทำงานที่คาบเกี่ยว ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็กด้วย ครูและผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้ครูใหญ่มีที่พักหรือที่อาศัยภายในบริเวณโรงเรียน ครูใหญ่มี ความเห็นว่า การสื่อความหมายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีอุปสรรคอยู่อย่างหนึ่งคือ การที่ให้

ความหมายสิ่งใดสิ่งหนึ่งควรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดข่าวหรือการส่งข่าว
เกิดความผิดพลาด

เบเคอร์รา (Becerra. 1974 : 47 ; อ้างถึงใน พิทักษ์ จอมเมือง. 2551 : 28 - 29) ได้ศึกษา
เกี่ยวกับเรื่อง บทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชนในการวินิจฉัยปัญหา
พบว่า การตัดสินใจปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนผู้บริหารและตัวแทนของชุมชนจะต้องร่วมมือกัน
ทุกฝ่าย จะต้องทำความเข้าใจตามบทบาทหน้าที่และนโยบายที่ตกลงกันไว้ และนอกจากนั้นยังพบว่า
ผู้บริหารต้องเข้าใจมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมของชุมชนหรือประชาชนใน
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจะต้องมีการฝึกอบรมและเตรียมการก่อนพอสมควรผู้บริหารจะต้องเป็น
บุคคล ที่ยอมรับตนเองและไม่ควรคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะได้รับให้สูงเกินไปในการเข้าร่วมกับชุมชน
ในแต่ละครั้ง

โกลด์ (Gold. 2000 : 295) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของ
สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า การปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาในเขต
เมืองครอบคลุมไปถึงความต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา
ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและนักการศึกษา
ชุมชนที่มีรายได้ต่ำจะมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ฟอสเตอร์ (Foster. 1992 : 15) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทของผู้ปกครองที่เข้ามามี
ส่วนเกี่ยวข้อง : ผลต่ออัตราการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ผลการวิจัยระบุว่าผู้ปกครองที่เข้ามา
เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนแยกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียนและอาสาทำงานต่าง ๆ
ในโรงเรียนหรือเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมสภาที่ปรึกษาของโรงเรียน ซึ่ง
ผู้ปกครองประเภทนี้จะมีผลต่อนักเรียนในทางอ้อมและผู้ปกครองประเภทที่สองเป็นประเภทที่ส่ง
ผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ ผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยการช่วย
นักเรียนทำการบ้านหรือช่วยทำโครงการให้กับนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งงานวิจัยใน
ประเทศและงานวิจัยจากต่างประเทศ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเป็น
สิ่งสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ
หรือเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้ เพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วน
ในการบริหาร มีการร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจกันภายใต้ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรของสถานศึกษา
อันจะทำให้ทราบถึงปัญหาและรู้ถึงความต้องการที่จะเป็นสิ่งที่ผลักดันให้การจัดการศึกษาบรรลุตาม
เป้าหมาย และควรตระหนักว่าสถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งในชุมชนและสังคม การความสำคัญแก่
พลังชุมชนซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ
ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
จังหวัดบุรีรัมย์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็น โรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best
Practice) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยคัดเลือกจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
โรงเรียน 2 แห่ง แห่งละ 9 คน ได้แก่

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านกระดัง ประกอบด้วย
 - 1.1 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (A1)
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา (A2)
 - 1.3 ผู้แทนครู (A3)
 - 1.4 ผู้แทนผู้ปกครอง (A4)
 - 1.5 ผู้แทนองค์กรชุมชน (A5)
 - 1.6 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (A6)
 - 1.7 ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา (A7)
 - 1.8 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ (A8)
 - 1.9 ผู้ทรงคุณวุฒิ (A9)

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านม่วงงาม ประกอบด้วย
 - 2.1 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (B1)
 - 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา (B2)
 - 2.3 ผู้แทนครู (B3)
 - 2.4 ผู้แทนผู้ปกครอง (B4)
 - 2.5 ผู้แทนองค์กรชุมชน (B5)
 - 2.6 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (B6)
 - 2.7 ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา (B7)
 - 2.8 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ (B8)
 - 2.9 ผู้ทรงคุณวุฒิ (B9)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแนวความคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง (Gall, Borg & Gall, 1996 ; อ้างถึงใน กุหลาบ บุริสาร. 2547 : 86) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) โดยทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคัดเลือกจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 2 แห่ง แห่งละ 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จำนวนทั้งสิ้น 18 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 คือ โรงเรียนบ้านกระดัง และระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 คือ โรงเรียนบ้านม่วงงาม

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มาสรุปเพื่อสร้างประเด็นคำถาม ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นหาปัญหาและสาเหตุ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรักษาผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ในการบริหารจัดการ การศึกษาตามขอบข่ายของการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

3. จัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการศึกษา

4. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

4.1 นายเอกนิษฐ์ จันทร์สุขวงศ์ศึกษานิเทศก์กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 วุฒิกการศึกษา ค.ม. การวิจัยการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล

4.2 นายทวีศักดิ์ ตระกูลรัมย์ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดอนสมบูรณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 วุฒิกการศึกษา ศษ.ม. การบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

4.3 นายประหยัด พร้อมเหมือน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลโนนสุวรรณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 วุฒิกการศึกษา ค.ม. การบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

5. เมื่อผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามคำแนะนำแล้ว ได้นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

6. เตรียมแบบบันทึกภาคสนาม (Field Notes) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อบันทึกเหตุการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึง ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือขอความร่วมมือไป

ยังผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยประสานงานขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน โดยการประสานงานด้วยตนเอง

3. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ แผนกลยุทธ์ รายงานผลการปฏิบัติงาน แผนปฏิบัติการ รายงานการพัฒนาคุณภาพประจำปี คำสั่งโรงเรียน บันทึกประชุมโรงเรียน รายงานผลการปฏิบัติงาน โครงการ ฯลฯ ตลอดจนได้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานภาคสนาม ได้แก่ กล้องถ่ายรูปและเทปบันทึกเสียง

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม (Field Notes) และการใช้เทปบันทึกเสียงเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระที่สำคัญ โดยวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากเนื้อหา แปรผลในรูปการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) แล้วเขียนบรรยายสภาพในลักษณะการพรรณนา เพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชนตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของขอบข่ายของการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ
ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ
การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณ
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล
- ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนมีดังนี้

- ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ ดังปรากฏใน
ตาราง 4.1 - 4.5 ต่อไปนี้

ตาราง 4.1 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
<p>1. โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหา ของโรงเรียน เพื่อชี้แจงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับงานบริหารวิชาการให้ คณะกรรมการได้รับทราบ</p> <p>2. ผู้บริหารและคณะครูเปิดโอกาสให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานความ คิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการค้นหา ปัญหาและสาเหตุอย่างเต็มที่</p>	<p>1. โรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหา ของโรงเรียน</p> <p>2. ผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดกว้างให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอแนะและให้คำปรึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในงานวิชาการต่าง ๆ</p>

จากตาราง 4.1 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุตามขอบข่าย
บริหารงานวิชาการ โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับ
ปัญหาของโรงเรียนและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนะความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาและสาเหตุอย่างเต็มที่

ตาราง 4.2 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการตัดสินใจ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
<p>โรงเรียนให้ความสำคัญกับชุมชนเข้ามามีส่วน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ให้ความคิดเห็น เสนอแนะแนวทาง ร่วมกันประเมินแนวทาง เพื่อตัดสินใจร่วมกันระหว่างชุมชนกับ โรงเรียน ในการร่วมให้ข้อเสนอแนะการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา</p>	<p>คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนมีส่วนในการวิเคราะห์ เสนอแนะ แนวทางในการปฏิบัติงานและร่วมกันตัดสินใจ ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับ โรงเรียน</p>

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการตัดสินใจตามขอบข่ายบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น

เสนอแนวทางในการปฏิบัติงาน ร่วมกันตัดสินใจการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในภารกิจของงานวิชาการ มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ตาราง 4.3 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการดำเนินงาน

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใน โรงเรียนโดยชุมชนเองเป็นวิทยากรใน การให้ความรู้แก่นักเรียนในศาสตร์ต่าง ๆ 2. ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการซ่อมแซม บำรุงรักษา แหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน	1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินงานต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานวิชาการ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในหัวข้อ สาระท้องถิ่น ชุมชนวิทยากรในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ภายใน โรงเรียนเกี่ยวกับ งานอาชีพ 2. ชุมชนเป็นผู้พัฒนา ดูแล บำรุงรักษาแหล่ง การเรียนรู้ภายใน โรงเรียน

จากตาราง 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการดำเนินงานตามขอบข่ายงานบริหารงาน วิชาการโรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเป็นวิทยากรให้ ความรู้แก่นักเรียนในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และชุมชนยังเป็นผู้ดูแล พัฒนา บำรุงรักษา แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ตาราง 4.4 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. ชุมชนจะถามไถ่จากครูและนักเรียนหรือ ชุมชนเข้าไปสอดส่องดูแลเพื่อรักษา มาตรฐานโรงเรียนและทรัพยากรไว้ด้วย ตนเอง ไม่มีแนวปฏิบัติอย่างเป็นทางการ 2. โรงเรียนจะมีรูปแบบการสรุปโครงการ เพื่อ ชี้แจงให้ทางชุมชนได้รับทราบ	1. การรักษาผลประโยชน์ของชุมชนนั้น จะเป็น ในรูปแบบลักษณะของความรู้สึกเป็นเจ้าของ 2. ไม่มีแนวปฏิบัติที่เป็นรูปแบบทางการ คือ การถามไถ่จากครูและนักเรียนหรือ การที่ชุมชนเข้าไปสอดส่องดูแลเพื่อรักษา มาตรฐานโรงเรียนและทรัพยากร

จากตาราง 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการรักษาสภาพประโยชน์ตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ ชุมชนจะเข้าไปสอดคล้อง คุณแลร์กษาทรัพยากรและมาตรฐานของโรงเรียน โดยการสอบถามจากครูและนักเรียน โรงเรียนยังมีการสรุปโครงการเพื่อชี้แจงให้ชุมชนได้ทราบ

ตาราง 4.5 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการติดตามประเมินผล

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน ประเมิน โครงการและกิจกรรมของโรงเรียน ใน รูปแบบของรายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2. โรงเรียนแจ้งหนังสือเวียนให้ผู้ปกครอง ทราบ การประกาศผลการแข่งขันทาง วิชาการต่าง ๆ ให้ชุมชน ได้รับทราบ 3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็น ผู้ประเมินและเสนอแนะความคิดเห็น แนวทางในการปฏิบัติงานในปีการศึกษาที่ ผ่านมาว่าควรจะพัฒนาต่อยอดในปี การศึกษาต่อไปให้ดีกว่าเดิม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วม โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้ประเมินโครงการ และกิจกรรมของ โรงเรียนในรูปแบบของ รายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา และการจัดกิจกรรมงาน Open House เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2. ชุมชนจะได้รับทราบผลการปฏิบัติงาน การเรียนทั้งปีการศึกษาของนักเรียน ใน รูปแบบของการแจกหนังสือเวียนหรือ การเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานประชุม เพื่อขยายผลต่อชุมชนต่อไป ซึ่งทั้งชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจะเป็นผู้ประเมินและเสนอแนะ ความคิดเห็นแนวทางพัฒนาในการ ปฏิบัติงานในปีการศึกษาต่อไป

จากตาราง 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการติดตามประเมินผลตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ โรงเรียนได้เปิด โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการ ให้คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานประเมิน โครงการและกิจกรรมของ โรงเรียนในรูปแบบของการรายงานการปฏิบัติงาน ประจำปีการศึกษา การจัดกิจกรรม Open House การจัดทำหนังสือเวียนแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ คณะกรรมการสถานศึกษายังสามารถเสนอแนะความคิดเห็นถึงแนวทางการพัฒนา ต่อยอด การปฏิบัติงานในปีการศึกษาต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณ
ดังปรากฏในตาราง 4.6 - 4.10 ต่อไปนี้

ตาราง 4.6 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. โรงเรียนเชิงยุทธศาสตร์การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียนเกี่ยวกับงบประมาณน้อยเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2. ผู้บริหารและคณะกรรมการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหางบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานภายในโรงเรียนรวมถึงปัญหาในการระดมทุนเพื่อจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน	1. โรงเรียนเชิงยุทธศาสตร์การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาเรื่องงบประมาณของโรงเรียนเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้งบประมาณในการดำเนินการโครงการภายในโรงเรียน

จากตาราง 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนเชิงยุทธศาสตร์การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมาประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาด้านงบประมาณของโรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาการใช้งบประมาณในการดำเนินการโครงการภายในโรงเรียน รวมถึงปัญหาในการระดมทุนเพื่อจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน

ตาราง 4.7 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงบประมาณขั้นตอนการตัดสินใจ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
โรงเรียนให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูล การแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะร่วมกับโรงเรียนเพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินงาน ส่วนมากจะเป็นการระดมทรัพยากรเพื่อลงทุนทางการศึกษา	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดมความคิดวิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินใจร่วมกับผู้บริหารและคณะครู เลือกแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ การพิจารณาความเหมาะสมของโครงการเพื่ออนุมัติงบประมาณให้การดำเนินงาน โครงการ การระดมทรัพยากรเพื่อลงทุนทางการศึกษาในรูปแบบของผ้าป่าเพื่อการศึกษา

จากตาราง 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการตัดสินใจตามขอบข่ายงานบริหารงบประมาณ โรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ระดมความคิด แสดงความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินงาน งบประมาณบริหารงานงบประมาณ

ตาราง 4.8 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงบประมาณขั้นตอนการดำเนินงาน

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในรูปแบบของผ้าป่าเพื่อการศึกษา	โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะกรรมการพิจารณาเพื่อจัดสรรงบประมาณในการจัดสรรงบประมาณงาน โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

จากตาราง 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการดำเนินงานตามขอบข่ายงานบริหารงบประมาณ โรงเรียนได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้เป็นคณะกรรมการในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และยังเป็นคณะกรรมการในการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ตาราง 4.9 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงบประมาณขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบลักษณะการรักษาผลประโยชน์อันเกิดจากกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ได้ใช้งบประมาณในการจัดการศึกษา หลังจากที่ใช้งบประมาณไปแล้วนั้นเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนหรือนักเรียนมากน้อยเพียงไร	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ทางด้านการใช้งบประมาณในการดำเนินงานว่าผลการดำเนินงานนั้นงบประมาณที่ใช้ไปเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนหรือนักเรียนมากน้อยเพียงไร

จากตาราง 4.9 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์ตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานเพื่อให้ชุมชนได้ทราบว่าผลการดำเนินงานนั้นมีความเหมาะสมกับงบประมาณที่ใช้ไป และเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

ตาราง 4.10 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงบประมาณขั้นตอนการติดตามประเมินผล

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการแจ้งรายละเอียดผลการใช้งบประมาณหลังจากการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ เป็นหนังสือเวียนแจ้งผ่านนักเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ชุมชนได้รับทราบการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนทุกคนทั้งนี้เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ที่ดี	1. โรงเรียนจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการตรวจสอบงบประมาณตามโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อชี้แจงอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับรายละเอียดผลการใช้งบประมาณหลังจากการดำเนินโครงการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้รับทราบในที่ประชุม ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะขยายผลต่อชุมชนต่อไปและในรูปแบบของการประกาศเสียงจากโรงเรียน

ตาราง 4.10 (ต่อ)

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
	2. ผู้บริหารและครูรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของชุมชนซึ่งผ่านทาง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงด้านการดำเนินงานงบประมาณในปีต่อไป

จากตาราง 4.10 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการติดตามประเมินผลตามขอบข่ายงานบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการตรวจสอบงบประมาณตามโครงการต่าง ๆ ของ เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาประชุมเพื่อเข้ารับฟังการชี้แจงรายละเอียดการใช้งบประมาณการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะขยายผลต่อชุมชนต่อไป และจัดทำหนังสือเวียนแจ้งผู้ปกครองให้รับทราบ โรงเรียนยังรับฟังข้อเสนอแนะของชุมชนผ่านทางคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนางานด้านการดำเนินงานงบประมาณในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล ดังปรากฏในตาราง 4.11 - 4.15 ต่อไปนี้

ตาราง 4.11 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรของโรงเรียนเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก	1. โรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรของโรงเรียนเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

ตาราง 4.11 (ต่อ)

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
2. ผู้บริหารและคณะกรรมการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดสรรบุคลากรเพิ่มในโรงเรียน	2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดสรรบุคลากรเพิ่มใน

จากตาราง 4.11 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรบุคลากรเพิ่มในโรงเรียน

ตาราง 4.12 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการตัดสินใจ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้ามาเพิ่มเติมภายในโรงเรียน เพื่อพิจารณาข้อมูลความเหมาะสมคุณสมบัติของตำแหน่งที่โรงเรียนต้องการ	1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางต่อประชุมเกี่ยวกับการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรและการสรรหาวิทยากรท้องถิ่น ที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของโรงเรียนและมี
2. ร่วมวิเคราะห์เพื่อกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา	ส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน

จากตาราง 4.12 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการตัดสินใจตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสรรหา บรรจุแต่งตั้งบุคลากร และวิทยากรท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติ

ตรงตามความต้องการของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน และร่วมกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

ตาราง 4.13 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการดำเนินงาน

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
ชุมชนมีบทบาทหน้าที่เป็นคณะกรรมการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้ามาเพิ่มเติมภายในโรงเรียน	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเป็นคณะกรรมการเสนอแนะความคิดเห็นในการสรรหาอัตรากำลังและเป็นคณะกรรมการในการประเมินการปฏิบัติงานของครู

จากตาราง 4.13 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการดำเนินงานตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล โรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาเป็นคณะกรรมการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรและวิทยากรภายในโรงเรียน และยังเป็นคณะกรรมการในการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน

ตาราง 4.14 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามาเยี่ยมและให้กำลังใจครูในโรงเรียนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ	ชุมชนและโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจึงมักจะสอบถาม พูดคุย ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน

จากตาราง 4.14 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์ตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามาภายในโรงเรียนเพื่อสอบถาม พูดคุยและให้กำลังใจบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน

ตาราง 4.15 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลขั้นตอนการติดตามประเมินผล

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระดัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
<p>1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา ส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ ตรวจสอบงานลูกจ้างรายเดือน การประเมิน การปฏิบัติงานของลูกจ้าง การเข้านิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเป็น การติดตามประเมินผลอย่างทางการ และ จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน การสอบถามจากนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่ง เป็นการติดตามประเมินผลอย่างไม่เป็น ทางการ</p>	<p>1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา ส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ พิจารณาความดีความชอบของบุคลากร ภายในโรงเรียน จากการประเมินผลจาก รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ซึ่งจะอยู่ รูปแบบการประเมินผลอย่างเป็นทางการ และ ชุมชนจะได้รับทราบผลการปฏิบัติงานของ ครูภายในโรงเรียนในการจัดการเรียน การสอนให้กับนักเรียนผ่านทางงาน Open House ในสิ้นปีการศึกษาซึ่งเป็น การติดตามประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ</p> <p>2. ผู้บริหารและคณะครูภายในโรงเรียนรับฟัง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อจะ นำไปพัฒนาตนในการปฏิบัติงานต่อไป</p>

จากตาราง 4.15 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการติดตามประเมินผลตามขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลโรงเรียนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการตรวจสอบงานลูกจ้าง ประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง พิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียนจากรายงานการประเมินตนเอง และการจัดกิจกรรม Open House ในสิ้นปีการศึกษา ผู้บริหารและคณะครูยังรับฟังข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานต่อไป

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไป ดังปรากฏใน ตาราง 4.16 - 4.17 ต่อไปนี้

ตาราง 4.16 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
1. โรงเรียนเชิงุคคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับ ปัญหาของโรงเรียนเพื่อหาแนวทางใน การดำเนินงานภายในโรงเรียน ซึ่งปัญหา ในงานบริหารงานทั่วไปจะเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน งานกิจการ นักเรียน	1. โรงเรียนเชิงุคคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา ของโรงเรียนเพื่อช่วยกันระดมความคิดหา แนวทางในการปฏิบัติในขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นงานกิจการนักเรียนและ งานบำรุง รักษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 2. เมื่อคณะกรรมการได้รับทราบปัญหาแล้วก็จะ ช่วยกันประสานงานให้ชุมชนและเครือข่าย ทางการศึกษาได้รับทราบ

จากตาราง 4.16 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุตามขอบข่ายงาน
บริหารงานทั่วไป โรงเรียนเชิงุคคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเกี่ยวกับปัญหา แนวทาง
ในการดำเนินงานของโรงเรียน และเมื่อคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทราบปัญหาแล้วก็จะช่วย
ประสานให้ชุมชนได้รับทราบ

ตาราง 4.17 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการตัดสินใจ

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และตัดสินใจเลือกแนวทางใน การดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน	ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของ การวางแผนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล แสดง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และตัดสินใจเลือก แนวทางในการดำเนินงานร่วมกับ โรงเรียน

จากตาราง 4.17 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการตัดสินใจตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไป โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน

ตาราง 4.18 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการดำเนินงาน

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ได้แก่ งานด้านการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานด้านการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานกิจการนักเรียน	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการผู้ดำเนินงานต่าง ๆ ได้แก่ งานด้านการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานด้านการประสานประชาสัมพันธ์ทางการศึกษาและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

จากตาราง 4.18 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการดำเนินงานตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไป โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น งานดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานด้านการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานกิจการนักเรียน

ตาราง 4.19 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
ชุมชนจะมีการสำรวจ สังกัด สอบถาม สภาพด้านการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อวิเคราะห์สภาพในการปรับปรุงให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา	ชุมชนเข้ามาสังเกต สอบถาม สอดส่องดูแลบริบทสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

จากตาราง 4.19 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการรักษาผลประโยชน์ตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไป ชุมชนได้เข้ามาสังเกต สอบถาม และสำรวจดูแลรักษาอาคารสถานที่และบริบทสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

ตาราง 4.20 การมีส่วนร่วมตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปขั้นตอนการติดตามประเมินผล

ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านกระสัง	ข้อมูลจากโรงเรียนบ้านม่วงงาม
<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานประชุมสิ้นปีการศึกษาเพื่อ รายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ รับทราบ และได้แจ้งผลการปฏิบัติงานใน รูปแบบของหนังสือเวียนผ่านทางนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ 2. โรงเรียนจะนำผลการประเมินไปปรับใช้ใน การดำเนินงานต่อไป 3. ชุมชนได้มีการติดตามประเมินผลโดย การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม โครงการ เกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม ติดตามประเมินผลตั้งแต่การจัด โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นแบบประเมินการจัด กิจกรรมเพื่อโรงเรียนจะได้รับทราบจุดเด่น จุดด้อย ที่ควรส่งเสริมหรือปรับปรุงใน การดำเนินงานครั้งต่อไป 2. โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียนทราบเกี่ยวกับผลการจัด โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบของหนังสือเวียน ในส่วนของการประชุมสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อรายงานการจัดกิจกรรม การปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ ดำเนินงานภายในปีการศึกษา ให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ รับทราบ เพื่อมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผล การพิจารณาประเมินผลและเสนอแนะ แนวทางในการปฏิบัติงานในปีการศึกษา ต่อไป

จากตาราง 4.20 พบว่า การมีส่วนร่วมขั้นตอนการติดตามประเมินผลตามขอบข่ายงานบริหารงานทั่วไปโรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาประชุมเพื่อรายงานการการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาให้คณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบ และยังมีการประเมินการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ทราบจุดเด่น จุดด้อยและนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป คณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้ทราบและ โรงเรียนแจ้งให้ชุมชนได้รับทราบในรูปแบบของหนังสือเวียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปผล อภิปรายผลและ ข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคัดเลือกจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 2 แห่ง แห่งละ 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็น โรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 คือ โรงเรียนบ้านกระสัง และระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 คือ โรงเรียนบ้านม่วงงาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจึงศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจัดสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความเหมาะสมและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนบ้านกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 และโรงเรียนบ้านม่วงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประสานงานขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน แล้วลงภาคสนามเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระที่สำคัญ โดยวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากเนื้อหา แปลผลในรูปการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) แล้วเขียนบรรยายสภาพในลักษณะการพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานวิชาการ พบว่า โรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมปรึกษาหารือค้นหาปัญหาและสาเหตุเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และยังมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางในการปฏิบัติงาน ร่วมกันตัดสินใจการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในภารกิจของงานวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมโดยการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนในการเฝ้าระวังและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยการสอบถามจากบุคลากรของโรงเรียนและนักเรียน เมื่อสิ้นปีการศึกษาโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการให้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเมินโครงการและกิจกรรมของโรงเรียนในรูปแบบของ รายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา การจัดกิจกรรม Open House สรุปลงโครงการเพื่อชี้แจงให้ ชุมชนได้ทราบ การจัดทำหนังสือเวียนแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอแนะ ความคิดเห็นถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อต่อยอดการปฏิบัติงานในปีการศึกษาต่อไป

2. แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานงบประมาณ พบว่า โรงเรียน ได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหางบประมาณของ โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้งบประมาณ ในการดำเนินการ โครงการภายในโรงเรียน รวมถึง ปัญหาในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้กับโรงเรียน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ระดมความคิด แสดงความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินงานในการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และยังเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา ซึ่งจะทำให้ชุมชนได้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นมีความเหมาะสมกับงบประมาณที่ใช้ไป และเกิดประโยชน์ต่อ โรงเรียนมากขึ้นเพียงใด โรงเรียน ได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการตรวจสอบงบประมาณตาม โครงการต่าง ๆ โรงเรียนเชิญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาประชุมเพื่อเข้ารับฟังการชี้แจงรายละเอียดการ ใช้งบประมาณ การดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะช่วยขยายผลให้ชุมชนได้รับ ทราบต่อไป และยังจัดทำหนังสือเวียนแจ้งผู้ปกครองให้รับทราบ โรงเรียนรับฟังข้อเสนอแนะของ ชุมชนผ่านทางคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำ ไปพัฒนาการดำเนินงานงบประมาณ ปีต่อไป

3. แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานบุคคล พบว่า โรงเรียนได้ เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากร เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรบุคลากร เพิ่มในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรและวิทยากรท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของ โรงเรียน ในด้านการรักษาผลประโยชน์ตามขอบข่ายงานการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สอบถาม พุดคุยและให้กำลังใจบุคลากรในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี

ส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการตรวจรับงานลูกจ้าง ประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง พิจารณา ความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียนจากรายงานการประเมินตนเอง ร่วมกำหนดแผนพัฒนา บุคลากรทางการศึกษา และการจัดกิจกรรม Open House ในสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนรับฟังข้อเสนอ ต่าง ๆ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานต่อไป

4. แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานทั่วไป พบว่า โรงเรียนได้เชิญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน เมื่อ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทราบปัญหาแล้วจะช่วยประสานงานให้ชุมชนได้รับทราบ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน โดยชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น งานดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานด้านการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานกิจการนักเรียน และชุมชนได้เข้ามาสังเกต สอบถาม และสำรวจดูแลรักษาอาคารสถานที่ที่บริบทสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน โรงเรียนเชิญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาได้รับ ทราบ และมีการประเมินการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ทราบจุดเด่น จุดด้อย และ นำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานวิชาการ พบว่า โรงเรียนเชิญคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมปรึกษาหารือค้นหาปัญหาและสาเหตุเปิดโอกาสเสนอแนะความ คิดเห็น มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางในการปฏิบัติงาน ภายในภารกิจ ของงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนให้ข้อเสนอแนะการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ท้องถิ่น ใฝ่ระวัง ดูแลรักษา พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน เมื่อสิ้นปีการศึกษาคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และร่วมกัน ประเมิน โครงการและกิจกรรม เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ นิตยา แก้วแสนชัย (2557 : 222) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 : พุทธิณีศึกษา พบว่า โรงเรียนให้อำนาจตัดสินใจของชุมชนในการมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่การประชุมวางแผนงานการดำเนินงานวิชาการ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าร่วมประชุมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษากับบุคลากรของโรงเรียนเพื่อที่จะนำไปสู่ข้อสรุปในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ สร้างตนเอง (2558 : 97 - 98) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการ ได้แก่ ร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตร ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ร่วมส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ร่วมดูแลสนับสนุนด้านวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งประกอบการฝึกประสบการณ์สำหรับนักเรียน ร่วมพัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา ร่วมระดมส่งเสริม สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ร่วมจัดหาทุน และสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน ร่วมเป็นวิทยากรและเสนอแนะจัดหาบุคลากรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานงบประมาณ พบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการใช้งบประมาณในการดำเนินการโครงการภายในโรงเรียน รวมถึงปัญหาในการระดมทุนเพื่อสร้างงบประมาณให้กับโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการตรวจสอบงบประมาณตามโครงการต่าง ๆ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขยายผลให้ชุมชนได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ ภู่ออด (2559 : 164) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ โรงเรียนบ้านแขวงกลัน (จิต น้อยใจบุญบำรุง 2) จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก่อให้เกิดการระดมทุน เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะความเป็นหนึ่งเดียวของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ความเป็นหนึ่งเดียวของทุกฝ่ายส่งผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดแนวทางในการช่วยกันระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในเรื่องของการแบ่งเบาภาระงบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ โดยการอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่าย ระดมทรัพยากรทางการศึกษามีตั้งแต่ระดับปฏิบัติไปจนถึงระดับนโยบาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกรี แก้วนวน (2560 : 83) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ การทำบัญชี การใช้งบประมาณของสถานศึกษา ร่วมวางแผนเพื่อตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญในการบริหารงาน ด้านงบประมาณการจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อมาสนับสนุนสถานศึกษา และเสนอแนวทาง ส่งเสริม และ สนับสนุนการบริหารงานงบประมาณให้แก่สถานศึกษา

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามขอบข่ายงานการบริหารงานบุคคล พบว่า โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากร การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง บุคลากร และวิทยากรท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน ร่วมกำหนด แผนพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน ชุมชนให้กำลังใจ เสริมแรงในการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรภายใน โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล มากภักดี (2558 : 105) ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า ด้านบุคลากร โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการแต่งตั้ง กรรมการพิจารณาคัดเลือก และสรรหาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น และเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ บุคลากรในโรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนการสอน ให้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ แก่บุคลากรในโรงเรียน เช่น การจัดสวัสดิการให้แก่ครูมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ (2556 : 116 - 117) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรใน โรงเรียน ชุมชนมีส่วนในการยอมรับให้กำลังใจและให้รางวัลบุคลากรในโรงเรียน และชุมชนร่วม ป้องกันการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุคลากรในโรงเรียน ชุมชนร่วมให้คำปรึกษาใน การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา เสนอแนะ

การจัดหาครูสอนภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษาร่วมกับทางโรงเรียน และร่วมเป็นกรรมการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของ บุคลากรในโรงเรียน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กรัฐวิชัย ตามขอบข่ายงานการบริหารงานทั่วไป พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น งานดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานด้านการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานกิจการนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการนักเรียนในรูปแบบของการระดมทรัพยากรเข้ามาช่วยเหลือและการเป็นผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมในโรงเรียน โรงเรียนเชิญคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อรายงานการการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาให้รับทราบ ร่วมกันประเมินจุดเด่น จุดด้อย ในปีการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำพร พันระไชย (2558 : 102) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า ในด้านการบริหารงานทั่วไปคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภารกิจงานหลายด้านที่ต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งงานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนและกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งเป็นภารกิจงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือและมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับโรงเรียนเป็นอันมาก โรงเรียนได้เข้าไปร่วมกับชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้น ส่งเสริม ชักจูง ผลักดัน และให้บริการแก่ชุมชน จึงทำให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจตน์จรัส สอนสิทธิ์ (2557 : 170) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า สถานศึกษาจัดระบบสาธารณะแก่ชุมชน และหน่วยงานที่ร้องขอเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน ให้มีเสถียรภาพการเกื้อกูลช่วยเหลือในกิจกรรมที่จำเป็น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษานั่นส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานที่เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยชุมชนจะมีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมทางประเพณีท้องถิ่น งานประเพณีแห่เทียน และงานวันแม่ เป็นต้น โดยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป นอกจากนี้ยังชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหอกระจายข่าวหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากความมุ่งหมายผลการวิจัย เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัย เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ ไปขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การค้นหาปัญหาและสาเหตุ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรักษาผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ในการดำเนินงานตามขอบข่ายงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนประสบความสำเร็จได้

1.1.2 โรงเรียนควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในการสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาของนักเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.2.1 โรงเรียนเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจการบริหารงานวิชาการ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ใฝ่ระวัง ดูแลรักษา พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเมิน โครงการและกิจกรรมของโรงเรียนในรูปแบบของรายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทาง เพื่อร่วมกันตัดสินใจระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายตามภารกิจการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

1.2.2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะกรรมการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการตรวจสอบงบประมาณตามโครงการของโรงเรียน ซึ่งในการดำเนินงานนั้น โรงเรียนมีปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญกับชุมชนในทุก ๆ รูปแบบ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานที่ดี และผู้ปกครองต่างก็ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นอย่างดี ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนมีความเข้มแข็ง

1.2.3 โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากร เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางในที่ประชุมเกี่ยวกับการสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรและการสรรหาวิทยากรท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามที่โรงเรียนต้องการ และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน

1.2.4 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการผู้ดำเนินงานในภารกิจงานบริหารทั่วไป ได้แก่ งานด้านการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพบรรยากาศในการจัดกิจกรรม ภายในโรงเรียน งานด้านการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร งานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบ งานกิจการนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการนักเรียนในทุก ๆ กิจกรรม ในรูปแบบของการระดมทรัพยากรเข้ามาช่วยเหลือและการเป็นผู้ร่วมดำเนินงานกิจการนักเรียน ชุมชนได้เข้ามาสังเกต สอบถาม และสำรวจอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน โรงเรียนเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมเพื่อรายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาได้รับทราบ และมีการประเมินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อจะนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงใช้ในปีการศึกษาต่อไป

1.2.5 การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมที่ดีในการบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนได้นั้น เพราะชุมชนและโรงเรียนพึ่งพาอาศัยกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยกันทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนา รูปแบบแนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อขยายผลไปยังโรงเรียนที่ต้องการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.2 ควรวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ นุราณสาร. (2560). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ คศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กมล ฉายาวัฒน์. (2549). บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า. พิมพ์ครั้งที่ 2.
นนทบุรี : ชบาพับลิชชิงเวิร์กส.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาให้
คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา 2550. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิ่งกาญจน์ ชมอิทร์. (2549). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เพชรบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- กิตติศักดิ์ เทียงมน. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษานุริรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นุริรัมย์ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนุริรัมย์.
- กิติมา ปรีดีดิศก. (2550). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษร.
- กุหลาบ บุริสาร. (2547). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด
ขอนแก่น : พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ค. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2554). การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : พิระพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555). การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมีเดีย.

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์.
- _____. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์.
- จิรภัทร วังที. (2558). การมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต. ท่าตอน
อ. แม่เอย จ. เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พะเยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เจตน์จรัส สอนสิทธิ์. (2557). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฉลาด จันทร์สมบัติ. (2551). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน. มหาสารคาม :
อภิชาติ การพิมพ์.
- ชญญาภัค เพ็ชรประดับ. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียน
ส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครปฐม.
- ชัยเสถียร พรหมศรี. (2551). **ศิลปะการบริหารสัมพันธ์ภาพ**. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- ณรงค์ ศรีโสภะ. (2553). **อัตลักษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
โรงเรียนประชาวิทยาการ ตำบลอุโลกสีห์หมื่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กาญจนบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกาญจนบุรี.
- ณัฐวี ศรีทอง. (2552). **การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ :
โอเคียนส์โตร์.
- ถวิล เกษสุพรรณ. (2552). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหาร
การศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 5.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- ทวีศิลป์ กุลนาคดล. (2550). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อ**
การบูรณาการสู่การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.

- ทิพวรรณ สร้างตนเอง. (2558). แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎีวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ : เนติกุล.
- _____. (2550). ปัจจัยความเสี่ยงภายในและภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการของ
คณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). บทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ :
The city Journal.
- ธวัช เสือทรงศีล. (2550). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ค. (การบริหารการศึกษา).
ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ธวัชชัย กุลนรา. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์
และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษานอกระบบ).
เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระ รุณเจริญ. (2554). สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา
(ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบสอง และประเมินภายนอกรอบสาม. กรุงเทพฯ :
ข้าวฟ่าง.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและ
ต่างประเทศเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : วิทยุชุมชน.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.
เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตยา แก้วแสนชัย. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 : พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นิรมล มากภักดี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับ
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชุมพร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2544). กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ใน
กิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ :
ศักดิ์โสกา.
- เนตรรุ่ง อยู่เจริญ. (2553). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ
การศึกษาของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประกอบ กุลเกลี้ยง. (2545). การบริหารโดยองค์คณะบุคคล. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูป
การศึกษา.
- ประพนธ์ กระแสร์พันธุ์. (2554). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
การบริหารสถานศึกษาเขตคุณภาพกบินทร์บุรี 7 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประยูร อัครบวร. (2552). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและ
ราชกิจจานุเบกษา.
- ปุ่นฉัตร ไซยคา. (2555). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของบุคลากร
สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย.
- ปิติพร อาชีเวช. (2557). สภาพปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.

- พัชรภรณ์ เย็นมนัส. (2558). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชนาถ เพชรนาชม. (2554). ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอเชีย ออฟ เคอร์มีสท์.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิสิษฐ ภู่ออด. (2559). รูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ. (2542). การสาธารณสุขมูลฐาน. ราชบุรี : ธรรมรักษ์.
- พิกรี แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ปัตตานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ภิรมย์ อ่อนเต็ง และคณะ. (2550). รายงานผลการวิจัยเพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML). สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร : บียอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.
- มยุรี ดันดิยะวงศ์ษา. (2546). การมีส่วนร่วมของบุคลากรโรงพยาบาลสงฆ์ในกิจกรรม 5 ส. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- มะลิ กามาศ ศิลาดเดช. (2551). การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.
- มังกร ทองสุชาติ. (2554, มกราคม - มีนาคม). “การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน”. การศึกษานำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1. 3(4) : 15 - 18.
- มุกดา ท้วมเสม. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินภาคองต้า อำเภอเมือง
จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ร.บ. (การเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชนองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นและราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยร่มเกล้า.
- _____. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และราชการ. กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์.
- ยัน แก้วบุญมา. (2554). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการ
การศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวน
ชายแดน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- รมณี กลั่นบิดา. (2551, สิงหาคม - ตุลาคม). “การมีส่วนร่วมที่สำคัญ โฉน.” กรมคุมประพฤติ.
17(1) : 1 - 13.
- ลินดา ชุมภูศรี. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2550). การศึกษาแห่งชาติในอุดมคติ. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- วีชานา อับดุลเลาะ. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากันทรวิเศษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา). ยะลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศจี อนันต์นพคุณ. (2542). กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ. สงขลา : ชลบุตรกราฟฟิค.

- ศิริอร กาคำ. (2556). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการสำหรับ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย.
- สกุล วงษ์กาฬสินธุ์. (2549). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. นครราชสีมา : คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการร่างกฎหมาย.
กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สมคิด บางโม. (2547). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเดช แดงสี. (2547). คู่มือบริหารโรงเรียน : สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ. การศึกษา
แห่งชาติ. ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายพัฒนาวิชาชีพครู.
- สมภพ อาจชนะศึก. (2542). การยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาระบบราชการ
ของบุคลากรภาครัฐ กรณีศึกษาในกรรมการบริหารโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิชาโรคติดต่อและวิทยาการระบาด
ทางสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา จำกัด.
- สมศักดิ์ ชันดี. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสันติคีรี
วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมาน อิศวภูมิ. (2549). การบริหารงานในสถานศึกษา. อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี.
- สรศักดิ์ วรอินทร์ และทิพวรรณ คำคง. (2545). การกระจายอำนาจทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
สำนักปฏิรูปการศึกษา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545, มกราคม). “รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา.” *กรมวิชาการ*. 5(4) :
9 - 10.
- สัมมา รณรัชย์. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. นนทบุรี : ข้าวฟ่าง.
- สุจิตรา จระทะผา. (2553). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สุพรรณ ศีลาเนตร. (2556). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภัค โอพาพิริยกุล. (2556). **การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ค. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพ อุตตะวิใจ. (2553). **แนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุมาลี คุ่มชัยสกุล. (2543, กรกฎาคม). “การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัย.” *การศึกษาปฐมวัย*. 5(8) : 25 - 27.
- สุรียา วามู. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูตามทัศนะของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุริยันต์ ฆารเจริญ. (2557). **สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุดรธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- แสงเดือน อาจหาญ. (2559). **กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนประถมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2547). **คู่มือแนวทางการปฏิบัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2551). **บริหารศาสตร์ ชุดฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2551). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ. (2553). **การบริหารการศึกษาในคลื่นความเปลี่ยนแปลง**. นุริรัมย์ : วินัยการพิมพ์.
- อนันต์ชัย อุทัยพัฒนาชีพ. (2544, พฤศจิกายน - ธันวาคม). "การบริหารแบบมีส่วนร่วม." **ข่าวศูนย์กฎหมายธุรกิจ**. 9(91) : 3 - 39.
- อมรพรรณ ประจันตวนิชย์. (2550). **ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. ปรินญาณิพนธ์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). นครนายก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อรัญญ์ ก๊กผล. (2552). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- อัจฉรานันท์ นิยมไทย. (2556, มกราคม). "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานวัดพรหมราช ตำบลคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา." **ราชพฤกษ์**. 10(3) : 18.

- อามิต รัชชาติ. (2557). การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในอำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรือรรมย์ เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นูรือรรมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนูรือรรมย์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). การบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- _____. (2542). การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อำพร พันชะไซ. (2558). สภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานูรือรรมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นูรือรรมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนูรือรรมย์.
- Becerra, V. G. (1974). Role Perception of Administrators and Community Representation in Participatory Decision Making [Abstract]. Doctoral Dissertation, University of Southern California. In **Dissertation Abstracts International**, p. 6887A.
- Brown, W. B. & Moberg, D. J. (1980). **Organization Theory and Management : A Macro Approach**. New York : John Wiley Sons.
- Bruce, L. J. (1999). The Role of Elementary Participation in School Community Relation [Abstract]. Doctoral Dissertation, University of California. In **Dissertation Abstracts International**, p. 32A.
- Bryman, P. (1986). **Leadership and Organization**. London : Poutedge.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). **Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. New York : Cornell University.
- Elliott, D. C. (1994). Collaborative, Decentralized Management and Perceptions of Quality Schooling Outcome [Abstract]. Doctoral Dissertation, University of California. In **Dissertation Abstracts International**, p. 125.
- Foster, S. E. (1992). **Types of Parent Involvement : Effects on Parent Rating of Schools**. Master's Thesis. Faculty of Education : Simon Fraser University.
- French, J. R. P. & Raven, B. H. (1986). "The Bases of Social Power". **Journal of Higher Education**. 45(8) : 256.

- Gold, S. E. (2000). "Community Organization at a Neighborhood High School : Promises And Dilemmas in Building Parent – Educator Partnership and Collaboration". **Pro Quest Digital Dissertation**. 60(7) : 295.
- McGregor, D. (1960). **Theory X and Theory Y**. New York : Mcgraw – Hill.
- Sergiovanni, T. J. (1990). "Adding Value to Leadership Gets Extraordinary Results". **Educational Leadership**. 47(8) : 23 - 27.
- Whang, I. J. (1981). **Management of Rural Change in Korea**. Seoul : Seoul National University.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๕๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายอภิษฐ์ จันทร์สุขวงศ์

ด้วย นายพิทยพัฒน์ ลุนโน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี อาจารย์ ดร.เทพพร โลมารักษ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๕๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายทวีศักดิ์ ตระกูลรัมย์

ด้วย นายพิทยพัฒน์ ลุนโน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี อาจารย์ ดร.เทพพร โลมารักษ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๕๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายประหยัด พร้อมเหมือน

ด้วย นายพิทยพัฒน์ ลุนโน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี อาจารย์ ดร.เทพพร โลมารักษ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๘๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสัมภาษณ์
เรียน โรงเรียนบ้านกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๒ อำเภอประโคนชัย

ด้วย นายพิทยาพัฒน์ ลุนโน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี อาจารย์ ดร.เทพพร โลมารักษ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๘๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสัมภาษณ์

เรียน โรงเรียนบ้านม่วงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓ อำเภอโนนสุวรรณ

ด้วย นายพิทยาพัฒน์ ลุนโน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี อาจารย์ ดร.เทพพร โสมารักษ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๕๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เรื่อง

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. เทพพร โดมาร์กษ์

อาจารย์ ดร. ศรีเพ็ญ พลเดช

ผู้วิจัย

นายพิทยพัฒน์ ดุโน

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
เรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์**

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล).....
ตำแหน่ง

ผู้สัมภาษณ์.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....
สถานที่.....

ด้านการบริหารงานวิชาการ

1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ อย่างไรบ้าง
(ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้,
ด้านพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา)

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เพิ่มเติม

.....

.....

.....

2.4 การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

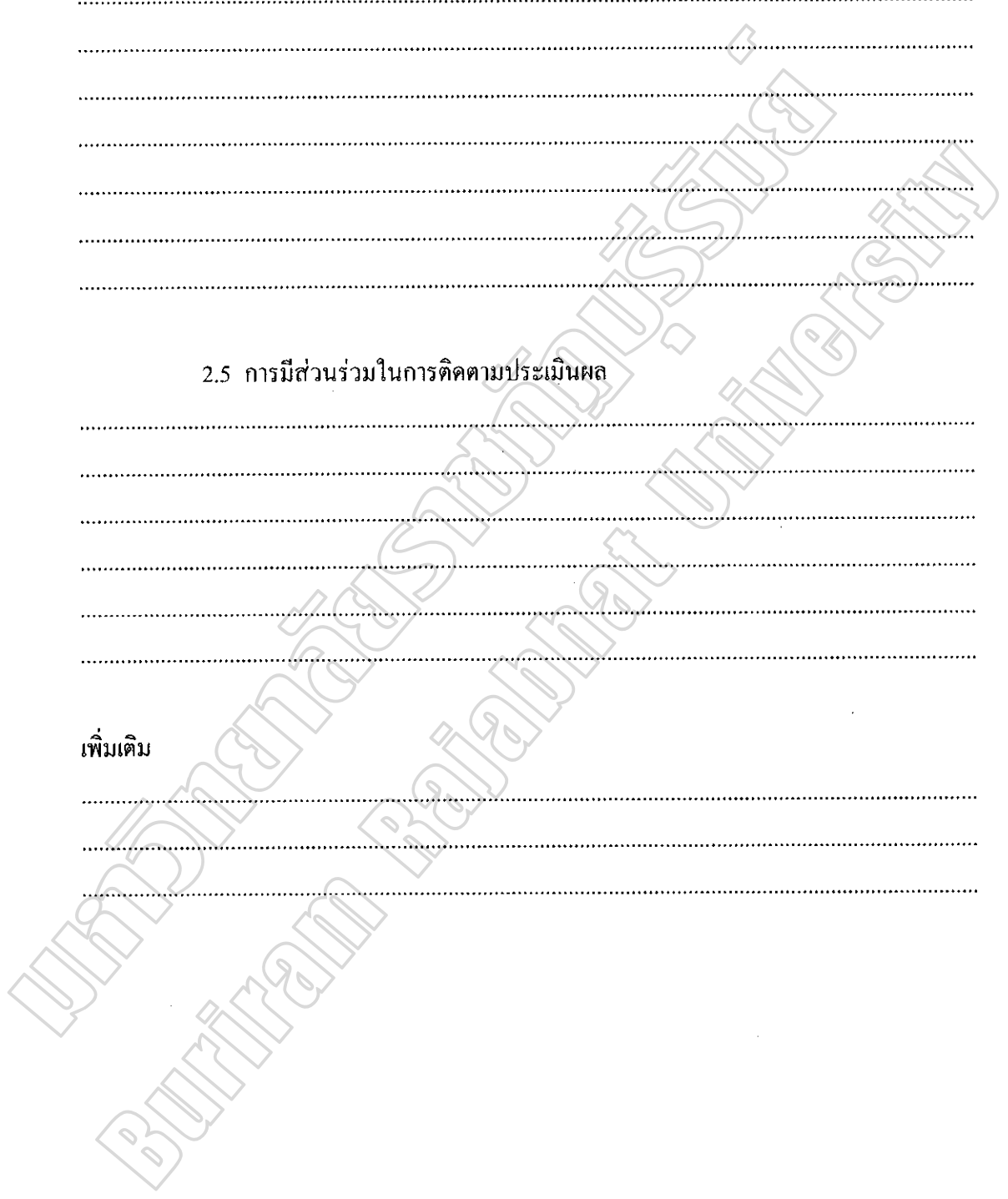
.....

เพิ่มเติม

.....

.....

.....

ด้านการบริหารงานบุคคล

3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล อย่างไรก็ตาม (ด้านการดำเนินงานในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง, ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ)

3.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

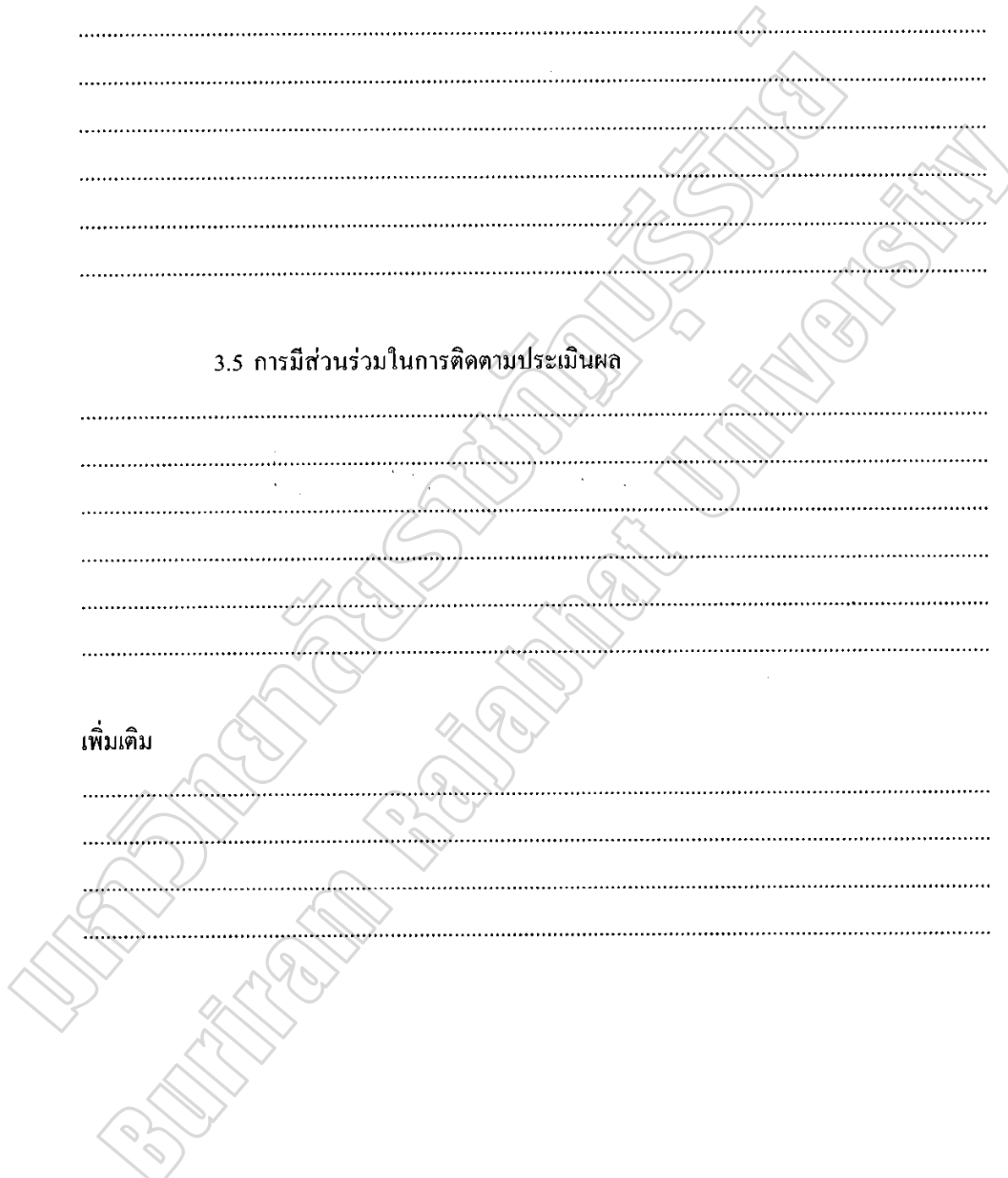
เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ด้านการบริหารงานทั่วไป

4. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป อย่างไรบ้าง (ด้านงานกิจการนักเรียน, ด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม, ด้านการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา)

4.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.4 การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

.....

4.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

.....

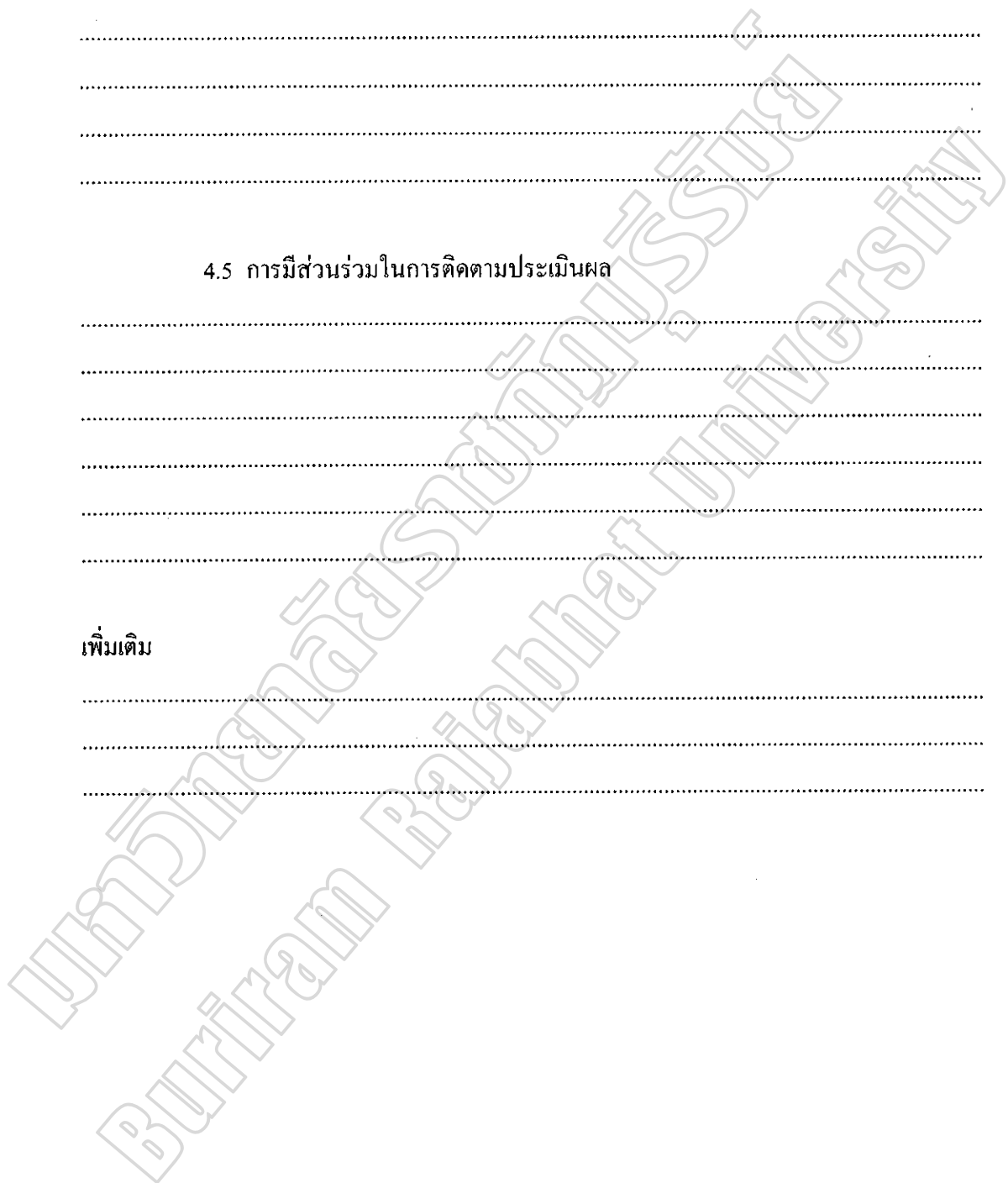
.....

เพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

**ข้อมูลเชิงคุณภาพของโรงเรียนบ้านกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2**

**ข้อมูลเชิงคุณภาพของโรงเรียนบ้านม่วงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3**

ข้อมูลเชิงคุณภาพของโรงเรียนบ้านกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

1. การบริหารงานวิชาการ

1.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

โรงเรียนเปิด โอกาสให้คณะกรรมการ ได้มีส่วนร่วมตลอด โรงเรียนจะเชิญเราก็คือไป
ร่วมประชุมกับคณะครู เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ครูก็จะแจ้งกับคณะกรรมการและชุมชนได้รับทราบ
ตลอด ส่วนมากจะเป็นเรื่องของการขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การเรียน... (A1)

ในส่วนของคณะกรรมการที่มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแจ้งปัญหา
ต่าง ๆ ในด้านงานวิชาการ ส่วนมากก็จะเป็นในเรื่องของด้านการขาดแคลนสื่ออุปกรณ์การเรียน
ขอความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา... (A2)

งานวิชาการส่วนมากทางเราจะขอความร่วมมือจากชุมชน ส่วนมากจะเป็น
หลักสูตรท้องถิ่น การขาดแหล่งเรียนรู้ การขาดแคลนสื่อ ทางชุมชนจะได้รับทราบจากการประชุม
และการแจ้งทางหนังสือให้นักเรียน ไปถึงผู้ปกครอง... (A3)

เวลาโรงเรียนเชิญกรรมการประชุม ก็มีการแจ้งปัญหาของโรงเรียนให้กรรมการ
รับทราบบ้าง เช่น ขาดแคลนคอมพิวเตอร์ โต๊ะ ตู้ใส่เอกสาร ก็จะบอกเสมอ... (A4)

โรงเรียนก็จะปรึกษากับชุมชนตลอด เช่น ปัญหาการขาดคอมพิวเตอร์ ก็จะมี
การปรึกษากันในที่ประชุมคณะกรรมการและครูก็จะช่วยกันคิดหาทางออกเรื่องนั้น ๆ... (A5)

1.2 ด้านการตัดสินใจ

โรงเรียนเปิด โอกาสให้เรามีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางในการจัดกิจกรรม
เกี่ยวกับงานอาชีพ เช่น การทำขนมข้าวต้ม การทำนุ้หมัก แล้วผู้ปกครองก็จะเข้าไปสอนเองด้วย
เป็นกิจกรรมเพิ่มเติม โรงเรียนเปิด โอกาสให้เราเสนอความคิดอย่างเต็มที่พร้อมกับคณะครูในที่
ประชุมด้วย... (A1)

ในการประชุมก็จะมีการศึกษาหารือกันว่า คนในชุมชนมีความรู้ทางด้านใดก็จะจัดกิจกรรมเป็นฐานให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ โรงเรียนต้องการให้ชุมชนเข้ามาสอนในด้านอะไร เรื่องอะไร ทางชุมชนก็จะปรึกษาหารือกันและจัดคนมาสอน เพื่อที่จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น และร่วมให้ข้อเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา... (A2)

คณะกรรมการจะมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพที่จะเข้ามาสอนนักเรียนในโรงเรียนด้วยว่าจะปีนี้จะสอนทำอาชีพอะไร ก็จะมีส่วนในการร่วมกำหนดโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นด้วย มีการปรึกษาหารือกันร่วมกันในที่ประชุม... (A3)

โรงเรียนกับคณะกรรมการก็จะมีการประชุมกันอยู่ตลอด วางแผน ปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน โรงเรียนก็เปิดโอกาสให้คณะกรรมการได้ตัดสินใจด้วย... (A5)

ในที่ประชุม ผู้อำนวยการ ท่านก็จะเปิด โอกาสให้กรรมการเสนอความคิดเห็นตลอด เช่น กิจกรรมหรือโครงการการเรียนรู้ต่าง ๆ ดีตรงไหน ไม่ดีตรงไหน ก็จะให้กรรมการพิจารณา... (A6)

1.3 ด้านการดำเนินงาน

ผู้ปกครองจะเข้าไปสอนอาชีพให้กับนักเรียน เป็นวิทยากรท้องถิ่น ในส่วนแหล่งเรียนรู้ก็จะเข้าไปช่วยดูแลอยู่บ้างถ้าเกิดชำรุดทรุดโทรม... (A1)

ชุมชนก็จะเข้ามาสอนนักเรียน ในงานฝีมือต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพในท้องถิ่น รวมถึงการบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเรียน ชุมชนก็จะเข้ามามีส่วนช่วยเหลือเสมอ... (A2)

ชุมชนเองเข้ามาเป็นวิทยากร ในการสอนอาชีพให้กับนักเรียน เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเองทั้งหมด เช่น เตรียมอุปกรณ์ อธิบายขั้นตอนต่าง ๆ และชุมชนก็เข้ามาบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียนด้วย... (A3)

ก็มีปราชญ์ชาวบ้านเข้าไปสอนนักเรียนในโรงเรียน เช่น ทำขนม พาลูกฝึกสวนครัวบ้าง บางครั้งก็มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุมชนก็เข้าไปช่วยโรงเรียนด้วย... (A5)

บางทีครูเขาบอกว่าห้องเรียน ห้องคอม โต๊ะวางคอมพิวเตอร์ ชำรุดเพราะมันเก่า ผมก็เข้าไปดูแลซ่อมอยู่บ้าง อะไรที่ช่วยได้ก็จะเข้าไปเหลือโรงเรียนมาตลอด... (A6)

ชุมชนก็มีส่วนในการเข้ามาสอนนักเรียนในโรงเรียนอยู่นะ เช่น การห่อข้าวต้ม คุณครูก็จะพาชาวบ้านผู้ปกครองเข้าไปสอนนักเรียนอยู่เสมอ... (A7)

ชุมชนก็เข้าไปสอนก็มี มีทำขนม ทำงานฝีมือบ้าง ปลูกผักสวนครัวบ้าง ก็จะเป็นชาวบ้าน ผู้ปกครองนี่แหละที่เข้าไป... (A9)

1.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

บางครั้งเราก็จะไปดูบ้างว่าการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างไรบ้างถามนักเรียนบ้างเกี่ยวกับการเรียนและการทำกิจกรรมว่าดีหรือไม่ดี... (A1)

ชุมชนกับโรงเรียนจะอยู่ด้วยกันตลอดมา การถามไถ่กัน ฟังพาดพิงกัน ชุมชนก็จะเห็นการปฏิบัติงานของโรงเรียน ว่าในส่วนไหนของแหล่งการเรียนรู้ นักเรียนได้ใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด...A2

ชุมชนจะเข้ามาดูแลแหล่งเรียนรู้บ้าง ช่วยรดน้ำ ช่วยปลูกผัก เข้ามาสอดส่องเวลานักเรียนปลูกผักต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ชาวบ้านจะเข้ามาช่วยนักเรียนตลอด... (A3)

ผมก็เข้าไปดูอยู่เสมอ ๆ ว่าสื่ออุปกรณ์การเรียนยังมีอยู่หรือไม่ พร้อมใช้ไหม ก็อยากให้นักเรียนได้ใช้จริง ๆ แต่โรงเรียนเขาก็ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์จริง ๆ... (A5)

ผมก็เข้าไปทำงานที่โรงเรียนบ้างก็เดินดูอยู่บ่อยว่า คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การเรียนอยู่ครบใช้งานได้ไหม ก็จะเห็นอยู่ตลอด... (A7)

1.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

ส่วนมากก็จะถามไถ่กันปกติ แต่ในที่ประชุมก็จะมีแผนการสรุปงาน สรุปโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ แจ้งให้คณะกรรมการทราบ หรือบางทีก็จะมีส่งเป็นใบกระดาษแจ้งในส่วนของนักเรียน ไปแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ... (A1)

มีการรายงานในรูปแบบของการประชุมประจำปี มีโครงการปฏิบัติงานแต่ละโครงการจะรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการและชาวบ้าน และทางโรงเรียนมีการสอบถามความต้องการของชุมชนในที่ประชุมด้วยว่าอยากให้ทางโรงเรียนพัฒนาในด้านใดเกี่ยวกับงานวิชาการในปีต่อไป ... (A2)

โรงเรียนก็จะมีรายงานผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบด้วย ในที่ประชุมก็จะมีรายงานการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการดูด้วย เพื่อที่จะร่วมกันแนวทางพัฒนาให้ปีต่อ ๆ ไปดีขึ้นกว่าเดิม... (A3)

โรงเรียนก็จะแจ้งคณะกรรมการเสมอ ส่วนมากก็จะแจ้งในที่ประชุม เช่น ผลการแข่งขันของโรงเรียนที่ได้ไปแข่งขันมา คณะกรรมการก็จะได้รับทราบตลอด... (A5)

เวลาว่างก็มีกิจกรรมที่โรงเรียน ครูเขาก็จะประกาศในโรงเรียนบอก ชี้แจงว่านักเรียนคนนั้นแข่งขันมาชนะเลิศทางด้านนั้นด้านนี้ก็จะประกาศอยู่ตลอด... (A9)

2. การบริหารงานงบประมาณ

2.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

โรงเรียนก็จะเชิญคณะกรรมการเข้าประชุมเพื่อชี้แจงความต้องการของโรงเรียน เนื่องจากปัญหางบประมาณน้อย งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม หรือการจัดสร้างสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน... (A1)

เนื่องจากโรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณจึงน้อย ก็ได้มีการประชุมเพื่อแจ้งปัญหาเรื่องงบประมาณให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาได้ทราบอยู่เสมอ เช่น โรงเรียนได้งบประมาณน้อยขาดแคลนทางด้านไหนบ้าง ก็จะชี้แจงให้คณะกรรมการได้รับทราบ... (A2)

ในตอนประชุมโรงเรียนจะบอกกับกรรมการเสมอว่า โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เงินสนับสนุนมีน้อยก็ต้องอาศัยชุมชนเป็นหลัก ชุมชนก็จะรับทราบปัญหาด้านงบประมาณโรงเรียนอยู่เสมอ... (A3)

งบประมาณโรงเรียนก็เป็นปัญหาของโรงเรียน เพราะโรงเรียนงบน้อย เวลาประชุมก็จะมีการศึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นกัน ทางงบประมาณมาช่วยเหลือโรงเรียน... (A4)

ปัญหาทางงบประมาณ โรงเรียนมีเงินน้อย ก็จะทำตลอดเวลา โรงเรียนเชิญผมไปประชุมกับกรรมการ โรงเรียน ส่วนมากงบประมาณก็ไม่ค่อยมีหรอก... (A6)

โรงเรียนก็จะบอกชุมชนอยู่ ว่าโรงเรียนมีงบประมาณน้อย เวลาโรงเรียนอยากได้งบประมาณมาพัฒนาโรงเรียนก็จะมีการประชุมกัน... (A7)

ปัญหาส่วนมากเงินโรงเรียนไม่ค่อยมี เพราะโรงเรียนเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ก็จะได้รับทราบปัญหาอยู่ตลอด... (A8)

2.2 ด้านการตัดสินใจ

โรงเรียนจะเชิญให้คณะกรรมการไปร่วมประชุมตลอดเพื่อขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางในการบริหารงบประมาณในการจัดทำโครงการต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ หรือการจัดสร้างอาคารแหล่งเรียนรู้ เช่น เงินที่ได้จากผ้าป่า เงินที่ได้จากการบริจาค ซึ่งรายนามผู้บริจาคก็จะติดอยู่ที่โรงเรียนด้วย... (A1)

คณะกรรมการได้เสนอแนวทางในการจัดสรรงบประมาณเข้าโรงเรียน เช่น ผ้าป่าศิษย์เก่า ก็ได้มีการปรึกษาหารือกันร่วมหาแนวทางในการจัดทำเพื่อจะไปพัฒนาโรงเรียน และเมื่อได้งบประมาณมาแล้วทางชุมชนก็มีในการตัดสินใจร่วมกับทางโรงเรียนในการจัดทำพัฒนาโรงเรียนต่อไป... (A2)

คณะกรรมการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในการใช้จ่ายเงินในโครงการ ซึ่งเป็นเงินที่ได้มาจากการทำผ้าป่า การระดมทุนของชาวบ้านบ้าง แล้วพิจารณาหาแนวทางร่วมกันกับทางโรงเรียนว่าแต่ละโครงการควรจัดสรรเงินมากน้อยเพียงใด ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้... (A3)

เวลาหมู่บ้านมีเงิน เช่น กองทุนเงินล้าน ก็จะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน โดยได้มีการประสานงานกับครูในโรงเรียนเพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาโรงเรียน จัดสร้างสิ่งต่าง ๆ... (A5)

ในบางที่การใช้งบประมาณของโรงเรียนในการจัดซื้อวัสดุ ส่วนให้แพง ส่วนไหนถูก ครูก็บอกว่าให้ถามได้ อันไหนไม่เหมาะสมก็มีการปรึกษาผม ผมก็จะพูดคุยตัดสินใจในการใช้งบประมาณให้น้อยที่สุด... (A6)

โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น เช่น การจัดทำผ้าป่า ก็จะมีการร่วมกันปรึกษหาแนวทางกัน... (A7)

2.3 ด้านการดำเนินงาน

คณะกรรมการและชุมชนก็จะเข้ามาช่วยกันในเรื่องการระดมทุนเพื่อสนับสนุนโรงเรียน เช่น การจัดทำผ้าป่าศิษย์เก่า เราก็มีโอกาสได้ช่วยสนับสนุนเงิน และเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ เป็นแรงขับเคลื่อนร่วมกันกับครู... (A1)

โรงเรียนมีกิจกรรม เช่น ประเพณี โรงเรียน วันเด็ก หรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางชุมชนก็จะมีการระดมทุนและระดมกำลังคนเข้ามาช่วยโรงเรียนดีมาก ในบางกิจกรรมโรงเรียนก็ไม่ได้ออกเงินด้วยซ้ำ ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือดีมาก... (A2)

ชุมชนก็เข้ามาดำเนินงานเกี่ยวกับงานงบประมาณในรูปแบบของการระดมทุน เช่น งานผ้าป่า ชุมชนก็จะเป็นผู้ดำเนินงานเอง ประสานงานเอง เพื่อทำกิจกรรมในส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียน ก็จะมีส่วนเข้ามาช่วยเหลืออยู่เสมอ ๆ... (A3)

เมื่อทางโรงเรียนขอความร่วมมือมาทางชุมชนก็จะสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียน เช่น ผ้าป่า ระดมทุนบ้าง ก็จะมีการประสานงานร่วมกัน... (A4)

เวลาโรงเรียนมีงานกิจกรรมอะไร ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านก็จะประสานงานให้ลูกบ้านได้รับทราบอยู่ตลอด งานผ้าป่าโรงเรียนที่กำลังจะถึง ผมก็ประชาสัมพันธ์บอกลูกบ้านตลอด ชาวบ้านก็ตื่นตัวกันมาก เพราะไม่ได้ทำมาหลายปีแล้ว... (A5)

ชุมชนก็ได้มีการดำเนินการมีส่วนร่วมในการบริจาค มีการจัดผ้าป่าไปช่วย โรงเรียน ศิษย์เก่าก็ได้มีการสมทบมาด้วย และทางชุมชนก็จะมีการมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนด้วย... (A7)

2.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

ทางเราก็มีการเข้าไปดูบ้าง ตามไถ่บ้าง ว่างประมาณที่ได้ไปโรงเรียนจัดสรรทำ โครงการแล้ว นักเรียนได้ใช้จริงหรือไม่ เกิดประโยชน์จริงหรือไม่ ก็มีการพูดถามอยู่บ้าง แต่ชาวบ้าน ก็จะเห็นการทำงานครู่อยู่เพราะว่าชุมชนกับโรงเรียนใกล้ชิดกันตลอด... (A1)

ชุมชนจะเข้ามาดูในส่วนของการใช้งบประมาณบ้างว่า โรงเรียนได้จัดทำตามที่บอก หรือไม่ เขาก็จะเห็นอยู่แล้วเพราะ โรงเรียนกับชุมชนอยู่ใกล้ชิดกัน ชุมชนก็ไม่มีปัญหาอะไรเกี่ยวกับการใช้งบประมาณของโรงเรียน เพราะชุมชนเองมีความเชื่อใจ มีความเชื่อมั่นในโรงเรียน... (A2)

ชุมชนก็เข้ามาโรงเรียนอยู่บ่อย ๆ เขาก็จะสอดส่องเป็นประจำอยู่แล้ว มีการถามครู่ บ้าง เกี่ยวกับงบประมาณที่จัดสรรสร้างสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้ใช้เกิดประโยชน์มากหรือน้อย... (A3)

2.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

ทางโรงเรียนจะแจ้งมาเป็นหนังสือเวียนให้ชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับการใช้จ่าย งบประมาณ และมีการชี้แจงในที่ประชุมด้วยเป็นลายลักษณ์อักษร ว่าใช้จ่ายเท่าไร ใช้จ่ายอะไรไปบ้าง เหลืออะไรบ้างก็จะมีการรายงานตลอด... (A1)

โรงเรียนจะชี้แจงการใช้งบประมาณกับชุมชนอยู่บ่อย ๆ ในรูปแบบของการรายงาน โครงการ หรือในบางครั้งก็จะเป็น ในรูปแบบของหนังสือเวียนที่ฝากไปกับนักเรียนด้วย... (A2)

ชุมชนจะได้รับทราบโดยทางโรงเรียนจะรายงานผลการใช้งบประมาณในรูปแบบ การชี้แจงหนังสือเวียนที่ฝากนักเรียน ไปให้ผู้ปกครอง แต่ทางชุมชนจะรับทราบอยู่แล้ว เนื่องจาก ชุมชนเข้ามาโรงเรียนบ่อย ก็มีการพูดคุยกันอยู่ตลอด... (A3)

โรงเรียนจะชี้แจงเป็นเอกสารตลอด เกี่ยวกับการใช้งบประมาณในโครงการต่าง ๆ ว่าใช้ไปเท่าไร เหลือเท่าไร จะชี้แจงในที่ประชุม และก็จะแจ้งใบประกาศให้นักเรียนเอาไปให้ผู้ปกครองทุกหลังได้ทราบด้วย... (A5)

โรงเรียนจะมีหนังสือรายรับเท่าไร รายจ่ายเท่าไร โรงเรียนจะมีให้กับชาวบ้าน ทุกหลังคาเลย เกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายของโรงเรียน... (A6)

เวลาทำงานเสร็จ ทำกิจกรรมเสร็จ โรงเรียนก็จะแจ้งให้ชาวบ้านรู้ตลอดว่าใช้จ่ายไปเท่าไร หรือเท่าไร เป็นหนังสือมากับนักเรียน... (A9)

3. การบริหารงานบุคคล

3.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

โรงเรียนบ้านเรานั้นเล็ก ด้านบุคลากรไม่พอ แต่ในส่วนของเราเองก็ไม่สามารถที่จะเข้าไปช่วยได้จริงจัง ทางโรงเรียนก็ได้บอกปัญหาตรงนี้อยู่ตลอด... (A1)

เนื่องจากบุคลากรน้อย จึงได้มีการประชุมเพื่อชี้แจงคณะกรรมการว่าทางโรงเรียนขาดบุคลากรเพื่อร่วมกันหาแนวทางกันระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน... (A2)

ชุมชนจะรับทราบตลอดว่าโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรน้อย ในทุก ๆ ปีการศึกษาจะมีการประชุมเพื่อร่วมกันหาแนวทางการจัดจ้างครูมาสอนช่วย ถ้าไม่มีคนมาสอนช่วยคุณภาพการศึกษามันก็จะไม่เกิดขึ้นอยู่แล้ว... (A3)

โรงเรียนเรามีครูน้อย บุคลากรน้อย เวลาจะสอนก็ลำบาก ในส่วนนี้ก็ยังเป็นปัญหาของโรงเรียนอยู่ ก็ได้รับรู้เองบ้างและครูก็ได้แจ้งบ้าง... (A5)

3.2 ด้านการตัดสินใจ

โรงเรียนก็เปิดโอกาสให้เราเข้าไปมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น คือเราก็ไม่ได้มีอำนาจมากมายขนาดนั้นก็อยู่ในรูปแบบการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันในที่ประชุม... (A1)

ทางคณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันกับทางโรงเรียน ในการใช้งบประมาณจากการสนับสนุนค่ารายหัวนักเรียนจากรัฐบาลเข้ามาจัดจ้างครูเอก ภาษาอังกฤษ... (A2)

ในที่ประชุมคณะกรรมการก็ร่วมกันตัดสินใจกับครูจะจ้างครูเข้ามาช่วยสอนเพิ่มใน วิชาอะไร ภายในงบประมาณเท่าไร... (A3)

3.3 ด้านการดำเนินงาน

มีส่วนร่วมในเชิงการแสดงความเห็นเป็นคณะกรรมการจัดหาครูเข้ามาสอนเพิ่ม ใน บ้างครั้งเราเห็นภาระงานของครูมีมาก เพราะครูน้อยก็ต้องทำงานเยอะ เราก็ให้กำลังใจกันช่วยเหลือ กันตลอด... (A1)

ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการในการประชุมเพื่อ เสนอแนวทางความคิดร่วมกันในที่ประชุมเกี่ยวกับการจัดสรรบุคลากรของโรงเรียนที่ขาดแคลนอยู่ และก็มีส่วนในการร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของครูลูกจ้างอยู่บ้าง... (A2)

ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการจัดสรร จัดหาครูเข้ามาสอนเพิ่ม และคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานบ้าง... (A3)

3.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

เราก็จะสอบถามผู้อำนวยการบ้าง ถามครูบ้าง เกี่ยวกับการทำงานของครูเป็น อย่างไร บางครั้งก็ถามนักเรียนบ้าง ก็จะให้กำลังใจกัน เพราะอยากให้ครูอยู่โรงเรียนบ้านเราช่วยสอน ลูกหลานเราให้เก่ง... (A1)

ในด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของครูภายในโรงเรียนทางชุมชน ก็จะมีการถามไถ่กันอยู่บ้าง มีการให้กำลังใจในการทำงานอยู่เสมอ ๆ... (A2)

โรงเรียนเราเป็นขนาดเล็กบางทีงานเยอะมาก ๆ ชาวบ้านก็จะถามไถ่อยู่บ่อย ๆ ว่า เหนื่อยบ้างไหม ก็จะมีการให้กำลังใจกัน... (A3)

ชุมชนกับโรงเรียนมีความใกล้ชิดกัน ลูกหลานเราก็เรียนอยู่โรงเรียนนี้ เห็นครูเขาทำงานวันเสาร์ วันอาทิตย์ ไม่ได้หยุดก็เห็นใจเขาชาวบ้านก็ให้กำลังใจตลอดไม่อยากให้เขาย้ายอยากให้สอนลูกหลานเราไปนาน ๆ... (A4)

ผมก็เข้าไปโรงเรียนก็เห็นครูเขาสอนอยู่บ้าง ครูเขาสอนดีครับ ได้ที่หนึ่งหลายรายการ ก็จะมีการพูดคุยสอบถามการทำงานของครูบ้างเพราะครูน้อยงานก็เยอะ... (A7)

3.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

ในส่วนของการประเมินลูกจ้าง เช่น ครูสอนเพิ่มเติม ภารโรง ก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมิน บ้างครั้งก็มีการเข้าไปดูครูสอนภายในห้องเรียนด้วย... (A1)

จะมีการติดตามประเมินผลที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการตรวจรับงานลูกจ้างรายเดือน ก็จะมีการสังเกตสอบถามบ้างกับคุณครูกับนักเรียนและกับผู้ปกครอง ก็จะเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ และอย่างไรเวลาที่ทางโรงเรียน ไปพานักเรียนไปแข่งมอบหมายให้ครูเป็นผู้ดูแลพอได้รับรางวัลมาผู้ปกครองก็เห็นผลในการปฏิบัติงานก็จะเป็นการประเมินตามเนื้องานจริง ๆ... (A2)

ชุมชนก็มีบทบาทในการร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของลูกจ้าง มีการเข้ามาดูครูสอนบ้าง แต่ก็ไม่บ่อยเท่าไรนัก ส่วนมากจะเป็นการพูดคุยสอบถามในเชิงกัลยาณมิตร... (A3)

ก็ได้เข้าไปดูครูสอนบ้าง เมื่อเดือนที่ผ่านมาก็ได้เข้าไป ทางโรงเรียนเชิญคณะกรรมการ ครูเขาสอนดีนักเรียนบ้านเราก็ได้เก่ง ๆ... (A5)

4. การบริหารงานทั่วไป

4.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ส่วนใหญ่ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ จะน้อยนะ เพราะทางโรงเรียนก็จะมีความพร้อม ภารโรงก็เป็นคนในพื้นที่ทำงานดี ส่วนมากโรงเรียนก็จะขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพราะว่างบน้อย ครูน้อย... (A1)

เมื่อมีปัญหา ก็จะเชิญคณะกรรมการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ระดมความคิดกัน เช่น โรงเรียนอยากพัฒนาอาคารสถานที่ในส่วนที่ชำรุด ก็จะมีการนัดประชุมเพื่อชี้แจงให้คณะกรรมการได้รับทราบ เพื่อจะช่วยกันคิดออกแบบแนวทางการแก้ไขช่วยกัน... (A2)

ปัญหาส่วนมากเกี่ยวกับงานบริหารงานทั่วไป ก็จะเป็นผลพวงมาจากงบประมาณน้อย การจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วันแม่ วันเด็ก ลูกเสือ ก็จะมีการประชุมร่วมกันกับชุมชนเพื่อขอความช่วยเหลือจากชุมชนในการจัดกิจกรรม ส่วนมากถ้าเป็นปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะเชิญทั้งชุมชนมาประชุมที่โรงเรียน แต่ถ้าเป็นปัญหาที่ใหญ่และสำคัญมาก ๆ ก็จะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา มาประชุม... (A3)

ก็จะรับทราบจากการประชุมบ้าง ผมเห็นเองบ้าง เกี่ยวกับปัญหาสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน บางทีอาคารชำรุดผมก็จะพูดคุยสอบถามครูว่าจะทำอย่างไรกันดี... (A6)

โรงเรียนก็จะแจ้งมาว่าโรงเรียนต้องการรั้ว แต่ก็ขาดงบประมาณในการจัดสร้าง ทางคณะกรรมการก็ได้รับรู้ปัญหาของโรงเรียนอยู่เสมอ นี่ก็ว่าจะถมสระเป็นปัญหาที่เด็กเข้าไปเล่นน้ำแล้วกลัวจะเกิดอันตราย... (A7)

รั้วของโรงเรียนก็ยังไม่ มี ก็เป็นปัญหาอยู่ มีการประชุมก็ว่าจะนำเงินจากการทำผ้าป่ามาทำรั้วให้รอบโรงเรียน... (A8)

ปัญหาของโรงเรียนก็มีบ้าง โรงเรียนก็อยากที่จะทำรั้วของโรงเรียนแต่โรงเรียนก็ไม่ได้มีเงินมากมาย ก็จะต้องทำผ้าป่านี้แหละ... (A9)

4.2 ด้านการตัดสินใจ

โรงเรียนจะทำอะไร ก็จะเชิญคณะกรรมการไปร่วมประชุมตลอด มีส่วนร่วมตลอด เช่น จะพัฒนาส่วนไหน เติมเต็มส่วนไหน ก็จะมีการปรึกษารื้อกัน แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม... (A1)

ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการร่วมกันคิดออกแบบหาแนวทางในการปฏิบัติงานพร้อมกับครู เพราะว่าขอบข่ายงานบริหารทั่วไปเป็นงานที่โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก โรงเรียนอาศัยชุมชนและชุมชนก็อาศัย โรงเรียนรวมทั้งองค์กรเครือข่ายภายนอกด้วย... (A2)

ในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนก็จะเชิญชุมชนประชุมเพื่อร่วมกันวางแผนปรึกษาหารือรายละเอียดต่าง ๆ ภายในกิจกรรม ช่วยกันเสนอความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน... (A3)

เวลาโรงเรียนจะพัฒนา ซ่อมแซมอะไร ก็เรียกหาผมให้เข้าไปดูปรึกษาหารือกันว่าจะใช้งบประมาณเท่าไร วัสดุอะไร พุดคุยกับครู เขาก็เปิดโอกาสให้เราแสดงความคิดเห็นตลอด... (A6)

เวลาโรงเรียนจะสร้างอะไรก็จะมีการประชุมชี้แจงหาแนวทางร่วมกับชุมชนตลอดชุมชนก็จะให้ความร่วมมือในทุกด้านเพื่อจะพัฒนาโรงเรียน เช่น การสร้างรั้ว การถมสระ... (A7)

เวลาโรงเรียนจะดำเนินงานทำอะไร ก็จะเชิญผมไปร่วมประชุมด้วย เพื่อหาข้อคิดเห็นกัน ร่วมวางแผนกัน ครูเขาก็จะรับฟัง เช่นงานผ้าป่า งานกีฬา งานบุญต่าง ๆ... (A8)

4.3 ด้านการดำเนินงาน

ในส่วนของการประสานงานเราก็จะประสานงานกันช่วยกัน เช่น งานผ้าป่า ก็มีการดำเนินงานทั้งทางชุมชนเองและทางโรงเรียนเองด้วย คือ ช่วยกันคนละไม้คนละมือ บ้างครั้งก็เข้าไปช่วยกันซ่อมแซมบำรุงรักษาบ้าง ถ้าส่วนไหนขาดเหลือ ในฐานะนายก อบต. ผมก็จะประสานงานเครือข่ายหลาย ๆ ที่เพื่อช่วยเหลือโรงเรียน... (A1)

แทบทุก ๆ กิจกรรมของโรงเรียนชุมชนก็จะมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ชาวบ้านจะเข้ามาช่วยทั้งงบประมาณ ทรัพยากร และทางแรงงานด้วย เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียน งานลูกเสือ งานกีฬา งานวันสำคัญทางศาสนาก็จะมีการนิมนต์พระมาที่โรงเรียนด้วย งานสำคัญของชุมชน โรงเรียนก็จะไปร่วมเสมอ เช่น งานศพ งานแต่ง งานบวช ถ้ากิจกรรมของชุมชนตรงกัน ชุมชนก็จะส่งตัวแทนมาร่วมงานของโรงเรียน... (A2)

เวลาจะทำกิจกรรมภายในโรงเรียน ทางคณะกรรมการหรือผู้ใหญ่บ้านเองก็จะเป็นผู้ประสานงานประกาศตามหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ชุมชนก็จะเข้ามาช่วยงานในโรงเรียนในทุกด้าน เช่น งานกีฬา งานลูกเสือ ก็จะนำอาหาร ขนม เข้ามาให้แก่นักเรียน ชุมชนกับโรงเรียนช่วยเหลือกันตลอดขอแค่โรงเรียนแจ้งความประสงค์ไปชุมชนจะมาตลอด ในส่วนของงานในชุมชน เช่น งานแต่ง งานบวช งานศพ โรงเรียนก็ไปร่วมเหมือนกัน เหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน (A3)

งานวันสำคัญทางศาสนา โรงเรียนก็ได้มีมนต์พระมาจากวัดกลางประ โคนชัย เพื่อมาตักบาตรที่โรงเรียน เพราะในหมู่บ้านไม่มีวัด... (A4)

อย่างเช่นในวันสำคัญต่าง ๆ วันพ่อ วันแม่ วันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก ชุมชนก็จะเข้าไปร่วมกับทางโรงเรียนตลอด นำอาหาร ไปบ้าง ช่วยเหลือ เรื่อง แรงงานบ้าง ก็จะร่วมตลอด และการบริจาคตู้ใส่เอกสาร สิ่งของต่าง ๆ ที่จำเป็นกับโรงเรียนชุมชนก็จัดหาให้โรงเรียนเสมอ ตัวผมเองเป็นผู้ใหญ่บ้านก็ได้มีการประสานงานด้วย ประกาศตามเสียงตามสายตลอด... (A5)

เวลาโรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะเชิญผมเข้าไปร่วมอยู่บ่อย ๆ เวลาโรงเรียนจะซ่อมแซม หรือสร้างอะไร ผมก็จะเข้าไปเป็นช่างให้กับโรงเรียนเอง ค่าจ้างบางทีผมก็เอาไม่มีก็ไม่เป็นไรถือว่าช่วยโรงเรียน... (A6)

โรงเรียนก็จะเปิด โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมือกันในงานต่าง ๆ เช่น งานวันเด็ก งานผ้าป่า ชาวบ้านก็จะเข้ามาใน โรงเรียนช่วยกันมาร่วมงานกันตลอด โรงเรียนมีส่วนไหนชำรุดทรุดโทรมก็จะแจ้งมาเราก็จะเข้าไปช่วยบำรุงดูแล... (A7)

งานกีฬา งานลูกเสือ งานต่าง ๆ วันสำคัญ ก็จะเข้าร่วมตลอด มาช่วยในสิ่งที่ผมพอจะช่วยให้ เช่น เป็นกองเชียร์งานกีฬา ชาวบ้านก็จะทำอาหารมาร่วมด้วยช่วยกัน เทพื้น สร้างอาคาร ชาวบ้านก็เข้าไปช่วยตลอด... (A8)

เวลามีงานในโรงเรียน โรงเรียนจะแจ้งมาผมก็จะไปร่วมตลอดไปช่วยตลอด เช่น งานวันแม่ งานวันพ่อ งานวันเด็ก ก็จะเข้าไปร่วมตลอด เทพื้นคอนกรีตชาวบ้านก็เข้าไปช่วยก็เยอะ เพราะครูเขาดีชุมชนก็ไปช่วยกันตอน โรงเรียนขอความร่วมมือก็ไปตลอด... (A9)

4.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

ผมก็จะเข้าไปดูบ้าง ชาวบ้านก็จะเข้าไปบ้าง ว่าอาคารเรียนชำรุดไหม สอบถามครู บ้าง ถامنักเรียนบ้าง ทางชุมชนก็จะเข้าไปดูอยู่ตลอด... (A1)

ชุมชนผ่านไปผ่านมาก็จะช่วยดูตลอด สอดส่องดูแลช่วยกัน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน เข้ามาโรงเรียนบ่อย เพราะเขาก็มีส่วนในการร่วมคิดร่วมทำสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนก็จะเกิดความรัก ความห่วงหาพัน ส่วนมากจะอยู่ในรูปของการถามไถ่... (A2)

ก็จะเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบเข้ามาดูแลรักษาสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงอาหาร ต้นไม้ภายในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์มากที่สุด... (A3)

บ้างครั้งทางหมู่บ้านก็ได้จัดตั้งการรักษาวะรยามด้วย ดูแลตรวจดูความเรียบร้อยของ โรงเรียน ชุมนชนก็เข้าไปดูแลโรงเรียนอยู่ประจำอยู่แล้ว... (A5)

ผมก็เข้าไปดูตลอด ดูสภาพบรรยากาศของโรงเรียน เช่น แปลงผักเป็นอย่างไรบ้าง ที่นักเรียนปลูกไว้ก็บำรุงดูแลอยู่ตลอด เรื่องเวรยามก็มีการจัดเฝ้า โรงเรียนบางแต่ส่วนมากหมู่บ้านเรา บริเวณแถวนี้ไม่มีปัญหาอะไร... (A6)

ผ่านไปผ่านมาก็เห็น โรงเรียนอยู่บ่อย ๆ เข้าไปเล่นกีฬาบ้าง ก็สอดส่องดูแลอยู่ เสมอ ๆ แต่ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร เพราะชุมชนเราดีใจรักขโมยก็ไม่มี... (A7)

ผมเข้าไปดูสอดส่องอาคาร ในโรงเรียนอยู่เรื่อย ๆ ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ก็ยังอยู่ดี สะอาดดี บางทีผู้ใหญ่ประชาสัมพันธมาก็เข้าไปช่วยกันพัฒนาในโรงเรียนแล้วก็รอบ ๆ โรงเรียน... (A9)

4.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

เวลาโรงเรียนจะสร้างหรือพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เรายังก็จะเข้าไปดูอยู่เรื่อย ๆ เข้าไปตรวจสอบอยู่เป็นระยะ ๆ ชุมนชนก็เข้าไปช่วยเหลือดูแลอยู่ตลอด โรงเรียนก็จะรายงานให้เราได้รับรู้ในที่ประชุมด้วย... (A1)

ในการติดตามประเมินผลชุมชนจะมาร่วมกิจกรรมทุกอย่างอยู่แล้ว ชุมชนจะสังเกต จะเห็นการปฏิบัติงานอยู่แล้ว และมีการประชุมเพื่อรายงานผลการจัดกิจกรรมต่อคณะกรรมการ สถานศึกษาประจำปีเป็นรายงานการปฏิบัติงานก็จะมีข้อเสนอแนะในด้านที่ต้องปรับปรุง พัฒนาเพื่อ เป็นแนวทางในปีต่อไป... (A2)

ในการติดตามประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน คือ ชุมชนเข้าร่วมใน ทุกงานอยู่แล้วก็จะมีเสียงตอบรับความพึงพอใจด้านจากการถามไถ่พูดคุยกัน การเข้าร่วมมือในงาน ต่อ ๆ ไป... (A3)

ผมเองก็เข้าไปดูอยู่ตลอดเวลา โรงเรียนมีงานก่อสร้าง ชุมชน ชาวบ้านก็เข้าไปดูแล ติดตามตลอด โรงเรียนเองก็จะแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบด้วย เป็นใบประกาศแจ้งมาทางนักเรียน ... (A5)

ในการประเมินอะไรต่าง ๆ เกี่ยวกับอาคารสถานที่ผมก็เห็นอยู่แล้ว ผมก็ทำอยู่ตลอด ก็จะรับทราบอยู่เสมอ... (A6)

เวลาลาครูเขาทำงานกิจกรรมเสร็จก็จะถามชุมชนตลอดว่า งานเป็นอย่างไรบ้าง มีส่วนไหนต้องพัฒนา ก็จะมีการพูดคุยกัน เช่น งานวันเด็ก งานวันแม่ ครูเขาก็จะถามชาวบ้าน ถามกรรมการด้วย... (A8)

ข้อมูลเชิงคุณภาพของโรงเรียนบ้านม่วงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

1. ด้านงานวิชาการ

1.1 การค้นหาปัญหาและสาเหตุ

โรงเรียนที่เชิญผมตลอด เข้าไปประชุมหารือปัญหาต่าง ๆ เรื่องเรียนของลูกหลานอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ โรงเรียนก็จะทำการสอนนอกเวลา ถ้าสอนจนค้ำคุณครูก็จะมาส่งนักเรียน จะรับรู้ปัญหาอยู่เสมอ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่ไม่ชัดเจนก็ต้องคุยปรึกษากับชุมชนในส่วนของสาระท้องถิ่น ซึ่งทางโรงเรียนก็ยังรับฟังเสียงจากคณะกรรมการสถานศึกษาด้วย เราอยากให้ลูกหลานเราเก่งอะไรเพิ่มเติม ก็สามารถพูดคุยกับผู้อำนวยการ ได้ ผู้อำนวยการท่านก็จะทำตามที่ชุมชนขอ อย่างเช่นจะสร้างลานธรรม โรงเรียนก็ได้เชิญไปประชุมขอคำปรึกษาเหมือนกัน... (B1)

ในการบริหารงานวิชาการ ทางโรงเรียนจะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานประชุมปรึกษาหารือปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น ในปีการศึกษาที่ผ่านมามีปัญหาอะไรบ้าง ควรเพิ่มเติมแก้ไขพัฒนาส่วนไหนบ้าง ชุมชนก็จะได้รับทราบถึงปัญหาของโรงเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมาแล้วจะได้ร่วมกันหาแนวทาง ปรับปรุง พัฒนาต่อไป และทางโรงเรียนก็ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เสนอความต้องการเจาะจงว่าอยากให้บุตรหลานของตนได้เรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องอะไรบ้าง เช่นอยากให้นักเรียนเก่งภาษาอังกฤษ ทางโรงเรียนก็จะเพิ่มชั่วโมงภาษาอังกฤษในหลักสูตรสถานศึกษา... (B2)

โรงเรียนเราก็จะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานปรึกษากัน ในรูปแบบการประชุม ถึงปัญหาสาเหตุงานวิชาการ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกิดจากการชำรุดบ้าง ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาการสอนเพิ่มเติมจากเวลาเรียนปกติให้กับนักเรียนที่ยังอ่อนอยู่ ชุมชนก็จะรับรู้ปัญหาจากการประชุม แล้วก็รับฟังความต้องการของชุมชนด้วยว่าทางชุมชนอยากให้ทางโรงเรียนของเรานั้นการจัดการเรียนการสอนอะไรเป็นพิเศษ... (B3)

จะรับรู้ปัญหาของโรงเรียนจากการประชุม ว่าโรงเรียนมีปัญหาในส่วนไหนบ้าง ก็อย่างปัญหาโรงเรียนไม่มีลานธรรม โต๊ะวางคอมพิวเตอร์ เทพื้นปูน ก็จะรับทราบจากการประชุม... (B4)

เวลาทางโรงเรียนมีปัญหา ทางคณะกรรมการก็จะรับรู้ก่อนชุมชน โดยการประชุมที่โรงเรียน จะมีการประชุมกลุ่มย่อย ว่าเป็นปัญหาเป็นอย่างไร แล้วก็มีการประชุมใหญ่ กับผู้อำนวยการและครู เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา... (B5)

ก็รับรู้บ้าง เพราะทางโรงเรียนได้เชิญไปประชุมอยู่บ่อย ๆ ช่วยกันคิด เสนอความคิดเห็นกัน เกี่ยวกับปัญหาทางวิชาการ เช่น นักเรียนยังอ่านไม่ค่อยออก ก็จะช่วย ๆ กันคิด ลานธรรมของโรงเรียนไม่มี ท่านผู้อำนวยการก็ได้บอกกับคณะกรรมการ อันก็ได้รับรู้ปัญหาของโรงเรียน... (B7)

1.2 ด้านการตัดสินใจ

โรงเรียนได้เชิญผมไปคิดวางแผน จัดทำหลักสูตร พัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือว่า ก่อนจะลงมือทำก็จะมีการประชุมข้อมูลต่าง ๆ ทางคณะกรรมการก็ได้มีส่วนในการตัดสินใจด้วยในที่ประชุม ผู้อำนวยการ ท่านเป็นเปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ในการสร้างลานธรรมทางชุมชนก็มีส่วนในการตัดสินใจสร้าง... (B1)

ทางโรงเรียนของเราก็เปิด โอกาสให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในกำหนดหลักสูตรรวมคิด รวมตัดสินใจ ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ที่อิงตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพในชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้การทำขนม การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้มีการสำรวจความต้องการของชุมชนและนักเรียนว่าอยากที่เรียนรู้เรื่องอะไรเพิ่มเติมภายในปีการศึกษา แล้วก็มีการประชุมกัน โดยชุมชนร่วมกันตัดสินใจกับทางโรงเรียน... (B2)

โรงเรียนก็จะเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม โดยการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกันคิด เสนอความคิดเห็นตัดสินใจ ในการจัดทำหลักสูตรร่วมกัน และวางแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการสอนงานอาชีพให้กับนักเรียน... (B3)

เวลาจะมีแขกมาประเมิน โรงเรียน หรือทางโรงเรียนจะมีการจัดกิจกรรม โรงเรียนก็จะเชิญไปร่วมหาข้อเสนอแนะร่วมกัน วางแผนร่วมกัน... (B4)

โรงเรียนจะเชิญกรรมการสถานศึกษาเข้าไปประชุมตลอด ว่ามีการปรึกษาหารือกัน เช่น การจัดทำลานธรรม ก็ได้ปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับโรงเรียนในการจะจัดทำ... (B5)

ทางโรงเรียนเขาก็เปิดโอกาสเต็มที่ให้แสดงความคิดเห็น เหมือนว่าทางหาแนวทาง ร่วมกันในการแก้ปัญหาตัดสินใจด้วยกันกับทางโรงเรียน ผู้อำนวยการท่านเป็นบุคคลที่เปิดรับทุก ความคิดเห็นของชุมชน... (B7)

โรงเรียนก็ได้เชิญฉันไปประชุมเกี่ยวกับ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน แบบว่า ร่วมกันคิด ตัดสินใจร่วมกัน เขาก็ขอความคิดเห็นตลอด ฉันก็จะไปประชุมตลอด ๆ ไม่เคยขาด...(B9)

1.3 ด้านการดำเนินงาน

ผมไปบ่อยมาก ทางโรงเรียนเชิญผมไปประชุมตลอด ก็ได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตร มีการวางแผนแล้วก็ลงมือทำ เช่น ถ้าทางโรงเรียนมีกิจกรรมทำลานธรรม ชาวบ้านก็จะเข้าไปช่วยกัน เทปูนก็อย่างชะมัทเขม้นและก็จะมีการที่เข้าไปสอนการทำขนม การทำพานพุ่ม ให้กับนักเรียน ที่เขาเรียกปราชญ์ชาวบ้าน... (B1)

ชุมชนได้เข้ามาส่วนในการจัดสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้านอาชีพต่าง ๆ เช่น เพาะเห็ดนางฟ้า พานพุ่ม การทำขนมต้ม เป็นต้น โดยที่ชุมชนจะเป็น วิทยากรท้องถิ่นเอง ในบางครั้งแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนเราทรุดโทรมทางชุมชนก็จะเข้ามาซ่อมแซม โดยทางทางโรงเรียนเป็นผู้ชี้แจงความต้องการไปทางชุมชน... (B2)

ทางโรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมจัดทำหลักสูตรที่เป็นหลัก สาระท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้ ก็ได้เชิญวิทยากรท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านสอนเกี่ยวกับการ ประดิษฐ์ งานฝีมือ ทักษะอาชีพ... (B3)

จะมีผู้ปกครองที่ทำงานประดิษฐ์เป็นที่เข้าไปสอน เช่น พวกพานพุ่ม ในแต่ละปี ก็จะไม่ซ้ำกัน คือ อยู่ที่ชุมชนและ โรงเรียนด้วย... (B4)

ผู้ปกครองได้เข้าร่วมประชุมในการสรรหาคนที่จะมาช่วยสอนอาชีพให้แก่นักเรียน คนไหนที่ทำขนมเป็นก็จะมาสอนทำขนม ใครที่ทำงานใบตองเป็นก็จะมาสอนทำงานใบตอง... (B6)

โรงเรียนได้เชิญไปประชุมเชิญไปพูดคุยเพื่อหาคน ไปสอนนักเรียนเป็นอาสาไป สอนเกี่ยวกับงานฝีมือ เช่น งานสานตะกร้า สอนทำขนม งานประดิษฐ์เกี่ยวกับบริบน์... (B7)

ทุกปี พระจะเข้ามาสอนวันศุกร์ แต่ในบางครั้งถ้าโรงเรียน นักเรียนมีการประกวด พระก็จะไม่ได้เข้ามาสอน หลวงพ่อพัน ท่านจบนักธรรมเอก ก็ได้เข้าไปสอนธรรมะบ่อย ๆ ... (B9)

1.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

ผมเข้าไปดูตลอด ดูว่าลานธรรมที่สร้างเสร็จแล้วเป็นอย่างไรบ้าง มันแตกมันร้าว ใหม ถามนักเรียนอยู่บ้างว่าเรียนเป็นยังไง ทางโรงเรียนก็จะเชิญไปประชุมชี้แจงเสมอเวลาสิ้นปี การศึกษา กรรมการสถานศึกษาก็จะเข้าไปดูครูสอนบ้างถามนักเรียนบ้างว่าการเรียนเป็นอย่างไร... (B1)

ทางชุมชนก็จะเข้ามาประเมินตรวจสอบการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยทางเรียนจะ รายงานผลในรูปแบบรายงานการปฏิบัติงาน หรือในรูปแบบการสรุปโครงการ เพื่อชี้แจงให้ทาง ชุมชนได้รับทราบ ในบางครั้งทางชุมชนก็จะมีการถามไถ่ถึงสภาพแหล่งเรียนรู้บ้าง... (B2)

ชุมชนเขาก็จะเข้ามาสอดส่องบ้างนะว่าทางโรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง การจัดการ เรียนการสอนเป็นอย่างไร แหล่งเรียนรู้ชำรุดบ้างไหม... (B3)

บางครั้งผู้อำนวยการ ก็ได้เชิญกรรมการ ไปประชุมที่โรงเรียน ผมก็ได้มีโอกาสเดินดู นักเรียน โดยผู้อำนวยการ จะพากรรมการเดินดู ก็ได้มีการสอบถามครูและนักเรียนเกี่ยวกับอุปกรณ์ การเรียน สื่อต่าง ๆ ว่าพอใช้หรือนักเรียนได้ใช้จริง ๆ ไหม... (B5)

ฉันก็ไปดูอยู่บ้าง คุณครูเขาสอนนักเรียน เขาอยู่ค้ำอยู่มีด เขาไม่มีเวลา วันเสาร์ วันอาทิตย์ก็ได้มาสอนผลัดเวรกัน ไม่เคยขาด เพราะเขาอยากให้นักเรียนมีความรู้ มีความเก่ง... (B9)

1.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

ในช่วงที่มีการสอบ O-NET คณะกรรมการก็จะเข้าไปตรวจสอบการเรียนของนักเรียน การสอนของครู หรือแม้แต่การแข่งขันคิดปะหัตกรรมนักเรียน ทางคณะกรรมการก็ได้มีส่วนร่วมในการฝึกนักเรียน พอสิ้นปีโรงเรียนมีการแจ้งผลการดำเนินงานให้กับกรรมการทราบอยู่ตลอด... (B1)

ชุมชนจะรับทราบในเวลาที่เราโรงเรียนจัดนิทรรศการแสดงผลงาน Open House ทางชุมชนจะเข้ามาเยี่ยมชมผลงาน และในสิ้นปีการศึกษาทางโรงเรียนก็จะมีแบบประเมินความพึงพอใจด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู ให้ทางผู้ปกครองได้ประเมิน แล้วทางโรงเรียนก็มาวิเคราะห์ผลว่าคะแนนจากการสอบถามด้านไหน ข้อไหนต่ำ ทางโรงเรียนก็จะไปปรับปรุงในข้อนั้น พร้อมทั้งมีการรายงานผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร คะแนน O-NET เป็นอย่างไรบ้าง... (B2)

ในสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนก็จะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาประชุมเพื่อรับฟังการสรุปผลปฏิบัติงานด้วย ว่าผลการปฏิบัติงานในปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร เพื่อขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษา ว่าทางโรงเรียนจะปรับปรุงแก้ไขปัญหาเรื่องต่างๆ ได้อย่างไร จะมีแบบสรุปโครงการการจัดกิจกรรมงานวิชาการ ให้คณะกรรมการได้พิจารณา... (B3)

เวลาโรงเรียนจัดกิจกรรมอะไรก็จะเชิญผู้ปกครองไปทุกครั้ง เช่น งาน Open House ให้ผู้ปกครองรู้ว่าที่ผ่านลูกหลานได้เรียนอะไรบ้าง มีผลงานอะไรบ้าง ในสิ้นปี... (B4)

โรงเรียนก็ชี้แจงอยู่ว่าปีนี้ผลสอบของนักเรียนอย่างไร บางทีก็ชี้แจงตอนประชุมว่าผลการทำงานของโรงเรียนเป็นอย่างไร แล้วทุกปีก็จะมีการจัดงาน Open House ให้ชาวบ้านได้เข้าดูว่าลูกหลานได้ทำอะไรบ้างจะจัดเป็นแผนกไว้... (B7)

2. การบริหารงานงบประมาณ

2.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

เวลามีปัญหาทางการเงินทางโรงเรียนก็จะเชิญคณะกรรมการมาประชุม เพื่อหาแนวทางในการหาเงิน เช่น โรงเรียนอยากปรับปรุงโรงอาหาร ก็จะชี้แจงบอกคณะกรรมการในที่ประชุม... (B1)

ในด้านของงบประมาณ โรงเรียนไม่พอ ทางโรงเรียนจะจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากงบประมาณของทางราชการก็จะมีการประชุมชี้แจงกับคณะกรรมการสถานศึกษา มีการปรึกษาหารือ แสวงหาแนวทางร่วมกัน... (B2)

ในตอนประชุมระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการก็จะเสนอปัญหาในที่ประชุมให้กับคณะกรรมการได้ทราบ เพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ ในการบำรุงสถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน... (B3)

เมื่อโรงเรียนมีงานจะเชิญกรรมการสถานศึกษา ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อร่วมกันตัดสินใจ ปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาในการหาเงิน การใช้จ่ายที่มีอยู่ มีทั้งการประชุมใหญ่ และประชุมย่อย เพราะ โรงเรียนบ้านม่วงงามของเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมันจึงมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ทางโรงเรียนก็ได้บอกกรรมการอยู่เสมอ... (B5)

โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เรื่องงบประมาณในการใช้จ่ายในโรงเรียนค่อนข้างจะมีน้อย มันก็เลยเป็นหาหลักในโรงเรียน ผู้อำนวยการท่านก็เชิญกรรมการไปประชุมเพื่อปรึกษาหารือเรื่องนี้อยู่เป็นประจำ... (B6)

โรงเรียนมีการชี้แจงปัญหาและให้คณะกรรมการช่วยกันแสดงความคิดเห็น เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา เช่น การจัดทำผ้าป่าของศิษย์เก่าเพื่อระดมทุนไปช่วย... (B7)

2.2 ด้านการตัดสินใจใน

ทางกรรมการก็ได้เสนอแนวทางร่วมกันกับโรงเรียนถึงการระดมเงินในรูปแบบของผ้าป่าโรงเรียน ทางโรงเรียนเขาก็พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกรรมการจนสรุปว่าจะทำผ้าป่าโรงเรียน... (B1)

ในการพิจารณางบประมาณของโรงเรียน ทางคณะกรรมการสถานศึกษาจะมีส่วนในการอนุมัติโครงการของงบประมาณที่ได้สนับสนุนจากทางราชการ โดยมีการเซ็นยินยอมอนุมัติให้ดำเนินการตามแผนงาน โครงการที่ได้วางไว้... (B2)

คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนในการตัดสินใจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับ
วิธีพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงเรียน จากที่ประชุมก็จะมีการปรึกษาหารือหาแนวทาง
การดำเนินงานโดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง... (B3)

โรงเรียน ได้ประชุมแล้วชี้แจงปัญหา และให้ทุกคนที่ร่วมประชุมเสนอแนวทางการ
การแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทรัพยากร หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียน ทุกครั้งจะ
มีการประชุมเพื่อร่วมกันหาทางออกอยู่เสมอ... (B4)

โรงเรียน ได้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมลงความคิดและตัดสินใจ เมื่อมี
การจัดกิจกรรม หรือจัดงาน โดยการเรียกประชุมใหญ่ และประชุมย่อย เช่น นักเรียน ไม่มีโต๊ะ
คอมพิวเตอร์เพียงพอ ผู้อำนวยการ โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาที่ร่วมกันตัดสินใจและ
ดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งทุกครั้งต้องผ่านการประชุมถึงจะดำเนินการ ได้... (B5)

เวลาประชุมกรรมการผู้อำนวยการ ก็บอกว่าปีการศึกษานี้โรงเรียนของเรา มี
โครงการอะไรบ้าง ก็จะชี้แจงรายละเอียดงบประมาณ กรรมการก็มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
พร้อมกับอนุมัติการใช้โครงการด้วย... (B6)

2.3 ด้านการดำเนินงาน

ทางชุมชนก็จะร่วมกันดำเนินงานจัดทำผ้าป่า เพื่อหาเงินมาสนับสนุน โรงเรียน
ทั้งประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งระดมทุนของตัวเองด้วย ตัวผมเป็นผู้ใหญ่บ้านก็ได้มีการประสานงาน
ประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านและเครือข่ายการศึกษา... (B1)

คณะกรรมการจะเป็นส่วนที่ดำเนินการหางบประมาณมาสนับสนุนโรงเรียน เช่น
การทอดผ้าป่าการศึกษา เพื่อจะสรรหางบประมาณมาบริหารจัดการสร้างหรือบำรุงแหล่งการเรียนรู้
ต่อไป เนื่องจากทางโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทรัพยากรน้อยก็ต้องพึ่งพาในสวนของชุมชนเข้า
มาช่วย และยังดำเนินงานเป็นคณะกรรมการพิจารณาโครงการงบประมาณอีกด้วย... (B2)

ในส่วนการระดมทุนและทรัพยากรชุมชนก็ได้มีส่วนดำเนินงาน เช่น การ
บำรุงรักษาอาคาร ป้ายของโรงเรียนชุมชนเองก็เป็นส่วนที่ทำแล้วมอบให้กับโรงเรียน การระดมทุน
ทางชุมชนก็จะเป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับทางโรงเรียนในรูปแบบของผ้าป่าศิษย์เก่าของโรงเรียน... (B3)

โรงเรียนได้ประชุมเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยจะเป็นวิธีการระดมทุน หรือ เป็นผ้าป่าจากชาวบ้านและศิษย์เก่า โดยชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะจะมีการประชุมชี้แจง ทุกครั้ง... (B4)

ผมก็ได้เป็นกรรมการจัดทำผ้าป่าเพื่อระดมทุนงบประมาณมาให้กับโรงเรียน ช่วย ๆ กันประสานงานกับผู้ปกครองชาวบ้าน ชุมชนก็จะมาร่วมกันเยอะ เรื่องโครงการงบประมาณกรรมการ กับโรงเรียนก็คุยกันตลอดว่าจะนำงบประมาณไปใช้จ่ายอย่างไร กรรมการก็ส่วนในการพิจารณา โครงการตลอด... (B6)

ทางศิษย์เก่าจะมีการจัดทำผ้าป่าเพื่อระดมทุน ไปช่วยเหลือโรงเรียน และเมื่อ โรงเรียนมีกิจกรรมก็จะมีหนังสือมาแจ้งผู้ปกครองหรือคนในชุมชนเพื่อขอความร่วมมือ หรือขอ ความอนุเคราะห์ที่อยู่เสมอ ซึ่งทางผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี... (B7)

2.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

ในการใช้เงินสร้างอาคารห้องเรียน ทางชุมชนก็จะเข้าไปสอดส่องอยู่เรื่อย ๆ ว่า ถูกหลานเราได้ใช้ประโยชน์บ้างไหม แต่ก็เห็นอยู่ปกติอยู่แล้วเพราะว่าโรงเรียนกับหมู่บ้านมีความใกล้ชิดกัน ผมก็มีสอบถามคุณครูเกี่ยวกับเงินในการจัดสร้างสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน... (B1)

โรงเรียนจะมีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้ง คณะกรรมการก็จะมีการติดตามงานงบประมาณอยู่เสมอ ๆ มีการพูดคุยสอบถามบ้างหรือในบางครั้ง ก็มีการเดินสำรวจภายในบริเวณโรงเรียนบ้าง แต่หลัก ๆ แล้วโรงเรียนจะเป็นผู้รายงานผลการใช้ งบประมาณของโรงเรียนให้ทางคณะกรรมการทราบ... (B2)

ชุมชนจะมีการรักษาผลประโยชน์ คือ การติดตามดูผลจากการจัดทำโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การสอบถามว่าใช้จ่ายเงินไปเท่าไรแล้ว เงินที่ระดมทุนมามากน้อยใช้พอหรือขาด เหลือไหม... (B3)

หลังจากที่เป็นคณะกรรมการก็ได้เข้าร่วมประชุมเข้าร่วมกิจกรรมตลอดไม่เคยขาด ทำให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเป็นไปตามที่โรงเรียนแจ้งไว้หรือไม่ และทางโรงเรียนก็มีการแจ้งรายละเอียดให้ทราบอยู่เสมอ ๆ... (B9)

2.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

ในด้านการใช้เงิน โรงเรียนจะมีการชี้แจงกับกรรมการในที่ประชุมเสมอว่าเงินขาดเหลือเท่าไร ผู้อำนวยการท่านเป็นคนตรงไปตรงมามีความชัดเจนในการทำงาน ทางกรรมการก็จะได้รับทราบ การใช้เงินของโรงเรียนอยู่เสมอ... (B1)

ชุมชนจะมีการติดตามในสิ่งที่มีส่วนร่วมอยู่เสมอ ๆ โดยทางโรงเรียนจะมีการประชุมชี้แจงยอดของเงินให้กับคณะกรรมการ ได้รับทราบ เช่น ยอดเงินที่ได้จากการทำผ้าป่า โรงเรียนได้ใช้เงินไปเท่าไร เหลือเงินอยู่เท่าไร แล้วจะดำเนินงานอะไรเพิ่มเติมก็จะมีการประชุมหารือซึ่งคณะกรรมการก็จะมีข้อเสนอแนะ โครงการให้กับโรงเรียนต่อไป... (B2)

คณะกรรมการสถานศึกษาก็จะมีส่วนในการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ในรูปแบบการรายงานผลการใช้งบประมาณในรอบปีการศึกษา ในแต่ละโครงการใช้งบประมาณไปนั้นมีความเหมาะสมกับการจัดโครงการหรือการทำกิจกรรมหรือไม่... (B3)

เมื่อมีการประชุมทางโรงเรียนจะชี้แจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายทั้งในส่วนที่ได้รับมา และการใช้จ่ายในการดำเนินทางหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปกครองทราบในส่วนของการใช้จ่ายของทางโรงเรียนเป็นอย่างดี... (B4)

โรงเรียนจะมีการชี้แจงอยู่เสมอเมื่อมีประชุมว่าในแต่ละกิจกรรมทำไปมีค่าใช้จ่ายเท่าไรหรือแต่ละโครงการที่ดำเนินงานมีเงินเท่าไรจัดสรรปันส่วนอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นการประชุมใหญ่หรือการประชุมย่อย... (B5)

ผู้อำนวยการท่านเป็นคนที่ชัดเจน เรื่องทุจริตการโกงไม่มีเด็ดขาด ทำจะชี้แจงงบประมาณให้กรรมการทราบตลอด ชาวบ้านก็จะรู้เรื่องนี้ด้วยจากประกาศของผู้ใหญ่บ้าน... (B6)

ส่วนใหญ่โรงเรียนจะเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดของค่าใช้จ่ายว่าเหลือเท่าไรและจะนำเงินที่เหลือไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง มีการจัดสรรเงินอย่างไร ในการประชุมใหญ่และการประชุมย่อยในแต่ละครั้ง คณะกรรมการสถานศึกษาก็จะเข้ามาช่วยเหลือช่วยเหลือในส่วนที่ช่วยได้... (B7)

ผู้อำนวยการกับคุณครูก็จะประกาศบอกตลอดว่าใช้จ่ายงบประมาณไปเท่าไร หรือเท่าไร จะแจ้งในที่ประชุม บางครั้งก็แจ้งตอนมีงานโรงเรียน ผู้อำนวยการท่านก็จะประกาศให้ชาวบ้านผู้ปกครองได้รู้... (B9)

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

โรงเรียนก็ได้เชิญกรรมการมาประชุมเรื่องครูไม่พอสอน เพราะว่าโรงเรียนของเราไปโรงเรียนขนาดเล็ก บางที่ชุมชนก็ได้เข้าไปสอนเกี่ยวกับอาชีพบ้าง เพื่อช่วย โรงเรียนในส่วนที่เป็นปัญหาครูไม่พอ... (B1)

โรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาประชุมเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับอัตรากำลังไม่เพียงพอ เนื่องจากโรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทางคณะกรรมการก็ได้ส่วนในการคิดแก้ไขปัญหาร่วมกันกับทางโรงเรียน... (B2)

ในการจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากเนื้อหาภายในโรงเรียน โรงเรียนก็จะเชิญคณะกรรมการมาปรึกษา ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานภายในโรงเรียน เขาก็จะได้รับรู้ปัญหาของทางโรงเรียน... (B3)

คนในชุมชนได้เข้าไปเป็นอาสาเพื่อช่วยสอนนักเรียน เพราะปัญหาขาดแคลนครู และในการจัดกิจกรรม โรงเรียนจะเชิญทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไปร่วมปรึกษาหารือ เพราะหน้าตาของชุมชนคือโรงเรียน... (B5)

การประชุมคณะกรรมการหลายครั้งจะมีการพูดคุยเรื่องการเรียนการสอน เรื่องครูไม่เพียงพอ ได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นและขอความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหา และได้เข้าไปดูครูสอนหลายครั้ง... (B6)

โรงเรียนได้เชิญไปประชุม เชิญไปพูดคุยเรื่องครูไม่พอ เวลาสอนก็สอนไม่เต็มทีเพราะครูไม่พอต้องดูแลเด็กหลายห้อง และได้ร่วมกันปรึกษาหารือว่าจะช่วยกันอย่างไรดี แก้ปัญหากันยังไงถึงจะทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น... (B7)

3.2 ด้านการตัดสินใจ

ในที่ประชุมผู้อำนวยการก็ได้ปรึกษาหารือกับกรรมการถึงการจัดหางบประมาณมาจ้างครูเพิ่ม กรรมการก็ได้เสนอแนะตัดสินใจร่วมกันกับทางครูด้วย และทางชุมชนก็ได้จัดผู้ปกครองชาวบ้านที่มีความสามารถเข้ามาสอนอาชีพให้กับนักเรียน ในบางครั้งก็ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการประเมินการสอนของครูด้วย... (B1)

คณะกรรมการมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นหนทางการแก้ไขปัญหาอัตรากำลังไม่เพียงพอ คือ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจ้างครูเพิ่มมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน และคณะกรรมการจะเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบและกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งเสนอเพื่อพัฒนาในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป... (B2)

ในการประชุมเพื่อจัดหาวิทยากรมาทำการจัดกิจกรรมต่างภายในโรงเรียน คณะกรรมการก็จะมีส่วนในการตัดสินใจ ในเชิงการเสนอแนะวิทยากรภายในท้องถิ่นตามความเหมาะสมของกิจกรรม... (B3)

ในที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้ร่วมกันเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาครูไม่พอและร่วมกันตัดสินใจว่าให้คนในชุมชนเป็นอาสาไปสอนอาชีพ สอนทำขนมให้นักเรียน... (B5)

ในการประชุมคณะกรรมการทางโรงเรียนได้บอกปัญหาเรื่องครูไม่เพียงพอที่ประชุมเลยช่วยกันแก้ไขปัญหา และได้ร่วมกันตัดสินใจจ้างครูฝึกสอนบ้าง การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านเทียมน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาครูไม่พอได้... (B9)

3.3 ด้านการดำเนินงาน

ผมก็ได้มีส่วนในการประเมินครูในโรงเรียนและเป็นคณะกรรมการจัดหาครูมาสอนเพิ่มเติมในวิชาที่โรงเรียนยังไม่มีครูสอน... (B1)

คณะกรรมการก็จะมีส่วนในการประเมินพิจารณาการปฏิบัติงานของครูภายในโรงเรียนด้วย และคณะกรรมการได้มีส่วนในการกำหนดสรรหาอัตรากำลังที่ทางโรงเรียนกำลังขาดแคลน ในรูปของการแสดงความคิดเห็นที่มีความจำเป็นต่อโรงเรียน... (B2)

คณะกรรมการมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็นในการสรรหาอัตรากำลัง ที่มี ความเหมาะสมกับภาวะขาดแคลนของโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนในการประเมิน การปฏิบัติงานของครูด้วย เช่น ครูผู้ช่วย... (B3)

3.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

เวลาเจ้าหน้าที่ครูก็จะถามได้ครู่บ้าง เพราะครูเขาทำงานหนักต้องให้กำลังใจกัน มาก ๆ โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็กต้องช่วย ๆ กันดูแล... (B1)

ชุมชนก็จะมีการเสริมแรง มีการพูดคุยสนทนากับทางโรงเรียนอยู่เสมอเกี่ยวกับ ปฏิบัติหน้าที่การสอน และชุมชนการสอบถามว่าโรงเรียนนำยังขาดเหลือในด้านใดบ้าง เวลาทาง โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนก็จะมาร่วมงานเยอะมาก ครูก็จะมีการกำลังใจในการทำงาน... (B2)

ชุมชนกับทางโรงเรียนจะอยู่ในรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ชาวบ้านจะ มีการถามไถ่ครูอยู่เสมอ เช่น คุณครูเหนื่อยไหม คุณครูมีอะไรบอกทางชุมชนได้นะ เหมือนเขาก็รักษา ผลประโยชน์อีกทาง คือ ครูมีกำลังใจในการทำงาน งานก็จะออกมาดีส่งผลต่อต่อโรงเรียนและ นักเรียน... (B3)

เวลาที่ได้เข้าไปในโรงเรียนเพื่อไปร่วมงานหรือกิจกรรม เมื่อเจอครูก็จะไปเข้าถาม พูดคุยและให้กำลังใจครูอยู่เสมอ เพราะโรงเรียนอยู่ไกล ถนนหนทางก็ไม่ดีและไม่ค่อยมีที่พัก... (B4)

เมื่อได้ไปร่วมงานร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน ก็จะพูดคุยสอบถามเกี่ยวกับการเรียนของ ลูกหลายตนเอง และถามคุณครูเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ และให้กำลังใจครู เพราะโรงเรียนมีครูน้อย ครูเหนื่อย ต้องสอนนักเรียนเยอะ... (B7)

3.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

ในตอนประชุมสิ้นปีการศึกษาโรงเรียนก็จะมีแบบสรุปรูปการทำงานโรงเรียนให้ กรรมการโรงเรียนดูว่า ที่ผ่านมามีเป็นอย่างไรบ้าง มีจุดไหนต้องแก้ไขก็จะได้พูดคุยกัน... (B1)

คณะกรรมการศึกษาก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบของ บุคลากรภายในโรงเรียน ในการเสนอความคิดเห็นและในสิ้นปีการศึกษาโรงเรียนจะมี SAR ของ

โรงเรียนได้ให้คณะกรรมการได้ตรวจสอบด้วย ในสิ่งไหนที่ควรปรับปรุงพัฒนา ก็จะเป็นข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานในปีการศึกษาต่อไป... (B2)

จะเป็นรูปของการเสนอแนะความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ของครู ว่ามีความเหมาะสมต่อภาระงานมากน้อยเพียงใด... (B3)

บางครั้งได้เข้าไปในโรงเรียนไปดูครูสอนว่าครูสอนเป็นยังไง หรือถามจาก ลูกหลานที่ไปเรียนว่าวันนี้เป็นยังไง ได้เรียนอะไรบ้าง ทำให้ทราบว่าครูที่โรงเรียนเป็นอย่างไร และ ก็จะมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อสรุปผลการทำงานของโรงเรียนที่ผ่าน... (B4)

ในช่วงปลายภาคเรียนของแต่ละปี ก็จะมีงาน Open House จัดแสดงผลงานของ นักเรียนว่าได้ทำอะไรมาบ้างในปี นี้ ทำให้รู้ว่าครูสอนอะไรบ้าง ให้นักเรียนทำอะไรบ้าง และงานที่ ออกมาเป็นอย่างไร... (B7)

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

4.1 ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุ

เวลาโรงเรียนจะกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานกีฬา ลูกลีว วันสำคัญ ก็จะประสานงาน บอกชุมชนถ้าวิทยากรหรือคนไม่พอ ผู้อำนวยการจะเชิญกรรมการประชุมเพื่อบอกปัญหาแล้วก็จะ ได้หาแนวทางจัดกิจกรรมให้สำเร็จต่อไป ผมเป็นผู้ใหญ่ก็มีการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านและองค์อื่น เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมโรงเรียน... (B1)

การขาดแคลนบุคลากร จึงเป็นปัญหาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ชุมชน ได้มีการรับทราบปัญหาจากการประชุมคณะกรรมการแล้วคณะกรรมการก็จะช่วยกันประสานงาน ภายในชุมชน ซึ่งในการจัดกิจกรรมชุมชนก็จะเข้ามาช่วย เช่น เป็นกรรมการกีฬา เป็นวิทยากรต่าง ๆ ช่วยจัดสถานที่ในวันสำคัญการดักบาตรภายในโรงเรียน... (B2)

ชุมชนจะรับทราบปัญหาของโรงเรียน โดยที่ผู้อำนวยการจะเชิญคณะกรรมการมา ประชุม รายงานปัญหาของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนขาดวิทยากรทางด้าน บุคคล ชุมชนก็จะเข้ามาช่วยเหลือตรงนี้ด้วย ปัญหาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนชุมชนก็จะเข้ามา ช่วยเหลือตลอด... (B3)

เวลาที่โรงเรียนหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจะเชิญไปประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ร่วมวางแผนร่วมกันเมื่อมีงบประมาณเข้ามาที่โรงเรียน มีผู้ปกครองหรือคนในชุมชนเข้าไปช่วยทำ กิจกรรม เช่น งานกีฬา งานวันแม่ งานวันเด็ก เพราะ โรงเรียนมีครูน้อย... (B4)

เวลาโรงเรียนจะทำอะไรก็จะเชิญกรรมการ ไปประชุมเพื่อปรึกษาหารือ บางทีเรื่อง สภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ต้นไม้หักในโรงเรียน อาคารชำรุดบ้างลมแรงฝนตกหนัก กรรมการ ก็ได้รับทราบในเรื่องนี้ด้วย... (B5)

ปัญหาของโรงเรียน คือ อยากให้โรงเรียนสร้างกำแพงให้ตลอดรอบเขตของ โรงเรียน จะ ได้มีบริเวณของโรงเรียนที่ชัดเจน... (B9)

4.2 ด้านการตัดสินใจใน

กรรมการ ได้เสนอความคิดเห็นในที่ประชุมกับ ผู้อำนวยการและครูเสมอ เช่น ตัดกิ่งไม้ ต้น ไม้ใน โรงเรียน ซ่อมแซมส่วนต่าง ๆ ก็จะได้พูดคุยกัน ในที่ประชุม หรือบางทีเรื่องที่ไม่ใช่ เรื่องใหญ่ ผู้อำนวยการก็จะพูดคุยกับผมโดยตรงจะง่ายกว่า... (B1)

ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อมูลการพัฒนาอาคารสถานที่ต่าง ๆ ภายใน โรงเรียน โดยการประชุมปรึกษาหารือ ถึงแนวทางในการรักษาและพัฒนา เช่น การตัดแต่งกิ่งไม้ การซ่อมบำรุงอาคาร ทางโรงเรียนเองก็เสนอความคิดเห็นเช่นกัน จนได้ข้อสรุปในการดำเนินงาน พัฒนาจุดนั้น... (B2)

โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามาส่วนร่วม มาประชุมเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กีฬาภายใน ลูกเสือ ชุมชนก็จะช่วยกันเสนอความคิดเห็นร่วมกันกับครู เพื่อจะเป็นแนวทาง การดำเนินกิจกรรมต่อไป... (B3)

เมื่อโรงเรียนมีงานจะเชิญทุกคน ไปร่วมประชุม เพื่อปรึกษาหารือและร่วมกัน ตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และคนในชุมชนจะส่วนช่วยในการทำสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เนื่องจากบ โรงเรียนน้อย เช่น โรงเรียนทำโรงเรียนคณะกรรมการหรือตัวแทนคณะกรรมการจะเข้าไปช่วยปรับที่ ลมที่ เป็นต้น... (B5)

โรงเรียนจะมาเชิญไปประชุมและได้เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมจัดงาน และได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อมีงบประมาณเข้ามาเพื่อนำไปทำสิ่งก่อสร้าง โรงเรียนหรือซ่อมแซมอาคารเรียน... (B9)

4.3 ด้านการดำเนินงาน

ผมก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการประสานงานภายในชุมชน มีหอกระจายเสียงไปยังคุ้มต่าง ๆ ให้ชุมชนได้รับรู้ ชุมชนได้รับรู้แล้วเขาก็จะมาช่วยกัน ในโรงเรียนทุก ๆ งานที่โรงเรียนขอความร่วมมือมายังชุมชน หรือบางที่โรงเรียนมีคนมาดูงาน ทางกรรมการก็จะไปช่วยด้วย ช่วงปิดเทอมทางหมู่บ้านก็จัดมีเวรยาม คอยเฝ้าดูด้วย... (B1)

ในวันสำคัญต่าง ๆ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมชุมชนก็จะเข้าร่วมกันที่โรงเรียน และในช่วงปิดเทอมเดือนเมษายน ผู้ใหญ่บ้านก็จะจัดเวรยามมาคอยเฝ้ารักษาความเรียบร้อยของโรงเรียน ในช่วงกลางวันและกลางคืน และการดูแลรักษา ชุมชนก็จะเขามาตัดต้นไม้ ซ่อมแซมอาคารด้วย งานกิจการนักเรียนชุมชนก็มีส่วนร่วมมากเช่นกัน เช่น งานกีฬา ก็จะเข้ามาเป็นกรรมการเป็นกองเชียร์ สนุกสนาน งานวันแม่ก็เข้าร่วมกันทั้งหมู่บ้าน งานวันสำคัญทางศาสนาที่เข้ามาตัดบวชอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนและชุมชนมีความใกล้ชิดกัน... (B2)

ชุมชนจะเข้ามาช่วยในการดูแลบำรุงอาคารสถานที่ เช่น เทพื้น โรงอาหาร เทพื้นรอบอาคารเรียน การตัดตกแต่งต้นไม้แห้ง ต้นไม้หัก ชุมชนก็จะเข้ามาช่วยทุกอย่าง ทางด้านงานกีฬา ภายในโรงเรียนชุมชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการและกองเชียร์ด้วย ทางโรงเรียนของเราจะมีการทำ MOU กับเครือข่ายของโรงเรียนและมีการประสานงานกับเครือข่ายด้วย เช่น ตำรวจจะเข้ามาสอนเนื้อหาเกี่ยวกับ D.A.R.E ทางเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพก็เข้ามาให้ความรู้เรื่องสุขภาพ และปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาสอนทางด้านอาชีพ... (B3)

งานของโรงเรียนชุมชนก็จะร่วมตลอด ขอแค่โรงเรียนประกาศบอกบางที่ติดงานกริดยาง เก็บผักก็ต้องทิ้งไป เพราะอยากจะไปร่วมงานของโรงเรียน เวลางานของชุมชน งานศพ งานแต่ง งานบวช คุณครูเขาก็มาร่วมกับทางชุมชนตลอด... (B4)

ชุมชนจะแบ่งเป็นคุ้ม ๆ เมื่อมีข่าวจากโรงเรียนก็จะช่วยประชาสัมพันธ์ ช่วยกระจายข่าว โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ช่วยกระจายข่าวเป็นเครือข่าย เพราะบ้านแต่ละหลังจะอยู่ห่างกัน การใช้หอกระจายข่าวอาจจะได้ยินไม่ทั่วถึง คณะกรรมการจึงมีส่วนในการช่วยค่อนข้างมาก... (B5)

เวลามีงานชาวบ้านผู้ปกครองก็จะไปร่วมตลอด ช่วยเป็นกรรมการตัดสินกีฬาบ้าง เอาอาหาร ไปให้นักเรียนบ้าง ตอนนั้น โรงเรียนเทพินชาวบ้านก็เข้าไปช่วยกัน เวรยามตอนปิดเทอม ผมก็เป็นด้วย บางทีก็เข้าไปนอนในโรงเรียน... (B6)

ผู้ใหญ่บ้านประกาศเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานกีฬา งานลูกเสือ งานวันแม่ วันสำคัญทางศาสนา ชาวบ้านก็จะไปร่วมตลอด ทำอาหาร ไปช่วยโรงเรียน ไปร่วมตัดบวชที่โรงเรียนด้วย เป็นกรรมการตัดสินกีฬา เป็นกองเชียร์ให้กับลูกหลานของตัวเองสนุกสนานมาก ๆ ... (B7)

เวลามีงานกิจกรรมทางศาสนาโรงเรียนก็นิมต์หลวงพ่อไปร่วมอยู่ตลอด หรือ บางครั้งโรงเรียนก็พานักเรียนมาร่วมทำกิจกรรมที่วัด... (B8)

ไปร่วมตลอดบางครั้งชาวบ้านก็รวมตัวกันทำขนมจิ้นน้ำยา ทำขนมต้ม ไปร่วมงานกับโรงเรียน เช่น วันแม่ วันเด็ก ชุมชนกับโรงเรียนก็จะมีส่วนร่วมกันตลอด... (B9)

4.4 ด้านการรักษาผลประโยชน์

ทางชุมชนก็มีการจัดเวรยามเฝ้าดูโรงเรียนอยู่บ้างในช่วงปิดเทอม หรือในวันปกติก็ชาวบ้านไปเล่นที่โรงเรียนผมก็บอกอยู่บ่อย ๆ ว่าให้ช่วยกันสอดส่องดูแลโรงเรียนของเรา... (B1)

ในบางครั้งชุมชนเขามารับลูกหลาน เขาสังเกตเห็นต้นไม้ อาคาร ที่ชำรุด เขาก็จะสอบถามโรงเรียนว่าจะให้ช่วยเหลือในด้านนั้นอย่างไรดี ซึ่งทางโรงเรียนก็จะมีการประชุมกับคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางกันต่อไป... (B2)

ชุมชนเป็นชุมชนขนาดเล็ก โรงเรียนก็เลยเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ชาวบ้านก็เข้ามาตรวจดูความเรียบร้อยในตอนกลางคืน เพราะอาคารบางอาคารชุมชนก็เป็นคนสร้างเอง เขาจึงรู้สึกรักและหวนแหนเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เป็นศิษย์ที่นี่ด้วย... (B3)

ชุมชนมักเข้าไปดูแลอาคารเรียน โต๊ะ เก้าอี้ที่ได้ช่วยกันทำขึ้นอยู่เสมอ ๆ และยังมี การจัดเวรยามเฝ้าโรงเรียนในช่วงกลางคืน... (B5)

บางช่วงที่ไม่มีภารโรง จะมีผู้ใหญ่บ้านพลัดเวรยามสลับเปลี่ยนกันเพื่อไปช่วยกันเฝ้า โรงเรียนในช่วงเวลากลางคืน... (B7)

4.5 ด้านการติดตามและประเมินผล

กรรมการก็จะได้รับทราบผลการจัดกิจกรรมต่างทางครูจะเอาเอกสารมาให้ดูในที่ ประชุมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เรื่องไหนที่สำคัญผมเองก็จะไปประกาศบอกลูกบ้านของ ผมด้วยเพื่อให้ชาวบ้าน ได้รับรู้ทั่วกัน... (B1)

โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ไปทางนักเรียน นักเรียนจะต้องนำข่าวสารไปบอก ผู้ปกครอง มีการประกาศหอกระจายข่าวของโรงเรียน หอกระจายข่าวของชุมชน เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารที่จะต้องการให้ชุมชนได้รับทราบ เช่น การจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ ภายในโรงเรียน กิจกรรม ถูกเสื่อภายในโรงเรียน และจะมีการประเมินผล โดยเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จ เช่น กิจกรรมวันแม่ เมื่อเสร็จ กิจกรรมทางโรงเรียนก็จะมีรูปแบบประเมินผลด้วย โดยจัดทำในรูปแบบของรายงาน โครงการ... (B2)

คณะกรรมการจะรับทราบการจัดกิจกรรมต่าง หรือ โครงการต่าง ๆ จากแบบสรุป กิจกรรมหรือแบบสรุปโครงการที่โรงเรียนได้จัดทำในตอนสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนจะแจ้งให้ ผู้ปกครองทราบผ่านทางนักเรียนด้วย... (B3)

โรงเรียนได้มีการจัดงาน Open House เพื่อให้ผู้ปกครองทราบว่าที่ผ่านมามีการจัดงาน อะไรบ้าง ทำกิจกรรมอะไรบ้างในช่วงก่อนปิดภาคเรียน... (B4)

โรงเรียนจะแจ้งกรรมการตลอดว่าทำโครงการกิจกรรมเสร็จก็จะแจ้งในที่ประชุม บางครั้งก็จะมีแผ่นพับมากับนักเรียนเอาไปให้ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้านก็จะประกาศให้ชาวบ้าน ได้ รับรู้... (B6)

โรงเรียนได้จัดทำเอกสารแผ่นพับหรือมีหนังสือแจ้งให้ทราบหลังจากจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแจ้งผลการดำเนินงานหรือกิจกรรมในแต่ละครั้ง และในการประชุมก็จะมีงานที่ผ่านมามีด้วยทุกครั้ง... (B7)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายพิทยพัฒน์ ลุนโน
วัน เดือน ปีเกิด	12 กันยายน พ.ศ. 2534
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 11 หมู่ 10 ตำบลคงอิจาน อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่ง	ครู กศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านคงบังซำสมบูรณ ตำบลคงอิจาน อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2542 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนบ้านคงบังซำสมบูรณ ตำบลคงอิจาน อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2545 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนนิภาศิริ ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2552 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนมารีย์วิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2558 ปริญญาตรี การศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2563 ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์